

BORDO SİYAH

TÜRK KLASİKLERİ - ROMAN

NÂBİZÂDE NÂZİM

ZEHRA

HAZIRLAYAN: KEMAL BEK

eskikitaplarim.com

NÂBİZÂDE NÂZİM
ZEHIRA

HAZIRLAYAN
KEMAL BEK

© BORDO SİYAH KLASİK YAYINLAR
BASKI 2004, İSTANBUL

DİZİ TASARIMI
H. HÜSEYİN ARIKAN

DÜNYA KLASİKLERİ EDİTÖRÜ
VEYSEL ATAYMAN

TÜRK KLASİKLERİ EDİTÖRÜ
KEMAL BEK

ISBN
975-8688-00-6

TREND YAYIN BASIM DAĞITIM
REKLAM ORGANİZASYON
SAN. TİC. LTD. ŞTİ.
MRK.
MERKEZ EFENDİ MAH.
DAVUTPAŞA CD.
İPEK İŞ MERKEZİ 6/3 - 9 22.
TOPKAPI/İSTANBUL
ŞB.
CAFERAĞA MAHALLESİ
MÜHÜRİDAR CADDESİ NO: 60/5
81300 KADIKÖY/İSTANBUL
TEL: (0216) 348 98 03 - 348 97 63
FAXS: (0216) 349 93 45

NÂBİZÂDE NÂZİM
ZEHRA

HAZIRLAYAN: KEMAL BEK

BORDO.~SİYAH
ROMAN

NÂBİZÂDE NÂZIM

Yeni Türk yazınının en önemli yazarlarından Nâbizâde Nâzım'ın doğum tarihi kesin olarak bilinmemektedir. Behçet Necatigil, *Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü*'nde 1862 tarihini veriyor.* Necat Birinci'nin, yazarın doğum tarihi konusundaki yorumuysa şöyledir: "... Nâbizâde üzerinde duran bütün araştırmacılar, *Servet-i Fünûn* mecmuasının kurucusu Ahmet İhsan'ın, yazarın ölümünden birkaç gün sonra kaleme aldığı bir makalesinde ileri sürdüğü 1278-1280 tarihleri arasında doğmuş olabileceği ihtimâlini gözönünde bulundurmuş ve bu tarih rûmî veya hicrî kabul edilip miladî tarihe çevrildiğinde elde edilen 1862 ve 1865 tarihleri arasında doğmuş olabileceğini söylemişlerdir. Nâbizâde'nin 1893 yılında ve yirmi dokuz yaşında öldüğü gözönüne alınırsa doğum tarihi için en yakın ihtimal olarak 1864 gösterilebilir."**

Babasının genç yaşta ölümünden sonra ninesinin yanına sığınan Ahmed Nâzım'ın özyaşamöyküsel yapıtı *Yâdigârlarım*'dan an-

* *Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü*, Varlık Yayınları, İstanbul, 1995, 16. bas., s. 233.

** *Nâbizâde Nâzım*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1987, s. 1.

laşıldığına göre, babasının içkici ve rulu hastası bir adam olmasından, annesini de küçük yaşta yitirmesinden dolayı çocukluğu ve ilk gençliği pek de mutlu geçmemiştir. Ninesinin yanındaiken Tophane Mahalle Mektebi'ni bitirerek Salıpazarı'ndaki Fevziye Rüşdiyesi'ne kaydolduysa da, daha sonra Beşiktaş Askeri Rüşdiyesi ilk bölümüne girdi. İdâdî (lise) öğrenimini bu okulda tamamladıktan sonra yüksek öğrenimini Mühendishâne-i Berri-i Hümayun'da (Kara Askeri Mühendis Okulu) yaptı ve 1884'te topçu mülâzım-ı sânisî (topçu üstegmen) olarak mezun oldu; Mekteb-i Harbiye-i Şâhâne'ye (Genel Kurmay Okulu) girdi. Bu okulu da, 1886'da Erkân-ı Harbiye yüzbaşısı olarak bitirdi.

Başarılı bir öğrenci olması dolayısıyla bitirdiği okulda öğretim üyesi olarak çalışmaya başladı; "yüksek cebir", "istihkâm" ve "topoğrafya" dersleri verdi. 1889'da Dâire-i Erkân-ı Harbiye'ye alındı. "Keşif ve araştırma" yapmak üzere Suriye'de görevlendirildi. 1890'da İstanbul'a döndü.

Bir arkadaşının aracı olmasıyla, daha önce görüp sevdiği kızla evlendi. Ama, mutluluğa evlilik yaşamında da kavuşamadı; evlendikten kısa bir süre sonra kemik veremi hastalığına yakalandı. Haydarpaşa Hastanesi'nde iki yıl kadar tedâvi gördüyse de, iyileşemedi; 6 Ağustos 1893'te öldü ve Üsküdar'da Miskinler Tekkesi yakınındaki mezarlıkta toprağa verildi.

Sanatı

Nâbizâde Nâzım, Tanzimat Dönemi'nin, aralarında Recâizâde Mahmud Ekrem (1847-1914), Abdülhak Hâmid (1852-1937), Sâmî-paşazâde Sezâî (1860-1936), Mehmed Murad (Mizân'cı Murad: 1853-1917), Menemenlizâde Tâhir'in (1862-1901) de bulunduğu İkinci Kuşak yazarlarındandır. Kimi incelemeciler, bu kuşağa, "Ara Kuşak" (ya da Ara Nesil) adını da vermektedirler. Bu kuşağın en önemli özelliğini, şiirde de düzsözde (nesir) de yazın-sal metni siyasal mücadelenin aracı olarak görülmekten kurtarıp gerçek anlamda yaşamla ilişkilendirmesidir.

Nâbizâde Nâzım'ın ilk yazısı, 1880'de *Vakit* gazetesinde A. Nâzım imzasıyla yayımlanan "*Esâret*" başlıklı denemesidir. 1881'de de *Ceride-i Havâdis*'te *Hoşnişin veyâ Cihânda Sıfâ Bu mu?* (Göçebeler ya da Dünyada Rahatlık Bu mu?) adlı manzum oyunu yayımlanmıştır. Göçebeliğin ve kırsal yaşamın, sanayileşmeyle doğallığından uzaklaşmış olan kent yaşamından daha güzel olduğu konusu, Coşumculuğun (Romantizm) en önemli temalarından biridir; bu konu İkinci Kuşak sanatçıları arasında, özellikle Abdülhak Hâmid'in kimi şiirlerinde çokça işlenmiştir. Gerçi Nâbizâde Nâzım başka yapıtlarında bu konuya bir daha dönmemiştir; ama, *Karabibik*'te doğru-dan doğruya (tam karşıtı bakış açısından da olsa) köy yaşamını işler.

Nâbizâde, 1880-1890 yılları arasında çok verimli bir yazın adamı konumundadır. Daha çok Coşumcu etkiler taşıyan şiirlerini, bilimsel

konuları işleyen makalelerini, öykülerini *Hazîne-i Evrâk*, *Mir'at-i Âem*, *Rehber-i Fünûn*, *Âfâk*, *Berk*, *Manzara* gibi dergilerle *Tercümân-Hakikat*, *Servet*, *Mürüvvet* gibi gazetelerde yayımlamıştır. 1891'de çıkmaya başlayan ve o sırada bir bilim dergisi niteliğinde olan *Servet-i Fünûn* dergisinin de ilk yazarlarından. 1896'da Tevfik Fikret'in "edebi" yönetimine geçen bu dergi, adını 1896-1901 arasında oluşan yazınsal döneme de adını veren dergidir.

Nâbizâde Nâzım, Necat Birinci'nin sözleriyle, "ilk şiirlerini, diğer nesildaşlarından olan Menemenlizâde Mehmed Tâhir, İsmâil Safâ ve daha başkaları gibi Muallim Nâci'nin tesiri altında kaleme aldı. Ancak Nâbizâde Nâzım, Muallim Nâci'nin bilhassa yeni tarz şiirlerini örnek seçti, o şiirlerde dikkati çeken sâde dil, akıcı üslûp, tabii söyleyiş şeklini taklit etmeye çalıştı.(...) Daha sonra Abdülhak Hâmid ve Recâizâde Mahmud Ekrem'i tanıdı, onları taklid etmeye çalıştı. Bu yolu tutuktan sonra Nâbizâde'nin şiirinin fikir ve şekil bakımından yeni bir mâhiyet aldığı görüldü. Ancak sağlam dil anlayışı, bu yönü ile onda daima Nâci tesiri vardır."*

Daha sonra küçük ve uzun öyküye yöneldi. Bu açıdan, Sâmipaşazâde Sezâi'ninkilerle karşılaştırılabilecek önemde yapıtlar verdi. Bu dönemde Türk okuru yalnızca Ahmet Mithat Efendi ve Nâmık Kemal'in yapıtlarıyla batılı anlamda anlatıyla karşılaşmıştı; ancak her iki yazarın yapıtlarında da Coşumculu-

* *Nâbizâde Nâzım*. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1987, s. 6.

ğın melodram öğelerinin abartılarak verilmesi gibi önemli bir kusur vardır. Nâbizâde'nin roman ve öyküde yapmak istediğine uygun özelliklerse Gerçekçilik (Realizm) akımında vardı; bu nedenle yalnızca yapıt vermekle kalmadı, öykünün ve uzun öykü ile Gerçekçiliğin ne olup ne olmadığını açıklayan yazılar da yazdı. Örneğin *Hasba* adlı uzun öyküsünün başına koyduğu önsözde şunları söylemektedir (günümüz diliyle):

“Önce kimilerinin duraksamalarını gidermek için şunu söyleyeceğim ki bu *Hasba* gibi öteki öyküler de yâni *Zavallı Kız*, *Bir Hâtıra*, *Hâlâ Güzel* dahi birer “hikâye”dir. Frenkçe buna “nouvelle” derler ki “vak’a” (olay) diye çevrilmesi daha uygundur. / Hikâye ile romanın farkı vardır. Roman, bir olayın ayrıntılı biçimde betimlenmesidir ki olayın öğeleriyle kişileri üzerinde okurunun ilgisini çekmeye her şeyden çok dikkat olunur. / Hikâye ise olayın anlatılmasından oluşur ve ayrıntıya girilmez. / Sanki hikâye bir romanın özeti demektir. Şiddetli duyguları içermez. Ne söylenecekse bir kaç sayfada söylenip bitirivermelidir; fakat her özetle olduğu gibi, bunda da beceri, olayların canlı noktalarını bulup seçmektedir.”*

Bu tanım, genel bir tanımdır ama Şemseddin Sâmî'nin 1900 yılında yayımlanan *Kamûs-u Türkî*'sinde** bile “hikâye” maddesinin açıklamasında «Roman denilen uzun serüven ki aslında ahlâka hizmet etmek şartıy-

* *Nâbizâde Nâzım / Hikâyeler*, Haz. Aziz Behiç Serengil, Düm-Bugün Yayınevi, Ankara, 1961, s. 133.

** *İkdâm Matbaası Yayınları*, s. 554.

la türleri vardır,» denildiğine göre. Nâbizâde'nin “hikâye” ile “roman” arasındaki farkı belirtmeye gerek duyması, önemlidir.

Nâbizâde Nâzım, *Karabibik*'in önsözünde de, “Gerçekçilik akımında yazılmış roman okumamışsanız, işte size bir tane ben sunayım. / Emile Zola gibi, Alphonse Daudet gibi realistlerin yâni gerçekçi yazarların romanları, hep açık saçıklıkla doludur sanısında bulunanlar, şu *Karabibik*'i okudukları zaman sanılarını düzeltereklerdir sanırım. / Bu gibi romancıların maksatları, insanoğlunun başından geçen olayları, sırf insan açısından incelemek ve öykülemektir. Bunlar, bir insan ne gibi duygular duyabilir ve (nasıl) davranabilirse ona o duyguları ve davranışları verip işi doğal akışından çıkarmamak, yâni insanda bulunmayan duygu ve düşünceleri insana yüklememek isterler. / Olaylara renkli göz-lükle bakmazlar, kendi asıl gözleriyle bakarlar. Bu bakışla varacakları yargıların, yalnızca kişisel, yâni kendilerine özgü olacağı ne kadar doğalsa, (bu yargılar) geleneğin, göreneğin dışında olmayacağından, akla uygun ve kabul edilebilir bulunması da o kadar doğaldır,” derken, hem Gerçekçiler ve Doğalcılar (Natüralistler) konusundaki önyargıları gidermeye çalışır; hem de *Karabibik*'in daha önce yazılmış metinlerden farklı olması dolayısıyla okurun yapıtı yadırgamasını önlemek ister. Bir başka deyişle, Tanzimat Döneminin Birinci Kuşak romancı ve öykücülerinin tersine, Nâbizâde Nâzım bir seçme yapmıştır ve ondaki Batı etkisi “rastgele” değil bilinçlidir.

Yapıtları:

Heves Ettim (şiiir, 1885); *Minimini-yâhut-Yine Heves* (şiiir, 1886); *Yâdigârlarım* (anı-öykü, 1886); *Zavallı Kız* (öykü, 1890); *Bir Hâtıra* (öykü, 1890); *Karabibik* (uzun öykü, 1891); *Sevdâ* (öykü, 1891); *Mini Mini Mektepli* (okuma ve yazma parçaları, 1891); *Hâlâ Güzel* (öykü, 1891); *Haspa* (öykü, 1891); *Seyyie-i Tesâmüh* ([Hoşgörünün Kötülüğü] uzun öykü, 1892); *Esâtîr* ([Mitoloji] 1892); *Aynalar* (fizik kitabı, 1892); *Zehrâ* (roman, 1896).

Nâbizâde Nâzım'dan Öncesi

Tanzimat Dönemi Birinci Kuşak sanatçıları batı etkisinde kalarak roman türünün ilk örneklerini vermişlerdir; ama onlar daha bilinçsiz olarak ve bir seçme yapmadan bu etkiyi yansıtırlar.

Şemseddin Sâmî'nin yazınımızda ilk roman sayılan yapıtı *Taaşşuk-u Tal'ât ve Fitnat*'ı (Tal'ât ve Fitnat'ın Aşkı, 1872) olay örgüsü ve kişilerin işlenişi bakımından, bir oranda eski mesnevilerin geleneğini sürdürür. Bu geleneğin hemen hemen tek konusu olan "birbirini seven, ama çeşitli nedenlerle kavuşamayan gençlerin acıklı sonu" teması, aşağı yukarı mesnevilerdeki "dramatik çatışma", gençlerin aileleri arasındaki çelişki, olağanüstü rastlantılar vb. motifleri de kullanır. Bu yapıtın roman sayılmasının en önemli nedeni. düzsözle (nesir) yazılmış olmasıdır.

Tanzimat döneminin Birinci Kuşağının asıl romancıları, bu türe gerçekten emek ve-

ren Ahmed Mithat Efendi, Nâmık Kemâl, Sâmîpaşazâde Sezâî, Mizâncı Murad, Recâizâde Mahmud Ekrem'dir.

Kendisine "hâce-i evvel" (ilköğretim öğretmeni) sanını yakıştıran (ya da yakıştırlan) Ahmed Mithat Efendi'nin roman yazmaktaki amacı, hem ahlâksal dersler vermek hem de okur yaratmaktır. Hemen her türde ve her akımda çok sayıda roman yazan Ahmed Mithat Efendi'nin çabası, roman dil ve estetiğinin gelişmesine pek de yardımcı olmamıştır; ama türü tanımayan halkın romanı öğrenmesi ve okuması açısından pek başarılı olduğu söylenebilir. Romanlarındaki olayları anlatırken zaman zaman araya girerek kendi yorumlarını da katması, kahramanlarına karşı yansız (tarafsız) olmaması, roman türünü bilmeyen ama halk öykülerine ve mesnevilere tanış olan okurların bu türü yadırgamamasını sağlamıştır. *Felâtun Bey'le Râkım Efendi* (1875) adlı en tanınan romanında, geleneğe ve Avrupa Coşumculuğunun etkisine uygun olarak, birbirine karşıt iki tipin yardımıyla çalışkan, dürüst, kültürlü olmanın erdemlerini, belki bir az da ders verir biçimde sergiler; bu özellikleri taşıyan Râkım Efendi'yi yüceltirken onun tam tersi özyapıdaki Felâtun Bey'le alay eder. Coşumcu (Romantik), Gerçekçi (Realist), Doğalcı (Natüralist) roman akımlarına örnekler verir; bilimkurgu türünü bile dener.

Yazınımızda yazınsal (edebî) ilk roman örnekleriniyse, Coşumcu etkiyle yazdığı *İntibâh* (1876) ve *Cezmi* (1880) romanlarıyla Nâmık

Kemâl verir. Romanda ahlâkçılığı, ders vermeyi ön planda tutan Nâmık Kemâl, ilk romanında, “mutluluğu” ev dışında arayan ama bu yüzden felâkete uğrayan bir delikanlıyı anlatır. *Zehrâ* romanının, çıkış noktası olarak *İntibâh*’ı aldığı, iki roman arasında kimi motiflerin (örneğin annenin eve cârîye getirmesi) benzerliği de göz önüne alınırsa, söylenebilir. Nâmık Kemal, *Cezmi* romanında, Coşumcu geleneğe uygun olarak, XVI. yüzyıldaki Osmanlı-İran savaşlarındaki olayları anlatıp, bir tarihsel roman örneği vermiştir. Nâmık Kemâl de karşıtlıklardan, olağanüstü rastlantılardan yararlanır, olayların dışında kalmayarak araya kendi yorumlarını da katar, ama bu, Ahmed Mithat Efendi’de olduğu gibi göze batacak derecede değildir.

Gerçekçi romanın ve öykünün ilk eli yüzü düzgün örneklerini veren Sâmipaşazâde Sezâî, tek romanı *Sergüzeşt*’te (Serüven, 1889), bir esir kızın konaktan konağa satılırken başına gelenleri ve acıklı sonunu anlatır. Anlatı tekniği bakımından önemli bir yapıt olan bu romanında yazar, kahramanın başına gelmeyen kalmaması, okuru acındıracak etkinin sağlanmaya çalışılması gibi melodram öğelerini bol bol kullanır; buna karşın, roman dili ve estetiği bakımından, kendisinden önceki yazarlardan daha ustalıkla bir biçem tutturur.

Mizancı Murad adıyla tanınan Mehmed Murad, *Turfanda mı, Turfa mı* (1890-91) romanıyla, romanımızda ilk siyasal ve toplumsal eleştiriler yapan yazardır. Yalın dili ve an-

latınıyla dikkati çeker, ama yine de eski ustalardan tümüyle farklı dil ve anlatım bulabilmiş değildir.

İşte, Nâbizâde Nâzım'dan önce Türk romanının durumu aşağı yukarı budur.

Zehra

Nâbizâde Nâzım'ın *Zehrâ* adlı tek romanı, yine Türk Klasikleri dizimizden çıkan uzun öyküsü *Karabibik* gibi, yazınınımızın ilk gerçekçi-psikolojik yapıtlarındandır. Konusunun çıkış noktası bakımından *İntibâh*'la benzerlik gösterirse de, işleyiş bakımından ondan bambaşka, özgün bir anlatımla yazılmıştır.

Romanda konu, sıradan, gündelik olaylara, yaşamın akışına uygun olarak verilir. Yazarın, bu pek sıradan, önceki romancıların yapıtlarındaki tutumun tersine hiç bir olağanüstülük taşımayan olayları anlatırken, gözleme dayanan betimlemeleriyle, ruh çözümlemeleriyle, Hâlid Ziyâ Uşaklıgil'i (*Mâi ve Siyâh*, 1897; *Aşk-ı Memnû*, 1900), Mehmed Rauf'u (*Eylül*, 1900), Hüseyin Câhid Yalçın'ı (*Hayât-ı Hakikiye Sahneleri*, 1910) etkilediği söylenebilir.

Romanın *Zehrâ* adını taşımasına karşın asıl kişisi Suphi'dir; yapıtta, Suphi'nin üç farklı kişilikteki kadınla; Zehrâ, Sırrıcemâl ve Ürani'yle sağlıksız evlilik ve aşk ilişkileri anlatılır ve bu ilişkiler felâketle, ölümle sonuçlanır. Yazarın asıl amacı bir takım olayları anlatmak değil; olayların kişiler üzerindeki etkilerini sergilemektir. Bu nedenle romanda daha çok yazar konuşur, kahramanlarının ruh-

sal değişimlerini olayın akışına koşturarak, ayrıntılı biçimde betimler. Yazarın yazış biçiminin Tanzimat Dönemi Birinci Kuşaktan farklı olduğu görölr; bu kuşağın öteki yazarlarında olduğu gibi, yazar artık romanın akışına karışmaktan, bir başka deyişle her şeyi bilen bir “tanrı yazar” konumundan vaz geçmiş; yansız bir anlatımla, yalnızca olan biteni anlatan bir “tanık” konumuna çekilmiştir. (Yazarın, romanına gerçeklik katabilmek için bir süre tulumbacılar kahvesinde yaşadığı, tulumbacılık yaptığı bilinmektedir.) Bu tutum, Gerçekçi (Realist) yazarların bir özelliğidir. Ancak zaman zaman kişileri için kullandığı “biçare” ve benzeri sıfatlarla kendi duygularını belirtmesi, Coşumculuğun (Romantizm’in) bir etkisi olarak görölmelidir.

Birinci Kuşağa göre kişiliklerin işlenişindeki yenilik, bu romanda kişilerin Gerçekçi yazarlara özgü bir “çok boyutlu”luk kazanmasıdır; Coşumculuğun (Romantizm) etkisindeki ilk kuşağın anlatılarında kişiler “tek boyutlu”dur; bir başka deyişle, kişilik özelliklerini doğuştan getirirler ve başlarından hangi olaylar geçerse geçsin, yapının sonuna değin değişmez, hep aynı özellikleri gösterirler. Oysa *Zehrâ*’da yazar, örneğin *Zehrâ*’nın evlenmeden önceki ruh durumuyla (bencil, geçimsiz vb.) evlendikten sonraki ruh durumunun çok farklı olduğunu vurgulamaya özen gösterir; aynı şeyler Suphi ve Sırrıcemâl için de söylenebilir. Suphi’nin sürekli olarak “trajik ruhsal çatışma”lar yaşaması, ikilemler içinde bocalaması, bu ikilemlere akılcı çözümler bulamaya-

rak adım adımı felâkete doğru sürüklenmesi; bunlar anlatılırken de Suphi'nin kişiliğindeki değişimlerin çevresel koşulların değişmesine koşut olarak ve ayrıntılı biçimde verilmesi, Nâbizâde Nâzım'ın aslında (belki de) Hâlit Ziyâ ve Mehmed Rauf soyundan bir yazar sayılması da gerektirmektedir.

Yazar *Karabibik*'te olduğu gibi *Zehrâ*'da da belirgin bir ahlâk dersi vermek amacıyla değildir: *Zehrâ*'nın ya da Suphi'nin yaşadıklarından her hangi bir ders çıkarmamızı amaçlamaz.

Zehrâ, üçüncü kişi anlatımıyla yazılmıştır. Yazar, örneğin Ahmed Mithat Efendi'nin *Felâ-tun Bey'le Râkım Efendi* romanında olduğu gibi araya kendi düşüncelerini sokuşturmaz: yalnızca gözlemci olarak olayı aktarmakla yetinir, o kadar.

Yapıtta yan olaylara yer verilmediği gibi, yan kişilerin sayısı da azdır. Anlatılanların ekseni, asıl kişi olan Suphi'dir; *Zehrâ*, Sırrı-cemâl ve Ürani, Suphi'nin başına gelenleri anlatabilmek amacıyla işlenen yardımcı kişiliklerdir; ama yazar yine bu kişiliklerin ruhsal durumlarındaki değişimleri savsaklamamış, onları da gerektiği kadar ayrıntılı işleyerek canlandırmıştır. Kişiler olumlu ve olumsuz özellikleriyle verilmiştir; kahramanların kişilikleri roman boyunca değiştiğinden ya-pıtta birbirinin tam karşısı kişilikler olduğu da söylenemez.

Yapıtın dili, Tanzimat Birinci Kuşak sanatçılarının yapıtlarında olduğu gibi yer yer özentili, Osmanlıca sözcüklerin kullanıldığı

bir dildir. (Romanın başındaki Boğaziçi betimlemesi, Nâmık Kemâl'in *İntibâh* romanının başındaki Çamlıca betimlemesine benzer bir dille ve tutumla yazılmıştır, ama Nâmık Kemâl'in betimlemesi ne denli düşlemselse, Nâbizâde Nâzım'ın betimlemesi o denli gerçekçidir ve gözleme dayanır.) Dolayısıyla günümüzün genç kuşakları için bu dil artık anlaşılmasa da olmuştur: buna karşın yazar, uzun, karmaşık cümlelerden kaçınır; ama bu dil, *Karabibik*'teki basit cümleli, sıradan, yalın bir dil de değildir. Yer yer azınlık ağzına başvurularak yöresel renk verilmeğe çalışılır.

Bu özellikleriyle, *Zehrâ*'nın (yazarın yine Türk Klasikleri dizinde yer alan *Karabibik* adlı uzun öyküsüyle birlikte), yazının en seçkin yapıtları arasında bulunduğunu söyleyebiliriz.

Not: *Zehrâ*'nın dilini günümüz diline uyarlamak zorunda kaldık; çünkü, bu dili anlamak, Osmanlıca bilmiyorlarsa, günümüz okurları, hele öğrenciler için olanaksızdı. Bu konuda şu yöntemi kullandık: Yazarın anlatımı olan bölümlerde Osmanlıca sözcükleri günümüz sözcükleriyle değiştirdik. Yapıt yazarın *Karabibik* adlı uzun öyküsünün dilinden çok daha ağırlıklı bir Osmanlıca'yla yazılmış olmasına karşın, yazarın özgün diline pek fazla karışmadık; anlatımınaysa dokunmadık. Karşılıklı konuşmaları, o dönemi canlandırdığından, olduğu gibi bıraktık; anlaşılmayan Osmanlıca cümle ve sözcüklerin Türkçelerini ise sayfa altında dipnot olarak verdik: () içinde verilen az sayıda sözcükse, anlamı daha belirginleştirmek için konulmuştur. Karşılığı verilen saatler yaklaşıktır.

ZEHRA

I

130* [189*] yılının haziran ve temmuz ayları pek güzel geçmişti.

Hava alışılmışın dışında, martta tam ilkbahar hoşluğunda geçmişken, nisan ve hattâ mayıs aylarında hemen hemen kış hükmünü göstermişti.

İstanbul'da haziran ve hele temmuz, başka yıllarda "yaz aylarından" sayılırken bu yıl sanki "bahar mevsimi" bu iki aya atlamıştı.

Hava'daki tâzelik ve açıklık hiç bir mevsime benzetilemeyecek derecede olup, özellikle bu mevsimde Boğaziçi'nin hoşluğuna kanılanmıyordu.¹

Bütün Rumeli ve Anadolu yalıları boydan boya dolmuş, pek çok istekliler, zamanında davranamayıp yalı ya da hiç olmazsa bir evcik bulamadıklarından dolayı, gerçekten üzölmüşlerdi.

Gündüzleri güneş doğduktan batıncaya kadar, ufuk üzerinde hemen hemen hiç bir bulut parçasına rastlamaksızın İstanbul üzerine ılık bir ışın saçmakta, geceler tümüyle "yıldızlı gece" nitelemesine uygun olarak geç-

1 Doyulanıyordu.

mekte ve hele gün batımıyla doğuşuna yakın zamanlarda Göksu deresi gibi. Beykoz. Büyükdere limanları gibi. Baltalimanı. Küçük-su, Kefeliköy, Beykoz, Sultaniye çayırıları gibi. Sarıyer'in suları. Kavak'ların Sütlice'siyle Otuzbir suyu gibi yerleri ve baştan başa bütün Boğaziçi o derece ruh okşayıcı, duygulandırıcı, şiir gıcıklayıcı görünümle göstermekteydi ki bu ünlü kentimizin doğa güzelliklerinden haberli olabilmek için bu görünümle-ri, göğüs geçire geçire seyretmek gerekir.

Kim bilir kaç bin yıllık bir akıntının etki-siyle aşınmış olduğu sanılan bu yılankavi Boğaz'ın dört büyük havzasından her biri, doğal güzellik olarak sayılacak ne kadar "güzellik" düşünülebilirse hepsini içinde bulundurur.

Yükseklikleri Boğaz'ın uzunluğuyla ve genişliğiyle tamamen orantılı olan bu iki sıra tepeler, o kadar gözü çeken eğimler resmet-mekte ve bu eğimlerin birbirlerine bağlantıları o derece sanatkârane bulunmaktadır ki, iş-te asıl şaşkın ve beğenen bakışları çeken bu orantı ve hoş görünümle, yalnızca bunlar-dan ibarettir.

Boğaz'ın şu jeolojik ve topoğrafik güzellik-lerine eklenen gönül çekici bir başka özellik-se, bu hoş tepeleri şurada burada örten yor-gunluk giderici gölgeleriyle ormancıklar, kor-ular ve özellikle kıyı boyunca uzanıp bazı koycuklar, vâdicikler içine doğru serpiliver-miş olan binalardır.

Boğaz, her noktasında doğal güzelliğini korumuştur. Yalılarla köylerin yapılış yön-temleri ve durumları bile hep doğaldır.

Büyükdere. Tarabya ve bir dereceye kadar Yeniköy biraz doğallıktan çıkar gibi olmuşsa da sanatın şu çabası doğal güzelliklere üstün gelememiştir.

İstanbul'u henüz ilk defa görmeye gelen bir duygulu bir seyirci¹ düşününüz. Doğa güzelliklerine düşkün olması gereken bu ziyaretçi, Fenerler hizasından Boğaz içine girmeye başladığı zaman gözlerinin önünde öyle gönül açıcı bir görünümle karşılaşır ki bu görünümün iki tarafını aslında uzunlamasına epeyce bir çıplaklık sınırlarsa da, tam karşıda şaşkınlık dolu bakışlarına zarif zarif yalırlarla süslenmiş olan etekleri çok güzel bir denizin şırıltılı dalgalarıyla ıslanmakta bulunan yilankavi yeşil tepeler tesadüf eder. Bu gönül çeken bölgenin zeminini oluşturan hoş denizin gümüş renkli suyuna göğün şurasında burasında başıboş dolaşmakta olan kardan beyaz bulut kümecikleri yansıyınca ve bu yansıma denizi gökyüzüne, gökyüzünü deniz yüzeyine benzetince, o duygulanan seyircinin duygularını anlatma olanağı düşünülemez.

Büyükdere hizalarına yaklaşıp da İncir köyüne doğru kıyı boyunca ilerlemeye başlayınca önceden çok sevdiği görünümü büsbütün değişir. Sağlı sollu iki geçeli tepeler arasından akıntı boyunca akıp gittiği sırada ne yana bakmak, ne yana daha çok hayran olmak gerekeceğini bir türlü belirleyemez. Zaten o, olduğu yerde de kalamaz ki. Her noktası güzelliklerin bir araya geldiği bir panora-

1 Gezinici: turist.

ma diye nitelenmeye yaraşır bu iki kıyı üzerinde rastladığı, insanın hayâl edemeyeceği görünümünün ruhunda yarattığı coşkunluktan dolayı sanki kanatlanıp uçacakmış ya da havalanıp bulutlara kadar çıkacakmış gibi çırpına çırpına oradan oraya koşmaktan kendisini alamaz.

Boğaziçi bir “doğal ve gönül çekici güzel bir kadın” kadar sevinlidir demiş olsak, güzelliğini betimlemiş ve özetlemiş olamayız. Uzun uzadıya betimlemeye çalışmanın da, zamanımız elverişli olmadığı için, bir yararı yoktur. Bundan dolayı, o gibi “sonuçsuz çabayı”, başka bir fırsata erteleyeceğiz.

Bir kere, bu kadar “câmi-ül-bedâyi” olan¹ Boğaziçi’nin belirttiğimiz mevsimdeki hoşluğunu düşünmeli; bir de bu hoşluğa parlak bir mehtabın katacağı pırıltıları düşünmeli. “Letafet enden letafet”² diye betimlemeye uygun olan bu parıltı kimde sabır ve dayanma gücü bırakır ki, Boğaziçi halkı “Derya-neverdi-i safâ”³ nitelenmesine uygun görülecek biçimde denize dökülmüş olmasın.

Evet! Hemen hemen bütün Boğaziçi, bu gece “kayıklanmış” ya da “sandallanmış”tı.

Sayısı belki üç yüze varan irili ufaklı sandal, kayık, istimbet⁴ birbirine bağlı gibi büyük bir sal oluşturmuştu ki sırf akıntının sürüklemesiyle Mirgün’dan⁵ Bebek koyuna akıp gitmekte idi.

1 Arapça: güzellikleri bir araya toplayan.

2 Farsça: hoşluk içinde hoşluk.

3 Farsça: safânın deniz çarkı.

4 Buharlı tekne.

5 Emirgân.

Ama bu akıştan, olasılıkla hiç kimse haberi değildi.

Beş on ateş kayığında eksiksiz çalgı takımları, insana oynamak isteği veren besteler, neşeyle coşturan şarkılar, gönül dayanmaz taksimlerle mehtâba çıkan bütün insanların coşku ve neşesini kızdırmaktaydı.

Bu sandalda yakıcı bir ses titrek bir ezgiyle bir beste okuyor; öteki kayıkta şirin sesli bir keman ilâhî bir taksim yapıyor; şu tarafta bir takım, nihavend peşrevi geçiyor; bir tarafta aşktan sarhoş olmuş kimselerden biri özlem dolu âhlar çekiyor; ötede, kavuşma özlemindeki bazı kişilerse umutlarının coşkunluğuyla kürek çekiyor.

Şu geçen topluluklarda bulunanlardan biri Boğaz'ın bu geceki hoşluğunu şöyle bir manzumeyle betimlemeye yeltenmişti:

Semâ berrâk ü deryâ sâf ü hemvâr öyle kim güyâ,
Semâ deryâdan ayrılmış veyâ kim âsûmân deryâ¹
Safâ ender safâ aksi semânın rû-yi deryâda,
Hayât-efzâ durur aks-i zemîn mir'at-i bâlâda²
Çemen pür-neşe, mürgân-i çemen pür-neşe, gül handân
Semâ handân, zemîn pür-hande, handân did-e cânân³
Nesim ol rûtbe nâzau kat'-i râh eyler ki şevkinden
Sanırsın gâşy olup kalmış zenûnün şevk ü zevkinden⁴

-
- 1 Göküzü öyle duru, deniz öyle saf ve dümdüz ki sanki Gök denizden ayrılmış ya da gökyüzü deniz olmuştur.
 - 2 Göküzünün denizindeki yansıması safâ içinde safâdır. Yeryüzünün yansıması yukardaki aynada ömrü arttırır
 - 3 Çimen neşe içinde, çimen kuşları neşe içinde, sevgilinin yüzü gülüyor
Göküzü gülüyor, yeryüzü gülüyor, sevgilinin gözleri gülüyor.
 - 4 Yel öyle nazlı eser ki onun coşkunluğundan Yeryüzünün coşkusundan ve zevkinden kendisinden geçtiğini sanırsın.

Bu dem kun ins ü cin hem-bezm-i âheng-i safâ olmuş
 Zemin ü âsümân bin cilve, bin âhenk ile dolmuş¹
 Riyâz-ı cennete reşk âver olmuş salın-i Sa'dâbâd
 Melâik manzarından manzar-i Firdavsî etmez yâd²
 Boğaziçi hele yekpâre bir bezm-i safâ olmuş
 Küçüksü âlemiyse cümlesinden bi-behâ olmuş³
 Ferişteler semâdan can atar mehtâbna güyâ
 Kamer de gark-i hayrettir bu âb ü tâbna güyâ⁴
 Gezer erbâb-ı şevk ü neşe sandallarla deryâda
 Tanîn-endâz olur hey hey sadâsı bezm-i âlâda⁵
 Kemân, kaanûn ü mslîyye, def ü ud, mandolin yer yer
 Semâ-ı cân-i kudsiyyâm lebrîz-i tarâb eyler⁶
 Bu demlerdir ki nâz ü cilveler mestâne rakseyler
 Çıkar uşşâk ile mehtâba nazlı sesli dilberler⁷
 Zebûn-u neş'edir mutrib, dîçâr-ı şevk hânende
 Sen ey gaafil nasıl hâbidesin bilnem ki hânende⁸
 Bebek koyunda, Mîrgün önlerinde, tâ Kelender'de
 Yahır, köşklerde safâlar balırde berde⁹
 Gönüller çırpır simâb içinde cûş-i sevdâdan
 Olur âzâde sevdâlar bütûn kayd-i süveydâdan¹⁰

-
- 1 Bu zaman ki insanlarla cinler safâ âhengiyle bir araya toplanmış
Yer ve gök, bin cilveyle, bin âhenkle dolmuş.
 - 2 Cennet bahçelerini kiskandırmış Sa'dâbâd alanı
Melekler onun görünümünden Cennet görünümünü anımsamaz olmuşlar.
 - 3 Hele Boğaziçi, kanışksız bir safâ toplantısı olmuş
Küçüksü âlemiyse, tümünden daha değerli olmuş.
 - 4 Melekler gökten can atarlar mehtâbna sanki
Ay da onun parlaklığına şaşmış kalmıştır sauki.
 - 5 Gezer neşe ve keyif sâhipleri sandallarla denizde
Çınlayıp durur hey hey sesleri bu yüce mecliste.
 - 6 Kemân, kaanûn ve kısa ney, def, ud, mandolin yer yer
Meleklerin can kulaklarını doldurur.
 - 7 Bu zamanlardır ki nâz cilveler kenâillerinden geçmiş
dans eder
Çıkar uşşâk makamıyla mehtâba nazlı sesli sevgîliler
 - 8 Saz çalanla şarkıcı neşeden coşmuştur
Ey ayınaz kış neden uyursun bilnem ki evinde.
 - 9 Bebek koyunda, Emîrgân'da, tâ Kalender'de
Yahırlarda, köşklerde, safâlar (vardır) gökte ve yerde.
 - 10 Gönüller çırpır gümüş suyun içinde aşk coşkusun
dan
Kurtulur sevdâlar bütûn yürekteki suçlardan.

Düſer bitab-ı mestî tab-ı nâz-ı mesh-veſân yer yer
 Verir bir câme-bâb-ı nâz mestiden nişân her yer¹
 Çıkar mansûra sesler yükselir her perdede uſşâk
 Nevâyı evcârâdan olur ezfân-ter eşvâk²
 Eder şevk-i tarâb âheng-i bezm-i aysî germâgerin
 Neşât-ı bezm-i Cemşidî bu şevk ü neşe eyler şerm³
 Sabâ-yı hûş vezan tahrîk eder deryâ-yı hemvâr
 Olur hâbide-i cûmbûş sabâhın feyz i bidâr⁴
 Selher ol rûtbe şevk-efza olur kim matlâ-ül-envâr
 Saur diller ki Mûsâ'ya bu yerlerdir tecellîzâr⁵
 O dem kim gonca-i nevres kılar gülbûnde bin hande
 Batar bitab-ı mestî ay, çıkar hürşid-i şermende⁶
 Gönûl tasvîrini arzu ederdi bî kusûr anıma
 Nasıl icmâle sığsın öyle bir sevk-i behiştî ya⁷

Bu şiirsel sözler bile Boğaziçi'nin parlak mehtaplı gecesindeki renkleri ve tatlılığı betimlemede yetersiz kahr.

Vicdan coşkunkuluklarının resmi alınmadığı gibi, Boğaziçi'nin şu hoşluğu da kalemle betimlenemeyecek kadar yücedir.

Bu konuda kalemimizi yormaya çalışmayacağız. Şu kadar diyeceğiz ki, güzel bir yüze

-
- 1 İçkiden bitkinleşenler yer yer güçsüz kuvvetsiz kahr
Her yer naz sarhoşunun yatağından bir örnek verir.
 - 2 Çıkar mansûra (la sesine) sesler yükselir her tonda uſşâk
Nevâdan evcârâya olur coşkular dalıa da yükselir.
 - 3 Şevk-i tarâb içki âleminin âhengini kıztırır
Bu coşku ve neşe Cemşid'in (şarabı bulduğuna inanılan İran hükümdarı), toplantısının neşesini utandırır.
 - 4 Sabâ makamı dümdüz denizi hoş esisiyle kıpırdatur
Sabâhın uyanık coşkusu uyuyup kalır.
 - 5 Işık kaynakları tan yerini öyle coşturur ki
Saur gönüller ki Mûsâ Tanrı'yla buralarda buluşmuştur.
 - 6 O zaman ki yeni yetişmiş gonca, bin kez gülümser
Şarhoş ay bitkinlikle batar, utangaç güneş doğar
 - 7 Gönûl kusursuz betimlenmesini isterdi ama
Nasıl özete sığsın böyle bir cennet coşkusu ya.

parlak bir gülümseme ne kadar yakışırsa Boğaziçi'ne de mehtap o derece yakışmaktadır.

Halkın neşeyle deniz kıyısında bulunduğu bir anda,*** köyündeki yahıların birisinde iki kişi diz dize oturmuşlar, gözleri önünde akıp giden bu sandal ve kayık ırmağını seyretmekte, kulakları dibinden geçen somutlaşmış âhengi dinlemekteydiler.

Mehtâbın parlaklığı lamba ışığına gerek bırakmadığı gibi, bütün camları, kafesleri kaldırmış olan bu iki sevdâlıya yabancıların bakışlarından gizlenmiş olmak için mum filan yakmamak mecburiyeti de vardı. Bunlar, diz dize bulundukları halde bile denizin şu şaşırtıcı görünümüne dalmış gitmiş olduklarından birbirlerinden sanki haberli değillerdi bile.

O büyük eğlence alayı aka aka gözden kayboluncaya ve hele sesler derinleşmeye, sağırlaşmaya başlayıncaya kadar, bunlar kendilerinden geçmiş durumda oturmaya devam ettiler. Sesler kesilince ortahığı kaplayan dinlendirici sessizlik içinde de bir süre hayallerine gömülü kaldıktan sonra kendilerine ancak gelebildiler.

Suphi, Zehra'nın mâsum yüzünü bir süre lezzetle seyrettikten sonra gümüş servinin içinde boğulurcasına yüzen o hayâl dolu bakışları, dudaklarının yardımıyla gönlüne çevirmek istiyormuş gibi o şirin gözlerin üzerine uzun süren bir öpücük kondurdu. Şu yumuşak öpücük, Zehra'yı uyandırmca iki genç bir süre dudak dudağa zevke boğulup kaldılar. İşte yarım saatten beri içlerinden doğru kabarıp gelen bilinemez duyguları bir-

birlerine bu âşıkça buluşmayla bildirmiş ol-
dular.

Suphi pek kibar büyümüş, genç, güzel bir
delikanlıdır.

Babası bir kaç yıl önce ölmüşse de annesi
Münire Hamm henüz sağdır.

Münire soylu bir ailenin kızı olup, gençli-
ğinin en coşkunkluk dolu zamanını Arnavut-
luk'ta geçirmiş ve ahlâk güzelliğine, ahlâkın
koruyucusu olmak erdemini de taşıyan az
çok yabanıl¹ düşünceleri o zamanın armağan-
ı olarak katmıştır.

Kadri, akrabalarından biri olarak onunla
evlenmek istemiş ve genç kadın duraksama-
dan temiz ve sâf gönlünü nişanlısına teslim
edivermiştir.

Bu mutluluk veren aşkın tek ürünü Sup-
hi olmuştur.

Suphi'nin eğitim ve öğretimine özen göste-
rilmiştir. İlk bilgilerini yalnızca babasından
almış ve cümleleri okuyabilecek duruma gel-
dikten sonra mahalle mekteplerinden birine
verilmişti.

Çocuk başka öğrencilerin iki yılda kaza-
nacağı bilgileri dokuz on ay içinde edinmekle
oradan rüştiyeye² geçmiş ve öğrenimini bitirip
diploma alarak oradan da çıkmıştı.

Babası sağlığında delikanlıyı Asmaaltı'nda
namuslu, zengin bir tüccarın yanına kâtip³
sıfatıyla yerleştirmiş ve ondan sonra gözlerini
iç rahatlığıyla kapamıştı.

1 Alışılmadık.

2 Ortaokul.

3 Yazman.

Bu tüccar, Şevket Efendî'dir. Şevket de tıpkı Suphi gibi (iyi) yetişmiş, çalışkan, henüz otuz beş yaşında bir adamı olup sermayesini artıra artıra yılda otuz kırk bin lira değerinde iş görmek derecelerine kadar, yalnızca çalışkanlığı ve ileri görüşlülüğü ile ulaşmıştır.

Tüccarlar arasında olağanüstü bir saygınlığı vardır.

Tam yirmi yaşındayken genç bir kızla evlenmiş ve bu evlilikten de Zehra doğmuştur.

Zehra çocukluğundan beri pek kıskançtı. Hele kendisinden iki yıl sonra doğan Bedri'yi o derece kıskanırdı ki, işi bir kaç kere çocuğu sanki boğmak, kafasını ezmek gibi vahşiliklere kadar ileri götürmüştü.

Kızın bu yaratılışı Şevket'i ciddi olarak düşündürmekteydi. Bu yaratılıшта olanların, özellikle kadınsalar, ilerde pek üzücü olaylara neden olacaklarını biliyordu.

Bir süre, belki zamanla kızın şu yabani huylarını değiştirir umuduyla bekledi. Zehra'nın yaşı ilerledikçe kıskançlığı da artmaktaydı. Kıskançlığı anasına kadar ulaşıyordu. Bu yaratılış onu da epey üzüyordu. İyi bir eğitimden yardım umarak çocuğa bir kaç akıllı hoca bile tutulmuşsa da onun yaratılışına üstün gelmek mümkün olamamıştı. Kızın kıskançlığı zamanla genleşme gücünü arttıran buhar gibi, büyüyor, artıyordu.

Şevket bundan dolayı çektiği acıları sırdaşı sayacak derecede yakınlık kurduğu Suphi'ye açtıkça, Suphi bu saygın koruyucusunun çektiği vicdan acılarına üzülmüştü.

Kadınların ahlâkını incelemiş olmakla

ünlenen kimi edebiyat üstadlarının yapıtlarından çıkardığı bilgiye göre, henüz yüzünü görmediği gibi mânevî kişiliği hakkında da bilgisi pek belirsiz olan Zehra'nın bu haliyle kalırsa ileride pek eziyet çekeceği yargısına varmıştı. Şu kıza yürekten acıyordu. Suphi'nin felsefesine göre sevimli bir kardeş olmayan kız, mutlu bir eş de olamazdı. Bu sıralarda Suphi hayatın bekâret¹ döneminden cinsel istek duyma dönemine varmış ya da bir başka deyişle meleklikten insanlığa geçmişti. Yatağa girdiği gibi gündüzki çalışmasının yorgunluğuyla tatlı bir uykuya dalıp gitmek zamanları geçmiş ve artık gözü önünde bir takım parlak kanatlı hayâller uçuşmağa başlamıştı.

Şu uykusuzluk zamanlarında, kim bilir neden dolayı, hatırına Zehra gelmekteydi.

Şu kıza ciddi olarak acımdan başka gönlünde belirginleşmiş bir duygu yoksa da, bilinemez hangi rastlantıdır ki, çoğu zaman Zehra adında bir kıza çocuğun hayâllerine getirip bırakmaktaydı.

Mânevî bakımdan hasta olan bu zavallı kızın kıskanç yüzü Suphi'nin hayâllerleriyle gözünün önünde belirdiği zaman, çocuk bir iç sıkıntısına tutulur ve kızın verdiği üzüntüyü kendisinde duyardı.

Hayâllerinin ufku altında gizlenmiş olan bir umut güneşi ile özlemle parlayan gözlerini aydınlatmak hevesiyle çok geniş istek çölünde durmadan koşup duran bir serseri gibi, daha yüzünü görmediği bir kızın içyüzünü anlamak

1 Cinsel duyguları duymama, bilmeme.

için saatlerce zihnini yormaktan zevk alıyordu. Düşünmek, sevginin öncüsüdür.

Düşünce, olasılıkların savaş alanının köşesini bucağını gözleye gözleye ilerleyerek, gerisinden gelmekte olan sevdâya güvenli bir yol açar.

Bu yürüyüşün sonu ya bir meydan savaşı ya bir dinlenmedir. Sevdâ savaşı pek müthiş, pek acıklıdır. Dinlenmesinde de güvenlik aramalıdır; güvenlik hizmetleri ne derece önlemlili ve uyanık olarak yapılsa bile.

Suphi, henüz işin niteliğini ve durumunu tam anlamıyla kavrayamamıştı.

O belirsiz hayâlin, düşüncesi üzerine olan egemenliğini ve etkisini, yalnızca acıma saymaktaydı.

Kimi zaman bu acımanın gerçek sebebini kendisinden sorardı. Bütün düşünceleri, şu kız için daha görmeden kendisinde doğan garip bir duygunun varlığını ispat etmekle birlikte, bu duygunun ne olup ne olmadığını ve etki gücünü hâlâ anlamış ve tahmin etmiş değildi.

Bazı defalar acımanın bu derecesinden usanarak düşüncelerinde gezinen karmakarışık hayâli zihninden çıkarmaya çalışırdı: “Bir kıskanç deli kızla bu kadar uğraşmak! Elverir,¹ elverir...” Oysa, bu konudaki vicdan zorlaması, elinde olmadan ona duyduğu ilgiyi güçlendirmekten ve arttırmaktan başka bir sonuç veremiyordu.

Bir sonsuz güneş, düşüncesini Zehra'nın hayâline sönmez bir ışınlı bağlamıştı.

1 Yeter.

Suphi hâlâ duygularına bir ad vermiyordu. Hâlâ sanki Zehra'ya acımdan başka bir şey yapmıyormuş gibi davranmaktaydı.

Günler geçiyordu. Zamanın böylece akışı. Suphi için Zehra'yı düşünmeye bol bol fırsat bırakmaktaydı. Etkisinden kurtulmaya çalıştığı bu hayâllerin tatlı etkisi ona zevk vermekteydi.

Yevmiye¹ defterinin başında, kimi zaman dakikalarca bu ruhsal zevkle düşüncelerin denizine dalıp giderek dünyasını unutmaktaydı.

Kendisine gelince, o neşeyle işine başlar ve düşüncesinin tazeliğini artmış bulurdu.

Bir kaç zamandır Suphi'nin durumunda ortaya çıkan bu değişme, Şevket'in sevgili dikkatinden gizli kalamadı. Zaten Suphi onu gizlemek gayretinde değil ya.

Şevket kısa bir düşünme sürecinden sonra bu durumun ancak sevdâdan ileri geleceğini kestirmişse de, o sevdânın kimin için olduğunu bir türlü bulamamıştı.

Rastlantı bu merakını da giderdi.

Şimdiye kadar Suphi, Şevket'in evine ayak atmamıştı. Bir cuna günü kaydedilmesi gerekli kimi hesapları yapmak için gitmek zorunda kaldı. Çünkü bugün mağaza kapalı olacağından, orada çalışamayacağı gibi, günlük hesapların Şevket'in gözü önünde yapılması da gerekiyordu. Selâmlıkta² bir küçük odada, muhasebeci efendi işe koyuldu.

Akşama doğru, tuvalete gitmek üzere ken-

1 Günlük ödemeler.

2 Konaklarda erkeklerin yaşadığı bölüm.

disine gösterilen tarafa çıkmıştı. Yolu bir koridora rastlamıştı ki, bu koridorun penceresinden büyük bir bahçe görünmekteydi. İştensikilmişti, bir iki dakikacık olsun şurada dinlenmeye gerek görerek dönüşte pencereye abanıp geniş geniş soluk alınıya başladı.

Hava pek açık, güneş batı ufkuna yaklaşmış ve artık ışıkları ağaçlardan pek güçlkle geçebildiği için, bahçe serin bir gölge içinde kalmıştı.

Gözüne hoş bir yüz göründü: bu yüzün ne olduğunu fark etmeden başını çekti. Utanarak yürümeye başladı. Fakat şu birdenbire karşılaşma hayâlleri duygularını uyandırmış ve gözünün önüne Zehra'nın belirsiz hayâli gelmişti.

İçinden bir ses, "Adanı sen de! Bir kere daha gör!" diye bağırırmaktaysa da, vicdan duygusu bu ayartıcı sesi boğmaktaydı. Oda kapısına yaklaşmıştı. Fakat merakını bir türlü yenemedi. Gerisin geri döndü. Yine pencerenin yanına geldi. Sebebini bilmediği halde kendisini bir yürek çarpıntısı almıştı.

Bahçede gördüğü kimse, bir gül fidanının sararmış yapraklarını koparmakla uğraşıyordu; saçlarını özensizce, dağınık olarak toplamış, arkasına doğru atıvermiş. Kavuniçi renkli satenden bir hafif entari giymiş; entarinin kolları dirseklerini pek de aşmıyor, beyaz kolları görünüyor; entarisinin göğüs düğmelerinden iki tanesi çözülmüş, içindeki gömleğin göğsü açılmış, beyaz göğsü yarı yarıya görünmekte. Dar entari göğsünü kavrayamayacak derecedeydi.

Kızla kendisini ayıran uzaklık on-on beş metre olduğundan yüzünü hemen hemen ayırtılı olarak incelemeyi başarabildi.. Suphi. daima çatık duran kaşlarıyla fıldır fıldır bakışlarının tavrı ve durumundan. (onun) kıskaç kızın ta kendisi olduğu kararına vardı. Kararındaysa yanılmamıştı.

Vücudunun hareketleri sırasında Zehra'nın gözleri pencereye rastlayıverdi. Bir süre gözlerini buradan ayıramadı: bu sürenin geçmesinden sonra, yabancı bir ceylân gibi. büyük bir telâşla kaçıp gözden kayboldu.

Suphi gülerek döndü. Döner dönmez Şevket'le yüz yüze geldi. Şevket'in üzerine dikilen gözlerine bakınca put gibi dondu kaldı. Bir ölüm teri şakaklarını ıslatmaya başladı. Bir cinayet üzerinde baskına uğramış gibi dili tutulmuş. damarlarından kanı çekilmiş, sanki âdeta yüreği durmuştu. Karşısında duran efendisini fırıl fırıl döne döne yok oluncaya kadar küçülerek gidiyor gibi görmekteydi: Bir dürbünün ters tarafından bakıyormuş gibi.

Bu bunaltıcı durum, bir dakika kadar sürdü. Duyularına tamıyla sahip olsaydı. Suphi karşısındaki yüz üzerinde dolaşan acımayla karışık gülümsemeyi ayırt edebilirdi.

Şu can ezici sessizliği bozan Şevket oldu. Yüreklendirir bir sesle dedi ki:

— Artık işten sıkıldınız; size izin verdim oğlum!

Bu ses Suphi'yi uyardı. Şevket'in bu ses-ten umduğu etki de ortaya çıktı.

Çocuk yatıştı ve efendisinden izin alarak kendisini sokağa attı.

Hem yürüyor hem şu garip rastlantının olası sonuçlarını tahmin edip anlamaya çalışıyordu. Koruyucusu kendisini evinin yabancıların görmemesi gereken bir yerine meraklı gözlerle bakarken yakalamıştı. Bu suçun, yakında bir cezâsını beklemesi gerekiyordu. Fakat efendisinin sesindeki yumuşaklığı ve seçecenliği hatırladığı zaman, bu suçun görmezden gelinip hoşgörülle örtüleceğini anladı. Bunu düşününce geniş bir nefes aldı. Hem men gözünün önüne bahçe ve bahçe içinde gül fidanı yanında duran o ince vücut geldi. Bir süre bu vücudu hâlâ görüyormuş gibi alındı. Fakat sokağın gürültüsüyle kendisine gelince gördüğünün yalnızca hayâl olduğunu anladı. Eve gelinceye kadar bu hayâller içinde boğulmuştu. Yolda yürüyen, beyni değil yalnızca kalıbydı. Bir içgüdü müdür yoksa bir alışkanlık mıdır ki her neyse, bir kuvvet yürüyüşünü düzenleyip yönetmekteydi. Düşüncesi, yani benliğiye, bir gül fidanı yanında duran o ince vücut üzerinde takılıp kalmıştı.

Evde yemeğini i yiyip de odasının bir köşesine büzüldüğü zaman, yine düşüncesinin kuşunu o güzelliğin gül ağacının bulunduğu yere uçurup bıraktı. Kızın yabancı bakışlarını hâlâ gözleri içinde hapsetmekte ve kaşlarının korkunç hâlini görmektedir.

Gönlünden doğru yükselmekte olan duygularının sesine dikkat ettiği zaman, "Şu kıskanç kıza mutlu etmeye çalış!" sözünü işittiğini sandı.

"Mutlu etmek!" Neden dolayıyla, nedenini

hâlâ bilmediği bir duygu yakınlığı ve isteğini itişyle şu kızı bir dakika olsun mutlu görmek istiyordu; belki, o yüzden kendi mutluluğunu da sağlamış olmak için.

Kızı mutlu etmek onu sevmeye, kendisini sevdirmeye ve bu karşılıklı aşkı sonucunda evlenmeye ihtiyaç olduğunu hesaba koydu. İşte bu hesap, Suphi'yi uyardı. Kızın mutluluğunu da isteyiş, kesinlikle onu sevişten başka bir şey değildi. Peki o zaman Zehra'yı sevmiş mi oluyordu? Bu sonucun doğruluğuna hâlâ güvenmek istemiyordu. Ne mecburiyetle, ne vesile ve özellikle, ne hakla sevebilirdi? Kızın yüzünü henüz bir kaç saat önce görmüştü; o da bir iki dakika için. Bu rastlantı ne bir mecburiyet, ne güçlü bir vesile oluşturmazdı. Hele Zehra'yı sevmek için kendisinde ne hak vardı? Ya bunca zamandır bu kız hakkında beslediği umutlar hep boşa mı gidecekti? Bu düşüncelerle yarım saat kadar daldı gitti. Akşam serinliği duyularını uyardığı zaman karanlık içinde kendisinden geçmiş kalmış olduğunu anladı. Lâmbasını parlatarak sabah için gereken işlerine başladı. Fakat daha ilk hamlede kalem elinden düştü, zihni yine belirsiz hayâllere daldı. Bir kaç umutsuz çaba daha gösterdi; fakat her defasında hayâline yenildi. İşten vazgeçti. Yine köşeye çekildi. Hayâllerine daldı. Bu zor sorunu çözmek için bir hile aramaktaydı. Bir çok olasılıklara, bir çok varsayımlara başvurdu; hiç biri gönlünü tatmin edemedi. Bu acıyla geçen zaman içinde gece yarısını bulmuştu. Kendisine gelince yatağına atıldı. Fakat

uyku ucrede! Hayâlini serbest bıraktı. Hoş umut bulutları içinde, düşler dünyasına yükseldi gitti.

Hayâllerle düşleri birbirine karıştı. Suphi bulutlar içinde yükselmekte devam ediyordu.

Hâlâ kendisi koridorun penceresi önünde durmakta; kıskanç kız da gül fıdanını budamaktaydı. Parmaklarının ucuna basa basa bahçeye indi. Tâ yanına kadar sokulduğu halde Zehra farkına varamadı. Bir az sonra yabanıl kız bir çığlık kopardı. Bu yürek oynatan sesi işitenler bahçeye koştular. Bu sırada Şevket de Suphi'nin karşısına dikilmişti. Zavallı çocuk korkusundan, utancından kan tere battı. Olduğu yerde kıvranıp durmaktaydı. Şevket kendisine bir korkutucu, dehşet verici gözlerle baktıktan sonra kolundan tutup şiddet ve hiddetle silkince, çocuğun aklı başına geldi. Gerçekten terlemişti. Gözünü kaparsa yine şu müthiş rüyanın devamını görecekmış gibi, kendisini uyanık durmaya zorladı: ama o doğal gereksinmeye üstün gelemedi: çünkü sinirleri pek yorulmuştu.

Dağınık, garip, müthiş düşler içinde sıkıla sıkıla sabahı etti. Sabah serinliğinden yararlanmak için bahçeye çıktı. Böylece düşüncesine bir az rahatlık geldi: sütli kahvesini içtiği zamansa kendisinde sevdâyla pençeleşecek kadar kuvvet buldu.

Bu dayanıklılık ve cüretle zırhlanmış olduğu halde mağazaya doğru yürümeye başladı. Fakat her adımda dayanma gücünün derece derece azaldığını duyumsamaktaydı.

Mağazanın kapısından büyük bir korkuyla duraksayarak girebildi. Korkuyla umut arasında, işinin başına geçti.

Şevket mağazaya geldiği zaman, Suphi'nin yüreği hoplamıştı. Fakat efendisinin tavrında her günkinden fazla hiç bir belirti görmeyince içi bir az rahatladı.

Şevket pişkin bir kimseydi. Gönül durumunu bildiğinden, Suphi'nin davranışlarındaki garipliğin neden doğduğunda yanılmamıştı. Çocukta bir âşıklık belirtileri bulmakla birlikte bu aşkın kime duyulduğunu aramaya başlamıştı.

Dünkü olay, incelemesini kolaylaştırdı. Suphi dışarda geciktiğinden yolu bulamamış olma olasılığı akla yakındı. Şevket bunu anlamak üzere dışarı çıkınca, delikanlıyı koridorun penceresinden dışarıyı seyretmeye dalmış gitmiş bir durumda bulmuştu. Arkasına kadar geldiği halde, Suphi farkına varmamıştı. Çocuğun bütün duygularıyla seyrettiğinin ne olduğunu görünce düşüncesine bir umut ışığı düştü. Şu manzara onu duygulandırdı. Hâırasında mutlu bir hayâl uyandı. Geçmiş zamanların mutlu olaylarını hatırladı. Yüreği kabardı. Özlemden dolayı gözlerinde iki damla gözyaşı belirdi. İçinden, "Zavallı Hasna!.. Biz de böyle sevişmiştik!" dedi. Bu ratlantı üzerine, Şevket hesaplarını istediği gibi yürüttü, planlarını düzenledi.

Bu günden sonra, Suphi hakkındaki babaca koruyuculuğunu arttırdı. Fırsat düşürdükçe çocuğu yüreklendirmekte ve hayâllerine geniş geniş meydan bırakmaktaydı.

Hele bir gün, cebinden kâğıtlarını çıkar-maktayken yere katı bir mukavva parçası dü-şürdü. Suphi hemen bunu yerden kaldırıp ona verirken üzerine göz gezdirince, beti ben-zi soluverdi. Vücudunu bir titreme aldı. Bu mukavva parçası üzerinde Zehra'ya benzer bir küçük kız resmi görmüştü.

Şu rastlantının Suphi üzerindeki etkileri-ni, Şevket gözetlemekteydi. Hesaplarındaki doğruluktan şimdi emin oldu. Şu fırsattan yararlanmak için önemsizmiş gibi bir tavırla dedi ki:

-- Kızımın küçüklük resmi... cebime nere-den girmiş?

Suphi fotoğrafı elleri titreye titreye uzattı-ğı sırada, elinde olmadan:

— Allah bağışlasın, pek güzel! deyivermiş-ti.

Zaten Şevket bu sözü beklemekteydi. Memnunlukla dedi ki:

— Güzel, ama huysuz!

Bu sözün gerçek etkisini anlamak için olanca dikkatini delikanlının yüzüne verdi.

O ise, kendi benliğiyle savaşıma dalmıştı. Epeyce bir süre sessiz kaldıktan sonra, uyku-dan uyanıyormuş gibi elinde olmadan:

— Huysuz olsun! deyiverdi.

Şevket açıklama bekler gibi yüzüne bakm-ca, bunu anlayamadığından utandı. Gözlerini yere dikti.

Şevket şu hararetti beyine ne önemli kar-makarışıklıkların egemen olduğunu anlıyor-du.

Bir süre sonra dedi ki:

— Zavallı kız, pek acı çekiyor... Kendisini nasıl mutlu etmeli bilemiyorum ki!..

Suphi gittikçe soğukkanlılığını kazanmakta ve hayallerinin ayıplanacak hiç bir yanını görememekteydi. Koruyucusu kadar vicdanlı, namuslu bir adamın karşısında sırlarını gizlemeye hiç de gerek olmadığını anlamıştı. Böyle namuslu ve çalışkan bir adamın karşısında, (onun) yürek saflığı ve temizliğinin açık etkisinin farkındaydı. Dolayısıyla şu rastlantıdan yararlanmak için kendisinde bir hak, bir cüret bulmaya başladı. "Ne diyecek? İtiraf ediveririm," demektedir.

İşte bundan kaynaklanan yüreklilikle, deminki soruya cevap olmak üzere, büyük bir saflıkla dedi ki:

— Evlendirsенiz...

Bu saflıktan memnun olan Şevket, soruşturan bir tavırla dedi ki:

— Korkarım ki kocasını üzer...

Suphi bu söze, dingin bir tavırla şu cevabı verdi:

— Kızınızı mutlu etmekle mutlu olacak biri bulunamaz mı?

Şevket soruşturan tavrına devam ederek dedi ki:

—Kimi bulayım, bilmem ki!

Gözlerini delikanlının gözlerine dikmişti. Suphi bu araştırıcı bakışlardan sıkıldı. Kızardı. Artık her şey anlaşılmıştı. Şevket birdenbire dedi ki:

— Kızımı sana teklif etsem?

Suphi bu sorunun anlamını anlamamış gibi şaşkın kaldı. Bu ses kulağında uzaktan

uzağa gelen tanrısal bir ezgi gibi çınlamaktaydı. Ne yaptığını bilmediği halde. Şevket'in ayaklarına kapanmıştı.

Şu durumdan üzülen adamcağız, eliyle çocuğun saçlarını okşuyor: bir yandan da:

— Kalk oğlum, kalk! İnşallah ikiniz de mutlu olursunuz, diyordu.

Zehra henüz on altı, on yedi yaşında, yani duygularının tam bahar dönemindeydi.

Yukarıda anlattığım gibi, yaratılış olarak kıskanç ve hırçın bir şey olmakla birlikte, kimi zaman tavırlarında o derece yumuşaklık görülmekteydi ki, bu hâline bakanlar kendisini yumuşak huyluluğun ta kendisi sanırlardı. İhtimal, bu durum sinirlerinin bir gevşekliği zamanına rastlamaktaydı.

Bu sırada kızcağız herkese güler yüz gösterir ve işte bu durumu duygularının taşkınlığı zamanında herkesi kendisine acındırırdı.

Yumuşaklık zamanında küçük kardeşi Bedri'yi iltifatlara boğarsa da, vahşet zamanında sanki onu yok etmeye kadar yüreklenirdi. Bu korkunç yaratılışa karşı aranan çârelerin hiç biri derde devâ olmadı. Artık herkes de umudunu kesti.

İki yıl önce Zehra'nın annesi ölmüştü. Bir süre bu üzüntü ve acı, huylarının şiddetini azaltmış gibi göründüyse de, ne yazık ki...

Şevket için bir kurtuluş umudu kalmıştı ki, bu da (kızın) evlenmesiydi... Kızının eşlik görevleri arasında belki huylarını düzeltereceğini umuyordu; fakat kimi zaman bu umudunu da boş bulurdu. Yoksa, gerek kendisine gerek kocasına vereceği acıların olası sonuç-

larını dikkate alırdı: zavallı adam, hayaundan pişman olacak kadar acı çekerti.

Zehra iki yıl daha böyle yaşadı. O cuma günü olan olay, duygularının bu durumunu birdenbire değıştirivermiş oldu.

Yarım dakika kadar gözüne ilışen o iç açıcı görünümü seyretme düşüncesinde, ne olduğunu belirleyemediğı bir etki ortaya çıkmıştı. O etkiyle odasına geldi. Yüreğı çarpıyordu, aslında kafes ardından, sokağı çıktıkça bir çok güzel yüzlere rastlamıştı; ama hiç birinden bu kadar etkilenmiş değildi. Aşkı yalnız bazı kitaplarda görmüşü. Kendisinde o gibi bir ruhsal durumun ortaya çıkacağını düşünemezdi.

Geniş bir kanape üzerine kendisini atıvererek, yüreğinin çarpıntısını dinlemeye başladı. Allah Allah! Bu çarpıntı ne olacak? Tuhaf, henüz adını, kim olduğunu bilmediğı o gönlünü eğlendiren yüzdeki bu etki neydi ki bir türlü onu gözü önünden kaybedemiyordu. Ayağı kalktı. Aynanın önüne geçti. Yüzünün aldığı renge şaşakaldı. "Bu ne demek? Bu ne demek?" diye söyleneğe başladı. Yüzüne biraz soğuk su döktü. Biraz açıldı. Eline bir kitap aldı, okumaya başladı. Fakat bir süre sonra satırlar gözleri önünde uçuşarak kaçmaya başladı. Sayfa üzerinde yalnızca dikkatini çekmiş olan o görünümünden başka bir şey seçememekteydi.

Bir saat kadar bu hoş ruh durumu içinde kaldı. Güneş batmış, odanın içi bir alacakaranlığa dalmıştı. Kanapeye arkası üstü serilmiş, gözlerini tavana dikmiş, karanlık içinde

dalmış gitmişti. Elindeki kitap yere düştüğü halde farkına varmamıştı.

Şu anda rastlantı, Suphi'yle Zehra'yı aynı ruhsal duruma sokmuştu. Rastlantı neler yapmaz!

Kızcağz hayat âlemindeki durumunu düşünmeye başlamıştı. Ahlâkındaki kötülükleri insafli bir gözle görmeye çalıştı. Bu gidişle sonu neye varacaktı? Âlemde bu ahlâkla kendisi için mutluluk nasip olamayacağını zekâsıyla anlamıştı. Bu durumda ahlâkını değiştirmek ve düzeltmek zorundaydı. Fakat bu konuda ne gibi çâreler düşünebilirdi? İşte kızcağz ne zaman yanıt verilmesi zor sorular dizisini düşünse, umutlarının tümüyle boşa gittiğini görerek üzülür ve bu acı kendisini öfkeliendirirdi.

Fakat şimdi bu korkulu sorulardan kurtulmaya bir olanak görmüştü. Ah umut, umut! Sen insanlara ne kadar büyük hizmetler edersin! İşte bugün zavallı kız biraz rahatlamıştı. Zihninde bir umut ışığı parlamaya başladı. Bu ışıkla, karanlık içinde hayatın gerçeklerini fark etmeyi ve tanımayı başardı.

Evet, mutlu olmak kendisi için mümkün göründü. Ah bir gün, yalnız bir gün, mutluluğu elde edebileceğine; bir söz, tek bir söz, için güven vermeye yeterdi.

Hayâllerinin dünyasında ileri bir adım daha atarak kendisini istediğini elde etme noktasına yaklaşmış gördü. Yalnız kendisini, o mutlu kucağa atırmekten başka bir şeye gerek kalmamıştı. Fakat kendisiyle o aşkla bağlanma kucağı arasındaki uzaklık değiş-

memekte; bu yaklaştıkça o uzaklaşmaktaydı. Kendisini böylece sırlarının genişlikleri içine doğru çekip götürmekte olan gülümseyen hayâlinin kandırmalarına kapılarak yürümekte bir ruhsal bir zevk duymaktaydı. Elinden gelse, ömrünün sonuna kadar o hayâli izleyecek.

İşte bu hayâller arasında, yarı uyur yarı uyanık, bir saat kadar kalmıştı. Nazikter gelip de kızcağızı sofraya çağırmış olmasaydı, bu durumda epey zaman daha kalacağı kesindi. Yemek sırasında Şevket kızını meraklı bakışları altında tutmaktaydı. Bu garip düşüncede, kimi değişmeler olduğunu da anlayabildi.

Zehra duygularını gizlemeye boşuna çalışıyordu. Çünkü halinde ortaya çıkan değişiklikler açıkça görülüyordu. Yemekten sonra yine odasına çekildi. Yine kanapenin üzerine uzandı, yattı. Varlığında bir değişme olduğunu duyumsamaya başlamıştı; fakat bu değişikliklerin ne olduğunu ve hele bunların sonuçlarını hiç mi hiç kestiremiyordu. Dediğim gibi, hırçın kız sevdâyı yalnızca kitap sayfalarında görmüştü. Aşkın gerçeği hakkında tam bir bilgisi bulunmadığından, içine girmek üzere bulunduğu dünyanın coğrâfî ve topografik ve özellikle ruhsal özelliklerini hiç bilmiyordu. Bu korkulu ve geniş dünyada ne kadar derin, sarp vâdilere; ne kadar geçilmesi tehlikeli derelere, nice aşılması güç tepelere; kaygıncı,¹ dik inişlere; ne kadar şenlikli şehirlere, köylere, ne göz alıcı görünümlere; ne kadar iç açıcı

1 Kayaçlı.

çağlayanlara rastgelmek de mümkün olduğunu zavallı kızcağız hatırına bile getiremezdi. Kitaplarda aşkla ilgili gördüğü bilgiler çok kabataslak modeller gibi eksik ve çoğu kez yanlış bir takım kuruntulardan ve abartılardan başka bir şey değildi.. Zehra'nın bu bilgilerden aldığı fikir ve vardığı yargılara göre, aşk yalnızca bir sîmurg-u ankâ¹ kuşuydu.

Aşkın doğallığından ve hele genel sonuçlarından habersiz olan böyle bir gönül, bir kaç saatten beri, içinde bulunduğu durumun yalnızca bir sevdâ olduğunu, elbet de anlayamazdı.

O, sürekli olarak zihninde bu gün pencerede gördüğü iç açıcı görünümünü döndürüp dolaştırmakta ve (bunu) canı gibi saklaması gerektiğini anladığı halde, (onu) nereye koymak gerekeceği konusunda güçlük çekmekte ve karar verememekteydi.

Bu güzelliğin en uygun mahfazası, kızın kendi belleğinin haznesi olması gerektiği halde, zavallı Zehra onu boşuna yere gezdirmekteydi.

Saat 4'e, 5'e² kadar, kız bu uyanık uykusuna devam etmişti.

Henüz adını bilmediği bu delikanlıya sahip olmak hevesine kadar hayâllerine yol vermiş(ti); onun bazı davranışlarından kıskançlığı tepiyordu ve bu gücencilikle varlığını daha şiddetli sıkıyordu. Hırçınlığı (öyle) bir dereceye gelmişti ki, büyük bir öfkeyle yerinden

1 Adı var kendisi yok bir masal kuşu; zümrüd ankâ.

2 Eskiden kullanılan "alaturka" saatle; "alafranga" adı verilen, yani günümüzde kullanılan saatle: 11'e, 12'ye.

sıçrayıp karşısında duran hayâli rakibini elleriyle boğmaya davranmıştı. Bu davranış havasını yerine getirince umutsuzca kanapenin üzerine düşüverdi. Kim bilir ne zamandan beri bir fırsat gözlemekte olan gözyaşları akmaya başladı. Epeyce bir süre ağladı. Fakat şu birdenbire akan gözyaşları kızın imdadına yetişmiş oldu: düşünceleri açıldı. İşte bu gözyaşları yaratılışındaki kabalığını değiştirerek yumuşak ve nazik bir duruma getirmişti.

Bu geceden sonra, kızın huyları değişmişti. Şu sonucu, Şevket sırf aşkın yardımcı etkisine yorarak cidden sevinmişti: artık kızının mutluluğu için bir adımdan başka şeye gereksinmesi kalmamıştı.

O adımı da, yukarda belirttiğim gibi, büyük bir başarıyla atmıştı.

İşin bundan sonrası, memnunluk verici biçimde gelişmeye başladı.

Zehra Hanım, Suphi Bey'e nikâhlanmıştı. Olayların şu kalıba dökülmesi, iki gencin geçim yollarının tümüyle değişmesine yol açmıştı. Artık bundan sonra birbirleri için, birbirinin aşkıyla, birbirinin umuduyla yaşamaya başlamışlardı.

Beklemediği bir mutluluğa ulaşanlar için memnunluğun o derecesiyle yetinmeyip, gözlerini özlemlerinin ötesine dikmek, hemen hemen genel bir kuraldır. Bu türden olarak hayatlarını, umutlarını böylece birbiriyle birleştirmiş olmakla mutluluk duyacak yerde, bizim nikâhlılar umutlarını çocuk sahibi olmak özlemine kadar genişlettiler.

Kimi zaman, pek pek çok istenen emel ko-

nusunda başarısız kaldığı gerçeğini bilmedikleri için de bu hayâllerinde hoşgörülebilirlerdi.

Fakat Şevket! O bile, bu denenmiş gerçeği bilmiyor görünmekteydi.

Nikâhtan sonra, iki genç birbirlerine fotoğraflarını verdiler. Artık birbirinin hiç olmazsa resmini doya doya seyretmeye fırsat buldular. Nikâhlıların birbirlerine görünmesi İstanbul'da görenek olmadığından, düğüne kadar yine birbirlerinden uzak kaldılar. Bu durumsa, aşk ve sevdâlarını arttırıyordu.

Zehra, huylarını tamamıyla değiştirmişti ya da öyle görünüyordu. Bu durumdan herkes memnun olmuştu.

Düğün hazırlıklarına büyük bir çabayla devam olunmaktaydı. Bu zamanları Zehra, yetenekli bir ustadan piyano ve kanun alıştırmaları yaparak geçirilmekteydi. Şevket kadar uzak görüşlü, Şevket kadar görmüş geçirmiş bir adam, bir kızı bir erkeğe nikâh edip bırakmakla onları mutlu edemeyeceğini mümkün değil hatırdan çıkaramazdı. İki vücudu birbirine, sonsuza kadar bağlamak için ne gibi ufak tefek vesilelere başvurmak gerekirse hepsine zihnini yormaktaydı. Bu düşünce üzerinedir ki, musikiden ve hele kanundan pek hoşlanmakta olan dâmadını memnun etmek için kızına kanun ve fazla olarak piyano dersleri aldılmakta; kızının huyunu düzeltir umuduyla dâmadına da işten el çek(tir)ip onurlu biçimde kendilerine yetecek kadar gelir sağlamaktan başka Bulgurlu'da bir güzel köşk hazırlamaktaydı.

Bu uğraşlar ve hazırlıklarla düğün zamanı gelip çattı. Gösterişli bir düğün, özlem çeken iki genci birleştirmiş oldu.

Gelin güvey birbirinin karşısında yalnız kalınca ikisini de garip bir suskunluk almıştı. Birbirlerine söylemek üzere bunca zamandan beri saklamakta oldukları güzel sözler, açık seçik hitaplar, dudaklarından öteye bir türlü geçemiyordu. Baştan aşağıya kadar vücutlarına bir titreme düşmüş, tüyleri dikilmiş, boğazlarındaki tükürükleri kurumuş, gözlerini hoş bir duman bürümüş, yürekleri hızlı hızlı çarpmaya başlamış, yanakları al al olmuş, beyinlerini ateş sarmış, dayanma güçleri tükenmiş bir durumda, bir süre kıpırdamadan durdular.

Birbirlerinin güzelliğine özlemle bakmış, birbirlerinin güzelliğini seyretmeye dalmışlardı.

Belki de beş dakika kadar bir süre bu karşılıklı bakışmayla geçmişti. Şu somut sessizliği bozan yine Suphi oldu. Büyük bir çekingenlikle yaklaşıp karısının yüzünden duvağını kaldırdı. Bu gönlünü allak bullak eden yüzü, bir süre de açık açık, yakından seyretti.

Son derecede yürek çarpıntısını anlatır bir sesle hafifçecik dedi ki:

— Senin için ne acılar çektim...

Zehra da içini yiyip bitirmekte olan sırrı daha fazla gizlemeye dayanamayarak, kendisinden geçmiş bir bakışla dedi ki:

— Ne acılar çektim senin için!..

Şu temiz yürekle gösterilen aşk, ikisinin

de cesaretini yerine getirdi. Bir süre tatlı tatlı, mutlu konuştular.

Evliliğin ilk yazını Şevket'in isteği ve ayarlamasıyla Bulgurlu'da, büyük bir mutluluk içinde geçirdiler. Libade yakınında minimini bir köşk tutulmuş ve aile halkı oraya taşınmıştı. Köşkün bir cephesi Kayışdağıyla Erenköyü yönüne, arka cephesi tamamıyla Libade ve Çamlıca'ya bakıyordu; bir yanını deniz, öte yanını Uzunçayır almıştı. Bina beş altı dönümlük bir bağ içinde bulunup çevresinde de büyük bir ekin tarlası bulunuyordu.

Köşk bir zemin katı üzerinde tek bir kattan oluşuyordu: içinde beş oda, bir geniş sofa, bir avlu, iki küçük oda, bir mutfak bulunuyordu. Binanın dışında bir ahırla bir arabalığa bağlı hizmetçi odası vardı. Bu ahıra bir güzel arap kısırağıyla bir tek çukurova¹ bağlanmış ve arabalığa da tek koşulu narin bir maylord² çekilmiş idi.

Köşkün ön cephesinde bir pencere önüne oturulup da bakışlar şöyle bir çevreye gezdirilecek olsa, görülecek hoş manzarayı seyre doyulamazdı.

Bir kere bu süslü resim gibi görümünün sınırlarını bir yandan gümüş renkli, durgun bir denizde deniz kızı gibi hoş görünen Adalarla bunların gerisinden doğru uzaktan uzağa yüksek tepelerini gösteren Katırlı ve Keşiş dağları çevreler. Sınırın bitimi Erenköyü'nün arkasından doğru gülümseyen tepelere kavu-

1 Bir at türü?

2 Bir araba türü?

şur; hele hoş görünüşlü Kayışdağı tepesi bu sınırı egemenliğinde tutmaktadır.

Bundan sonra sınır, Uzunova çayırına karışıp Büyük Çamlıca tepesine kadar uzanır gelir.

Bu hoş sınır içinde kalan asıl yerlerse, ötesine berisine zarif köşkler, göz alıcı bağlar, yeşil ağaçlıklar, hoş görünümlü tarlalar serpilmiş bir geniş alanlardır.

Bakış, bu doğa görünümünde bağdan bağa, tarladan tarlaya, tepeden tepeye, ağaçtan ağaca kona kona ve neşeli kanatlarını dümdüz denizin serin sularına çarpa çarpa neşeyle uçan bir kuş gibi koşup durmaktan hiç yorulmaz.

Burada hava pek temiz, su sonsuz derece nefistir. Hele günbatımına yakın, bu ovaya öyle bir tanrısal renk çöker ki Çamlıca tepelelerinden birine çıkıp da şu güzelliklere kendisinden geçerek bakan doğasever bu dünyada neşenin, safânın ve zevkin bu derecesi, gerçekten tanrısal nitelemesine uygundur.

Aman yârâb! O koca ovayı şu zamanda görmeli! Doğada en bol olan yeşil rengin düşünülebiyecek çeşitlerinin tümünü içine alan engebeli alan içinde kıvrıla kıvrıla şu yöne bu yöne uzanıp giden yollar üzerinde sürüler, çiftçiler, bağcılar, öküz arabaları katar katar yerlerine, yurtlarına doğru ağır ağır yürürler.

Kadın erkek, çoluk çocuk çayırlara, tepelere dökülür. Herkes rastgeldiği yere oturur. Ne yerde nem, ne havada soğuktan eser bulunmaz.

Çocuklar ekin tarlaları. üzüm bağları kenarlarında koşuşurlar. Genç kızlar kelebek gibi çiçekten çiçeğe konarlar. Sevdâlı delikanlılar bu hoş görünümü uzaktan uzağa seyredip zevk duyarlar.

Yaşlılarsa, gençlere anlamlı anlamlı gülümseyerek selâm verir geçerler. Herkes şen, herkes mutlu görünür.

İstanbul, gerçekten doğal güzellikler panoramasıdır. Her köşesinde, her bucağında bir türlü hoşluk, bir türlü güzellik vardır.

İşte bizim yeni gelin ve güvey, nisan başlarından kasım ortalarına kadar yedi buçuk ay bu zevk verici dünyada gerçekten imrenilecek (bir) ömür sürdüler.

Sabahleyin gündoğumundan bir saat kadar önce kalkarlar, köşkün önündeki bahçede kameriye altında sütlü kahvelerini içerler, fırancaalarını yerlerdi. Bir saat kadar tabiatın şu hoş, uyumlu görünümünü seyrettikten sonra yine yatarlardı. Saat 1'de ya da 2'de¹ yataktan kalkıp günlük tuvaletlerini yaparlardı. Tuvalet her zaman soğuk su banyosu yapmak, tıraş olmak, kendilerine çekidüzen vermekten ve birer hafif elbise giymekten ibaretti.

Tuvaletten sonra, her ikisi de işinin başına çekilirdi. Suphi bazı anılarını kaleme alır, bir az fotoğrafla uğraşırdı. Zehra ya kanaviçeyle, dantelesiyle ya da müzik dersini yinelemekle meşgul olurdu.

Haftada iki gün müzik öğretmeni gelirdi. Bu günler, saat 3'ten 4:30'a² kadar Zehra'nın

1 Sabah 7:30 ya da 8:30'da.

2 9:30'dan 11:00'e.

müzik dersine devam olunur; saat 4:30'da hep birlikte öğle sofrasına oturulurdu. Öteki günlerde 4:30'a kadar olan zaman, birlikte ya da ayrı ayrı kitap, gazete okumakla geçerdi.

Öğle yemeğinden sonra, bir saat kadar mızganılır, yani hafif bir uyku çekilirdi. Bu uykudan sonra yine herkes işinin başına geçerdi. Saat 8'den 9'a¹ kadar ya piyano ve kanun çalmak ya da birlikte fotoğraf işleriyle, resim yapmakla eğlenilirdi. Saat 9'da² hafifçe bir ikindi övününden sonra kadınlar yeldirmelenip istedikleri yere gezintiye çıktıkları gibi, Suphi de ya hayvanına biner ya da yayan dolaşırdı. Saat yarım³ sularında yine köşkte toplanırlar, bire doğru akşam yemeğini yerlerdi. Ondan sonra ev halkı ya büyük sofada birleşip kitap ve gazete okuyarak, çalgı çalıp şarkı çağırarak ve dereden tepeden tatlı tatlı konuşarak eğlenirler ya da konuya komşuya giderler, konudan komşudan gelen konuklarla vakit geçirirlerdi.

Açıkça söylemelidir ki, böyle yaşamak gerçekten imrenilecek bir mutluluktur.

Hayatın bu gibi zevkleri temiz sevdâsını güçlendirdikçe Zehra'nın sevincinin, inem-nunluğunun sonu yoktu. Kocasını içten öpüşleri, âşıkça işveleri, büyüleyici etkisi altında tutmaktan öyle zevk duyardı ki...

Suphi'nin bütün emeli, sevgili karısını arzularına bir tutsak gibi boyun eğmek, en ufak bir gülümsemesini görmek uğrunda bütün arzularını ezip çiğnenmekti.

1 14:30'dan 15:30'a.

2 15:30.

3 19:00.

Zehra'yı kolları içinde tuttuğu zaman, o mutluluk hazinesine ulaştığından dolayı kendi kendisini kutlardı. Bu defineyi bir gün olup da elden çıkarabilmek gibi uğursuz bir olasılık zaman zaman aklına geldikçe ölüm terleri dökerdi. Sevdiğinin yanında bulundukça onu gelebilecek her türlü kötülüklerden koruyabilirmiş gibi, bir an ayrılmak istemezdi. Birbirinin kucaklarını en sağlam ve güvenli yer sayarlardı. Birbirini bakışlarıyla yüreklendirmekteydiler. Hiç bir şeyden habersiz çocuklar!

Ekim içinde bir gün, her zamanki gibi saat 9'da¹ Suphi atıyla çevrede bir gezintiye çıktı. Zehra da yanına dadısı ihtiyar Nazikter'i alıp Libade yolundan Büyük Çamlıca'ya doğru gzmeye niyetlendi. Libade caddesinden Bulgurlu'ya giden kısmıyla ona gelip kavuşan yolun kavşağına ulaştığında, bu yol üzerinde uzakta beyinin hayvanını gördü ki köşklerinin önüne çıkan yolun ağzında bir ağaca dizginlerinden bağlanarak bırakılmıştı.

Kadıncağız oraya doğru yürüdü. Önce, bu rastlantıdan hiç bir kötü anlam çıkarmak hatırına gelmemişti. Fakat hayvanın yanına kadar gelip de oralarda Suphi'yi göremeyince, zihninde bir kuşku oluştu. Bu kuşku yalnızca bir meraktı. Bir de çevreye göz gezdirip de şöyle bir bağ içinde bir kaç ağaçtan oluşan siper arkasında birisi erkek öteki kadın iki kişi gözüne çarpınca, tepeden tırnağa öfke kesildi. Epeydir yatışmış sanılan kıskançlığı, oksijenle temâs etmiş fosfor tozu gibi,

1 14:30'da.

birdenbire hızla ve şiddetle parlayıverdi. O öfkeyle ne yaptığını bilмейerek kendisini bağın içine attı; nankör kocasını suç işleme dakikasında basmak için koştu. Kendilerini meraklı bakışlardan gizlemiş olduklarını sanarak uzun uzadıya söyleşmeye koyulmuş olan bu sevdânın ıssızlık arayan iki insanı, ağaçlıktaki yaprak hışırtılarını, ayak patırtılarını duyup da neye uğradıklarını anlamazdan önce Zehra kendilerine yetişmiş oldu: "Sizi gidi alçaklar!" azarını henüz haykırmıştı ki, olduğu yerde püt gibi durdu, elleri havada kaldı.

Zavallı kadın duygularında yanılmıştı. Karşısındaki kocası değil, hiç tanımadığı bir delikanlıydı. Aklını başına aldığı zaman, utancından kıpkırmızı oldu. Bir söz bile söyleyemedi. Karşısındakiler önce epey ürkmüşlerse de, kadının bozgunluğundan olayın bir yanılığdan, bir kıskançlıktan başka bir şey olmadığını anlayarak yatışmışlardı. Zavallı kadın, geri döndü. Zorâki bir hareketle olduğu yerde, şaşkınlıkla mihlanıp kalmış olan Nazikter'e kavuştu. Kendisini köşke attı. Yüreği çarpıyor, vücudu titriyordu. Duygularında yanıldığını anlamış idiyse de, ilk öfke sinirlerini pek sarsmıştı. Bir kaç gün, sanki şiddetlice bir sıtma içinde yatakta yattı.

Bu beklenmedik olay, kocası hakkındaki sevgi ve güvenini arttırmış idiyse de, bir yandan da musibet huyunun hiç ummadığı bir zamanda nüksedivermesi pek büyük bir vicdan acısını da birlikte getirmişti.

Kendisini her bakımdan mutlu olmaya ye-

tenekli görüp dururken, tehlikeli huyunun böyle her fırsatta başkaldırmaya olan eğilimi her umudunu alt üst etmişti.

Ona göre kıskanç bir kadın için hayatın zevklerinden gerçek anlamda yararlanmak, boş bir şey değildi ki gerçek de bundan pek uzak değildir. Zavallı kadın duygularının neden olduğu bu karışıklıktan kocasının haberi olmamasını sağlamak için kendisini zorlamaya başladı. Gece gündüz içini yiyip bitirmekte olan bu kaygıyı kocasının umutlandırıcı gülümseyişleriyle gidermeye uğraşmaktaydı. Fakat her dakika yeni bir olay çıkacağı korkusundan bir türlü kendisini kurtaramıyordu.

Böyle yaşamanın acı veren bir eziyet olacağını herkes vicdanına başvurarak anlayabilir.

Beş altı gün sonra soğuklar bastırınca, hep birlikte kalkıldı, İstanbul'da Cağaloğlu çevresinde güzel bir eve taşınıldı.

Fakat Zehra'nın kaygıları, çektiği acılar son bulmuş olmadı.

Kış mevsimi zavallı Zehra için daha çok acılara ve yürek çarpıntılarına neden olan bir mevsim oldu. Çünkü Suphi bazı pek sevdiği arkadaşlarının zorlamasıyla bazı geceler Beyoğlu'nda gecikmek zorunda kalırdı. Bu gecikmelerin her dakikası, Zehra için bir ölüm baygınlığı yerine geçmekte idi.

Kimseye renk vermemek çabasıyla bütün üzüntülerini yutup hapsedmeye mecbur oluyordu. Bu da ayrıca çekilen bir acı demektir. Kimi zaman odasına kapanıp da hüngür

hüngür ağlamayı en büyük dinlenme ve mutluluk sayardı. Fakat bu mutluluktan dahi çoğu kez yoksun kalarak, gerçekten acınacak bir duruma geliyordu. Zavallı kadın için hayatın hiç bir tadı kalmamıştı.

Kimi zaman, gece yarılarna kadar merdiven başlarında ya da pencerelerde soğuklar, karlar, yağmurlar altında yol beklerdi. Suphi her zaman bu umarsız kadını, gözleri kızarmış olduğu halde kendisini beklerken bulurdu.

Bu duruma Suphi de çok üzülmüyordu. Pek değerli bir öpüşle sevgili karısının gönlünü almakta kusur etmezdi. Zehra içinse, dünyada yaşamının bütün amacı, bu öpüşten ibaret kalmıştı. Bütün istekleri sevgilisinin iki dudağı arasına sığnmıştı. Bu öpüş olanca yorgunluklarını ve acılarını unutturuyordu. Kocası (onu) nâzik kolları arasında sıkıyor, göğsüne bastırıyordu.

Duygularının kimi coşkun zamanında, dudaklarına kadar gelen bir kaç sözü, bir türlü cesaret edip de söyleyemiyordu.

İlkbaharda, Boğaziçi'nin R** köyündeki yalıya taşınılmıştı; işte biz bu iki karı kocayı hikâyemizin başlarında o yalıda bulmuştuk.

Bu gece Zehra, kendisini son derecede mutlu saymakta haklıydı. Çünkü bu gece, mehtâbın en civcivli bir zamanı demek olduğu halde Suphi denize çıkmamış ve karısıyla diz dize kalmıştı. Demek oluyordu ki. Suphi henüz karısını sevmektedir. Öyle ya, rastlantı arkasında gezen bir serseri için bu geceden bereketli bir zaman düşünülemezken, Suphi

yerinden bile kımıldanamıyordu. Oh! Zehra ne kadar mutluydu.

Elinden gelse, kocasını göğsüne sokmak istiyormuş gibi sokulmuş, başını omzuna dayamış, dağınık saçlarını dökmüş, kocasının ellerini elleri içine almıştı. İki gencin ateşli solukları birbirinin kanını ısıtıyordu.

Suphi'nin bu gece evde kalmasını, dışarda ilgilenecek nedeni olmamasına kanıt sayarak, Zehra memnun olmaktaydı. Fakat zihni kara şeytanların hücumundan yine uzak sayılamazdı. Ya Suphi arayacağını bu gece, şu deniz üzerinde bulamayacağını kesin olarak biliyorsa; boş yere ne için üzölsün, ne için yürek çarpıntıları çeksin? İşte şu siyah nokta kızın zihnine yerleşmek istiyorsa da, kız olanca dayanma gücünü ve düşüncesini bunun engellenmesine veriyordu.

Ama bu mümkün olamadı; o nokta büyüdü büyüdü, sanki somut bir biçime büründü. Elinden gelse, bu hayâli varlığı boğmak istiyordu. Kuruntudan tereddüde geçtikten sonra, kuşkunun sanı niteliğinden çabucak çıkıp kesin bir yargı niteliğine varması için, beş dakikalık bir düşünce yetti.

Kuruntu ve tereddüdün tenlikeli dönemeçlerindeyken Suphi'nin en ufak bir davranışından, en hafif bir bakışından türlü türlü anlamlar çıkarmak, geçmişi hatırlamak gibi vesilelerle kuşkularına kuvvet vermekteydi.

Bu gece Zehra için uyku hemen haram olmuştu. Yatağı içinde bin acıklı hayâlle uğraşa uğraşa acılarla kıvrandı. Gözünü kapayabildiği zamansa saat 8'e varmıştı.

Aradan bir iki hafta geçti.

Suphi'nin annesi Münire Hanım, eski kafa da bir kadındır. Oğlunun ve gelininin rahat etmesi uğrunda düşünmediği çare yoktur. Bu sırada ev hizmetinde Nazikter'e yardım etmek için Sırrıccemal adında bir cariye aldı.

Sırrıccemal, bir güzellik simgesi idi. Kafkas ırkının güzelliğiyle en ünlü olan dalından olduğunu ilk bakışta en zor beğenir gönüllere bile onaylatmaktaydı.

Boyu bosu pek gösterişli olup kadını denediği zaman hatıra ne anlam gelirse o anlamın tamamıyla somutlaşmış hâliydi.

Uzun boylu, iri yapılı olan bu vücudu, öyle kaba saba bir şey sanmamalıdır. Bu iri yarılığıyla birlikte, bünyesi çok ince ve nazlıydı.

Beli ince, göğsü ve omuzları geniş, boynu uzunca, yüzü oval; kaşları, kirpikleri, saçları gür ve kara, rengi pembemsi beyaz; elleri, ayakları, ağzı ufak; yürüyüşü gönül çekici; bakışları gönül aldatici; kısacası gönülleri avlayan bir güzeldi.

Zavallı Münire! Sevgili oğluyla gelini arası na böyle bir güzeli koymaktan doğabilecek belâları hatırıma, hayâline bile getirdiği yok(tu). O yalnızca iki evlâdının hizmetleri artık bundan sonra büyük bir düzenle görülecektir diye dünyalar kadar sevinip yatıyor(du).

Daha Sırrıccemal görülmek üzere yahya geldiği gün, Zehra'nın yüreği hoplamıştı. Aslında kendisi de güzellik ve boy bos bakımından Sırrıccemal'den aşağı kalmazdı. Fakat kısıkanç kadın gönül gücenikliğiyle Sırrıccemal'i

kendisinden kat kat güzel bularak. hem haset hem kıskançlık damarları harekete gelmişti.

Münire, Sırrıcemal'i ilk bakışta beğenip gelininden dahi sorduğu zaman, zavallı Zehra'nın sanki başından aşağı kaynar sular dökmüştü. Dudaklarına kadar gelen bir iki sözcüğü bir türlü söyleyemeyip dili tutulmuş gibi şaşkın kaldı.

Münire, Sırrıcemal'in şu iç acılarını anlamadı. Fakat güzelliği derecesinde akıllı ve zeki olan Sırrıcemal'in gözünde, onun bu duygu baygınlığı gizli kalmadı.

Çoğu zaman rastlantının zorlamalarına engel olunamaz. Bu türden olarak ne Zehra'nın, ne Sırrıcemal'in duyguları, Sırrıcemal'in şu yalıda alıkonulmasına engel olamadı.

İşte bu günden sonra, Zehra bütünüyle değişti. Evlenmeden önceki sert yaratılışını, daha da şiddetle ele aldı.

Suphi bu duygu değişmesinden habersiz kalmamıştı. Hattâ annesine bir kaç defa işi çıtlatmak istediye de, Münire bu yolda terbiye görmemiş olduğundan, annesini sözünü geçirecek kadar etkileyemedi.

Karısını eskisinden daha çok iltifatlarla idare etmeye karar verdi. Fakat hırçın kadın böylece bile duygularını değiştirmede.

Kabalığı öyle bir dereceye gelmişti ki önüne kim rastgelirse haşlıyor, eline ne geçerse kırıyordu.

Kimi zaman gündüzleri akşama kadar odasına kapanıp yanına kiniseyi kabul etmi-

yor; kimi zaman saatlerce ağlıyor; saatlerce dalgın dalgın oturuyor; kimi zaman günlerce ağzına lokma koymuyordu. Yalının bahçesinde ağaç altlarında oturup akşamlara kadar düşündüğü, bazan deli gibi kendi kendisine söylendiği oluyordu. Bu hallerin hiç biri Sırrıcemal'in gözlerinden uzak kalmayıp, zavallı kız varlığıyla şu mutlu ailenin rahat ve huzurunu bozduğuna sonsuz derecede üzülmekteydi.

Kimi zaman günlerce ne Zehra'nın ne Suphi'nin gözüne görünmemek için aramadığı vesileler, düşünmediği çâreler kalmazdı.

Zavallı kız! Güzellik ve terbiye bakımından Zehra'dan aşağı olmadığı ve belki ahlâkça ondan üstün bulunduğu halde bile, yine kendisini hanımının bir kölesi ve beyinin aşağılık bir hizmetçisi sayacak derecede yüce bir ahlâk ve duygu sahibiydi.

Suphi kendisini Zehra'ya yeğleyerek eşliğe seçecek bile olsa, yine hanımının mutluluğu için kendi rahatını, kendi heveslerini, kısacası kendi mutluluğunu fedâyâ hazırды. Fakat bu özverisinden Zehra'nın haberi olmasını ve kendisine özverili gönüllere lâyık davranmasını da isterdi. İşte bu da garip bir rastlantı!

Bir gün Suphi İstanbul'a, işinin başına inmiş ve herkes odasına çekilmiş olduğu bir zamanda, Zehra deniz üstündeki sofalardan birisinin açık penceresi önünde boy kanapesine uzanmış, gözünü suların akıntısına aldır-mış, dalmış gitmişti.

Hayâle dalmış gözünün önünde garip bir

görünüm ortaya çıkıyordu: sık bir orman içinde ve hoş bir ağaç gölgesinde, ötesinde berisinde açmış allı, sarılı, beyazlı kır çiçekleriyle süslü iki karış boyundaki çayırların içine yuvarlanmış; birbirini kucaklamış iki vücut görüyordu. Birbirini nazlı, cilveli öpüşlere boğan bu sevdâ eş(ler)inin baş ucundaki ağaçlar içinde iki kuş gizlenmiş, âşıkça ötüşlerle birbirlerine aşklarını ilân etmekteydi. İki âşığın öpüşleri ormanın derin sessizliği içinde yankılanmakta ve bu gönül çeken ses, kuşların ezgilerine karışmaktaydı. Sanki Hüsn ile Aşk'ın¹ bedenleri aşağıda kucaklaşmışken ruhları da başlarının üstünde aşkla cıvıldaşmaktaydı.

Zehra bu hoş görüntüyü göz kırpmaksızın, hafif ve tatlı bir yürek çarpıntısı içinde seyretmekteydi. Belleğinde bu görünüme benzer görünümüler arayıp durmakta ve belleğinden geçen rengârenk görüntüler içinde bazı hoş tablolar görmekteydi.

Biraz ileri yürüyünce, nazlı nazlı akan, sazlı kıyılarına şıpıl şıpıl dokunarak süzülüp akan duru sulu bir dere gördü ki, büküle büküle gittiği sırada iki mutlu âşığın çıplak ayaklarına değerek geçip gitmektedir.

Çayır içinde ayağının sesi işitilmeksizin yürümekte devam ediyor ve gittikçe onlara doğru yaklaşıyordu.

Bir noktaya kadar gelmişti ki, buradan kendisi onlara görünmeksizin onları güzelce görebilmekteydi.

1 Şeyh Gâlib'in Hüsn ü Aşk adlı mesnevisinin kadın ve erkek kahramanları.

Aman rabbini! Ne cinayet, ne dehşet, ne alçaklık!

Bunlar Suphi'yle Sırrıcemal'in ta kendileriydi.

Zehra öfkeyle bir kere haykırınca, kendisini ayakta buldu ki ta karşısında da Sırrıcemal boynunu bükmüş, yüzüne bakıp duruyor.

Zehra hayâlin gerçeğe buluşması demek olan şu garip durumdan sıkıldı. Hâlâ o öfkesiyle Sırrıcemal'i baştan aşağı öyle bir süzdü ki, bu bakıştaki nefret ve aşağılama ifâdesi, zavallı Sırrıcemal'i kahretmiş gitmişti.

Fakat kızcağız dayanma gücünü asla kaybetmedi. Hanımının karşısında çelik gibi dikildi, durdu.

Zehra, şu miskin câriyenin hayâlini olsun turnaklarıyla boğup gebertemediğine üzülmemekte ve eli ayağı zangır zangır titremekteydi.

Bu durum hemen bir dakika kadar uzadı. Sonunda Zehra'nın sabır ve dayanma gücü kalmayarak, karşısında duran Sırrıcemal'in duruşunu ve sessizliğini de bir aşağılama sayarak büyük bir öfkeyle dedi ki:

— Karşında zebâni¹ gibi ne duruyorsun... Haydi yıkıl git!

Sırrıcemal içten bir "h!" etti, fakat gitmedi, durdu.

Zehra buna daha çok kızdı. Kızın üzerine doğru yürüyerek bağırıyordu ki:

— Daha duruyor musun!

Bu sözler Sırrıcemal'in gözlerinden yaş ge-

1 Cehennemlikleri ateşe atmakla görevli melek

tirdi. Bu gün canını dişine almış da öyle gelmiş gibi yine yerinden kılmıdamadı.

Zehra öfkesini tutamıyordu. Fakat sinirleri pek yorulmuş olduğundan, geri geri gidip kanape üzerine düştü. Gözlerinden yaş boşandı.

Sırrıccemal bu zayıflık belirtisinden memnun oldu. Koştı, hanımının ayakları dibinde diz çökerek o da yaş dökmeye başladı.

Gözyaşları Zehra'nın düşüncesine bir rahatlık vermişti. Olanları bu gönül rahatlığı içinde düşünmeye yol bulmuştu. Hayâllerinden Sırrıccemal'in sorumlu olması gerekmediğini düşünüyor(du). Fakat içinden gelen bir duygunun kandırmasından da kurtulamamaktaydı. Sırrıccemal ne kadar suçsuz olsa, yine güzel olarak bu evde bulunmasını, onun için bir suç saymaktaydı. Sanki bir ân geldi ki, kızın gözyaşlarını bile sahte sayarak kızmaya başladı. Fakat ne de olsa, kadınların duyguları böyle aşk ve rekabet konularında yanılmaz. İşte Zehra da kıskançlığıyla birlikte bu işte Sırrıccemal'in mâsum ve mazlum olduğunu kabul etmekteydi. Bununla birlikte, kendisini çektiği acılarında haklı göstermek için, vicdânıyla vardığı bu yargıyı gizlemeye çalışmaktaydı. Ah kadınlar! İkisi de ağlayacakları kadar ağladılar. Zehra iyiden iyiye yatışmıştı.

Sırrıccemal gözlerini sildikten sonra ayağa kalktı. Titrek bir sesle dedi ki:

— Hanımcığıma ıstırap veriyorum. Ben bu evden gidersem, hanımcığım rahat olacaksa razıyım; beni çıkarın.

Zehra, sanki gönlündeki sesin yansıması-

nı işitmiş kadar memnun oldu. Fakat bir c -riye önünde işin burasını açığa vurmayı kib-rine yediremeyip dedi ki:

— Deli sen de!.. Sen bana ne yaptın ki... Hatırıma anam gelmişti de... Haydi. haydi, işine git... Hem bir daha ben  a ırmayınca gelme...

Sırrıcmal boynunu büküp söz dinleyerek, çekip gitti.

Sırrıcmal gittikten sonra, Zehra yine kanapeye oturarak deminki garip olayı düşün-meye başladı.

O hayâli görünüm hâlâ gözünün önünde gibi duruyordu. Fakat dizleri dibinde zavallı Sırrıcmal'in a ılamasını da duyu-yordu.

"Ben bu evden gidersem, hanımcı ım rahat olacaksa..." sözü kulağında  ınlamaktaydı.

"Rahat olacaksa..", "rahat olacaksa..." Ah ey bencilik!

 inden bir ses, kulağına "Defediver, defediver," diye fısıldıyordu.

Oh! Mümkün olsa, gerçekleşse!

"Mümkün olsa... gerçekleşse..."  şte iki iş-te in ilk sözcükleri ki, Zehra kadar kıskanç bir kadının düşüncesine düştüğü zaman büyüye büyüye bir oldu bitti hükmüne geçmesi pek kolaydır. Olanca malını Sırrıcmal'in bu evden defolup gitmesi u runda harcayacaktı. Bunun  zerine Zehra hangi yolu olursa olsun kullanmaya, elinden geldiği kadar çalışmaya başladı.

Artık gece gündüz Sırrıcmal'in her halini denetim altında tutuyordu.

Gün geçtikçe Zehra, Sırrıcmal'de ilk etki-

lenme belirtileri görmeye başladı. Kızcağzım gittikçe hüznü artmakta, gittikçe düşünceli görünmekteydi. Olanca neşesi kaçmış ve sanki beğenilen rengi uçmuştu.

Bu duruma karşı Zehra'nın sevincine son mu olur? Zavallı Sırrıcemal hasta gibiydi. İnsanlardan kaçıyor, saatlerce bir noktaya gözlerini dikerek duruyor, pek az yemek yiyordu.

Suphi'ye gelince; karısının hırçınlığı zamanlarında onu kendi haline bırakmayı hayırlı görerek o yolda ağzını bile açmıyordu.

Zehra'nın Sırrıcemal'e karşı olan ezici davranışı aslında yüreğini sızlatmakta idiyse (de) karısını daha da hırslandırmış olmamak için sesini bile çıkarmamakta ve kendisini sanki hiç bir şey görmemeye, işitmemeye alıştırmaktaydı.

Bir hayırlı rastlantıyı bekliyordu.

Kimi günler işinin başında bile şu acı verici durumları hatırlayıp üzülmüyordu.

Zavallı Sırrıcemal'e acıyordu. Zavallının hiç bir suçu olmadığı halde, böyle ezilip aşağılanmasını onaylayamıyordu. Fakat nasıl ondan yana çıkıp onu koruyabilsin?

Kızcağzım benzersiz güzelliğine eklenen ahlâk güzelliği ve yüce gönüllülüğüne karşılık yalnızca kendi yüzünden uğradığı şu felâkete karşı elinden bir şey gelememesinden, etkisiz, hükümsüz kalmaktan pek acı duyuyordu. Ama ne yapsın! Şimdiye kadar henüz Sırrıcemal'e yakından, dikkatle bakmamıştı. Fakat şu sıralarda kızcağzı, dikkatini çekmeye başlamıştı.

Şu kızcağzıda olan sabır ve dayanma gü-

cü karısında bulunsaydı ne kadar mutlu olacağı düşünüyordu.

Sırrıcemal daima hayâlinde nemli gözleri, bükük boynuyla görünmekteydi. Fakat bu hüzünlü durumunda bile hoşluğu, güzelliği hiç bir bakımdan bozulmuyordu.

Bu üzücü görüntü gözünün önünden ayrılmamaya başladı. Önceleri Suphi bu durumu Sırrıcemal'e olan acıma duygusuna yoruyordu. Fakat gün geçtikçe duygularının başka bir niteliğe büründüğünü duyumsamaya ve azarlayıp paylamaya başladı. Doğal duyguların önüne hiç bir engel çekilemez.

Bir gün geldi ki. Suphi gönlünde Sırrıcemal için bir şiddetli bir eğilim bulmaya başladı. Epey zaman kendisini kuşkular içinde avutmaya çalıştıysa da başaramadı. Bu sonucun gerçekleşmesi, zavallı çocuğun düşünce rahatlığı için yok edici bir darbe oldu.

Zehra kadar kuruntulu, Zehra kadar kıskanç bir eş karşısında perende atmanın ne kadar zor olacağını hemen anladı.

Ne kadar acıklı bir komedya oynamaya mahkûm olmuştu.

Suphi bazı aşağılık yaratılışlılar gibi düşüncesiz bir adam değildir ki, boşanma gibi üzücü bir çâyeye hemen başvursun...

Aslında, kimi gerekli durumlarda boşanma insanlık için en gerekli bir davranışsa da, boşanmanın kadınlarda yarattığı dehşet verici ve acıklı etkiye de her bir yürek dayanamaz. Yalnızca boşanmış kadınlarda değil, boşanmış erkekte bile türlü üzüntülere yol açan bu çâyeye, insafı ve vicdanlı kimseler, öyle

kolay kolay başvuramaz. Bir ailenin dağılmasına yol açmak pek uzun düşünüldükten sonra seçilebilecek bir felâkettir.

Bu felsefî düşünceler, elbet de yılda başından üç nikâh geçen vicdansız kimselerin düşüneceği şeyler değildir.

İşte hattâ, şöyle bir hatırladığında bile tüyleri ürperdiği şu kaçınamayacağı zorunluğun bir gün olup da gerçekleşebilmesi, Suphi için yok edici bir darbe olacaktı.

Oysa aşk ve sevdâ, insanın bu gibi düşüncelerinin ve yorumlarının dilinden hiç anlamayıp gittikçe kanatlarını germekteydi.

Bir yanda Sırrıcemal, gözüne iliştiği zaman rengi atmaktaydı. Bu durumu gören gözler olmasın diye, zavallı çocuk çevresine bakınıyordu..

Zehra'nın sevinmeye başladığı günden beri, Suphi karısının duygularında bir dinginlik sezerek sevinmişti. Fakat o günden beri, Zehra'nın kendi üzerindeki araştırmacı dikkatinin bir kat daha arttığını da fark etmekte, acaba şu garip kafada ne gibi olaylar oluyor diye merak eylemekteydi.

Bu sırada bir gün, Suphi İstanbul'dan çok erken dönmüştü. Zehra'ysa sokağa gitmişti. Suphi geldi, odasına çıktı. Münire, Sırrıcemal'i oğlunun hizmetini görmek için yanına gönderdi. Sırrıcemal bin kez durakladıktan sonra odanın eşiğinden içeri ancak adım atabildi.

Suphi can sıkıntısını gösteren bir tavırla bir sandalye üzerine oturmuş düşünüp duruyordu.

Sırrıcemal kendisini beyinin karşısında bulunca, ter dökmeye başlamıştı.

Suphi kızı görünce yine rengi attı, damarlarından sanki bir ateş geçmişti.

İkisinin de gözleri birbirine rastlaştı. Bu rastlaşma, ikisinin de gönlüne ateş yağdırmıştı.

Suphi birdenbire ayağa kalkarak, ölkeyle dedi ki:

— Ne istiyorsun?

Sırrıcemal gözlerini yere dikerek durdu. Yanaklarından yukarı, şakaklarına doğru kıpkırmızı olmuştu. Yüreğinin çarptığını gösterir bir sesle cevap verdi ki:

— Büyük hanımefendi göndermişti de... sanki... şu... bir hizmete ihtiyacınız...

Sustu.

Suphi gönlüyle mücadele ediyordu.

Bir süre sessizlikle geçti. Sonunda Suphi, deminki azarlamasından pişman olarak, ilgisini gösteren bir sesle Sırrıcemal'e dedi ki:

— Affet kızım... boş bulundum, gönlünü kıracak surette¹ davrandım...

"Ne yapayım, seni seviyorum ama karımdan korkuyorum," cümlelerini de hemen ekleyecekti ki ağırbaşlılığı yardıma yetişti. Sözü yönünü değiştirerek dedi ki:

— Bir şeye ihtiyacım yok... haydi rahatına bak kızım!..

Sırrıcemal'in göğsü şişip yine indi. Suphi elinde olmadan yapılan bu hareketin farkında oldu.

Sırrıcemal dönüp gideceksen:

1 Şekilde.

Dur, dur... bir şey... neydi o... bir şey... diye sanki zihninde bir şey arıyormuş gibi düşünmeye başladı. Bu hareketi kızı duraklatmıştı.

Uygun bir bahane bulamayarak:

— Bir bardak su verir misin? deyiverdi.

Bir bardak suyu zorla içti. Nedense kızla uzun uzadıya söyleşmeyi istemekteydi.

Söz olsun diye dedi ki:

— Anan baban var mı?

Kız boynunu bükerek:

— Hayır efendim, dedi.

— Hiç tanıdığın, sevdiğin kimse yok mu? Sorusuna karşı üzüntülü gözlerini dalgalandırarak sessizlikle cevap verdi.

Suphi bu söyleşmeden memnundu ve zevk alıyordu. Gözünü kızın yüzünden ayırmamakta ve o mâsum yüzü büyük bir özlemle seyretmekteydi.

İki yılını olayları birer birer gözünün önüne gelmekte ve bu olaylar arasında karısıyla Sırrıcemal'i yan yana görmekteydi. Fakat ikisi arasında bir karşılaştırma yapınca, karısını bir az daha solgun, daha huysuz bulmaktaydı. Sırrıcemal'deki bünye Zehra'da bulunmadığı gibi, çekicilik bakımından da Sırrıcemal karısına üstün görünmekteydi. Bir an geldi ki, karısı yoğun bir duman içinde kayboldu ve aydın beyaz bulutlar içinde gülümseyen bir Sırrıcemal kaldı. Duygularını bir türlü tutamamakta, bir türlü yerinde duramamaktaydı.

İkisi de kendi duygularını dinlemekte ve ortada derin, fakat anlamlı bir sessizlik hüküm sürmekteydi.

Sonunda Suphi kıza doğru yürüyüp ellerinden tuttu. Gözlerini gözlerine dikip çekinecek dedi ki:

— Dünyada kimseyi sever misin?

Kızın gözleri yine dalgalandı. Gözleriyle beyinin gönlünü okumaya çalıştıktan sonra büyük bir hüznle:

— Evet! dedi.

Arada yine bir sessizlik oldu. İkisinin de yürekleri çarpıyordu. Bakışları birbirine diki-li kaldı. Bu bakışlar, açıkça konuşma gibiydi.

Suphi şiddetle dedi ki:

— Seni seviyorum!

Sırrıcemal bir süre duygularını engellemeye çalıştı. Fakat Suphi'nin yalvaran ve bekleyen bakışlarına dayanamayarak korka korka dedi ki:

— Sizi seviyorum!

Bu sevgiyi elden geldiğince saklamaya, gizlemeye çalışmak gerekiyordu. Çünkü özellikle Zehra gibi kıskanç, hırçın kadınlardaki duyarlık pek nazik olur; onlar en ufak bir davranıştan hemen bir yargı çıkarırlar; bu yargı çoğunlukla da doğrudur. Kadınların gönlü, duygun¹ bir teraziye benzetilebilir.

Suphi artık, Sırrıcemal'e duygularının aşk olduğuna inanmıştı. Düşündükçe bu aşkı karısına olan aşkından başka bir tatta buluyordu. Aslında, Zehra'yı da bir zamanlar sevmişti; hem de "sevmek"ten ne anlam çıkarsa öyle sevmişti. Fakat şimdi, Sırrıcemal'e olan sevgisi buna benzemiyordu. Önceki aşk yalnızca duygusal, yani ruhsal olduğu halde,

1 Hassas.

Sırrıcemal'i sevnesinde bazı bedensel belirtiler buluyordu. Bir başka deyişle, karısını mânevî bakımdan sevmiştii; şimdi Sırrıcemal'i cismi yani "benliğı"¹ için sevmekteydi. En önce bu fark, Suphi'nin gözlerini açtı. Oysa (daha önce) bedenini memnun edebilme konusunu gereksizmiş gibi düşünüyordu.

Rastladığı yerde Sırrıcemal'i gözleriyle yiyecekmiş gibi büyük bir hırs ve iştiha ile² bakıyordu. Elinden gelse, günden güne ateş almakta olan hırs ve arzusunu yatıştırmaya can atıyordu. Fakat Zehra'nın gün geçtikçe dört açılan dikkatli ve meraklı gözleri altında bir türlü cesaret bulamamaktaydı.

Sırrıcemal'se, aşkın ilânı gününden, yani hayâllerinin gerçekleştiğı günden beri bir az rahatlamıştı. Aşağılanan bir cârîye olduğu halde, efendisinin kendisine iyi gözle bakışını bir mutluluk saymakta ve bu mutluluğun kendisine yalnızca güzelliğinden geldiğini bilerek bir az da gururlanmaktaydı. Aslında hanımını seviyor ve zavallı kadına acıyor idiyse de bu ilk gözağrısı üzerine seçilmiş beğenilmiş bulunmasına da seviniyordu.

Hattâ bazı bazı dileklerini hayâl ederken, hayâllerinin giderek büyümesine izin vermekteydi. Aslında bu hayâl uykusundan pek erken uyanıyordu; fakat ne kadar kısa olsa da, yine şu düşünce içinde yüreğinin hızlı hızlı çarpıntısını dinleyerek neşeleniyordu.

Bundan önceki efendileri kibâr ve terbiyeli insanlar olduğundan, Sırrıcemal görgü ku-

1 Bedeni.

2 Şehvetle.

rallarını da öğrenmişti; bu sayede kendisini Münire Hanım'a pek sevdirmişti. Yalnızca titiz, kaba davranışlı, biraz (da) terbiyesiz bir ihtiyar (olan) Nazikter'e hoş görünememişti. Nazikter bunca yıldan beri şu aile içinde bulunmuş olması nedeniyle "abla"lık taslamakta ve Sırrıcemal'i, kendisine gösterilen iyi davranışlardan dolayı, çekememekteydi. Arabozuculuğa eğilimli değilse de, ahmaklığı ve câhilliği nedeniyle, Sırrıcemal'in olası bir rastlantıyla öğrenebileceği bazı sırlarını açıklayabilir; bu nedenle de aile içindeki düzeni bozabilirdi.

Ancak bu olasılık ne Sırrıcemal'in, ne Suphi'nin hatırına gelmedi; onlar bu halayığa hiç bir önem vermiyorlardı.

Zehra, olayın etkilerinin geciktiğini ve he- le Sırrıcemal'de önceden gördüğü dağınıklık belirtilerinin gittikçe ortadan kalktığını gördükçe kahrından, merakından ölmekteydi.

Zekî kadın, çocukluğundan beri Nazikter'in her huyunu, her duygusunu bildiği için, onun Sırrıcemal'e karşı olan duygularını da anlayabilmişti. Anladıklarının doğruluğunu araştırmak için, bir gün Nazikter'le şu yolda bir konuşma yaptı:

— Bu Sırrıcemal budalası da artık şımar- dı. Baksana bir kere yüzüne, suratına, neye dönmüş...

Nazikter içini çekerek:

— Ah hanımcığım sorma, kaynananızdan o kadar yüz buluyor ki...

— Sade kaynanamdan mı ya? Bizim bey de epeyce yüz veriyor.

Nazikter bu duruma pek üzülmüyormuş tavır takınarak:

— Ah erkekler, erkekler! (dedi).

Zehra, budala halayığın şu tavır ve sözüne karşı titredi. Merakından çatlayacaktı. Acaba Nazikter bir şey mi biliyordu? Yoksa, yoksa... Karının üzerine atılır gibi yürüyerek dedi ki:

— Çabuk söyle, çabuk söyle: ne gördün?

Nazikter neye uğradığını bilmeyerek şaşalamış kalmıştı. Tedbirsizlikle ağzından kaçır-
dığı iki sözcüğün önemini kendisi de bilmiyordu.

Zehra üzerine düşüp kendisini korkutmaya devam ederek sürekli diyordu ki:

— Çabuk söyle diyorum... yoksa kafanı parçalarım!..

Nazikter dili tutulmuş gibi boğazından ses çıkarmaktan âciz bir durumda, şaşkın şaşkın bakınmaktaydı.

Zehra ölke ve kızgınlığını artırdı. Gözlerini kan bürümüş, yüzüne kan hücum etmiş, dudakları titremekte, şakakları atmakta olup saçları ürpermiş arslan yelcesine dönmüştü. Vücudunu baştan ayağa kadar bir titreme almış; yürek çarpıntısından, dişlerinin kilitlenmesinden (dolayı) söz söylemeye gücü kalmamıştı. Harflerin nasıl söyleneceğini de şaşır-
mış, düşüncesini anlatacak sözcükleri kaybetmiş gitmişti.

Avuçlarını sıkmış olduğu halde zangır zangır titremekte olan ellerini tehdit eder biçimde Nâzikter'e doğru kaldırarak diyordu ki:

— Ne... uğursuz!.. baykuş!.. Cerrsemal ne yapıyor?

Olduğu yerde ter ter tepinmekteydi. Budala Nâzikter, hanımını ökelendirdiğinden dolayı kendisine kızıyordu.

Sanki sözünü düzeltmiş olmaak için dedi ki:

— Ne bileyim ben... ben siz de biliyorsunuz sandım... hay tutulası dilim!..

Zehra daha da kudurdu. Ağzı sanki köpürmeye başladı. Çıldırılmış gibiydi. Nâzikter'in üzerine atıldı. Sinirli elleriyle saçlarından yakaladı. Nâzikter çığlık atmaya başladı. Münire yardıma koşarak Nâzikter'i kurtardı. Zehra odasına kapandı. On sekiz saat ağzına bir lokma koymadığı gibi gözünü de kırpmadı.

Suphi fırtınayı uyandırmamak için karısına görünmedi bile.

Ertesi gün Zehra yanına Nâzikter'i çağırdı. Merakından çatlayacaktı. Dün ağzından kaçırıldığı sırlar konusunda Nâzikter'den bilgi istedi. Nâzikter yalnız sanı ve tahmin noktasında bulunduğu hakkında hanımına güvence verdi. Sırrıcemal'i bundan böyle göz altında tutacağına da söz verdi.

Sırrıcemal'in dostu ikiye düşmanı da ikiye yükselmişti.

Nâzikter'in verdiği bu söz Zehra'yı bir az avutmuştu. Kendisine bağlılığı denenmiş olan bu ihtiyar kıskanç sayesinde Sırrıcemal'i daha yakından, daha dikkatli olarak göz altında tutmak mümkün olacaktı. Kendisi de kocasını gözetleyecek, bir yandan da büyüünün etkisini bekleyecekti.

Kocasına karşı şimdiye kadar beslemiş olduğu duygular biçim ve renk değiştirerek, hınca yakın bir nitelik almıştı. Damarlarını şiddetli bir rekabet ateşi yakmakta ve kocasıyla Sırrıcemal'e karşı savaşmaktan tat almaktaydı.

Suphi, Sırrıcemal'e olan duygularını git-tikçe arttırıyordu. İstanbul'a iniş günlerini elinden geldiği kadar azaltmakta ve böylece Sırrıcemal'e uzun süre yakın bulunmaya çalışıyordu.

Ne kadar uğraşırsa yine duygularını karısından gizleyememekteydi. Fırsat düştüğü yerde Sırrıcemal'e ilgi gösteriyordu ki bu durumlar ve belirtiler kıskanç kadının dikkatinden gizli kalamıyordu.

Sırrıcemal gün geçtikçe gelişmekte ve şenleşmekteydi. Bu durum Zehra'yı kabına sığmayacak derecede kızdırmaktaydı. Nâzikter de günden güne rekabet duygusunu ve öc alma isteğini arttırıp güçlendiriyordu. Nâzikter'i en çok gücendiren şey, Sırrıcemal'in ona önem bile vermemesiydi. Bunca yıldır sevgili hanımına bağlılıkla hizmet etmiş ve artık şu evin içinde hatırı sayılır bir kalfa olmuşken, dağdan gelmiş (bir) kız kendisine çalım sat-sın, hanımlık taslasın, dâmat beye göz koy-sun! İşte dünyada bundan daha münasebet-siz bir şey olamaz. Bundan başka Nâzikter'in kızdığı, tutulduğu bir nokta daha vardı: efendilerinden artan yemeği aşçı kadınla birlikte üçü yemeye oturdukları zaman, kendisi el uzatmadan Sırrıcemal el uzatmakta, sahan-ların kaldırılıp konulmasına kumanda et-

mekte ve hele sofrayı kurup kaldırma işlerine hiç el sürmemektedir. Hattâ bir gün bu sofranın konusu iki cârîye arasında çekişmeye bile yol açmıştı. Yemekten en önce Sırrıcemal kalkmış, kaşığı alıp el yıkamaya gitmişti.

Nâzikter homurdanarak aşçı arap kadına dedi ki:

— Bu kör olasıca Sırrıcemal yok mu! Vallah! Billah!

Arap elindeki kemiğin iliğini emdiği sırada önem vermeksizin dedi ki:

— Ey noolmuş¹ Sırrıcemali?

Nâzikter öfkeyle başını sallayarak dedi ki:

— O yok olasıca yok mu?.. Başıma hanımlık taşıyor... sofrayı² bir gün kaldırmıyor...

Arap kadın hâlâ kemiği emmekle meşgul olarak:

— Aman Naziter³ sen de... ne ister zavallı kızı...⁴

Nâzikter öfkelenip kendi kendisine söyler gibi bağırarak:

— Artık illâllah! Nedir bu çektim?⁵ O hanım, ben de hanım...

Büyük bir öfkeyle kalktı gitti. Aşçı kadın iliğini emdikten sonra sahanları tepsiye toplayıp mutfağına indi. Sofra orta yerde olduğu gibi kaldı. Akşama kadar Sırrıcemal de inat etti. Nâzikter de akşam yemeği vakti gelip de Sırrıcemal sabahtan beri öylece durmakta olan sini başına oturduğu zaman, Nâzik-

1 Ne olmuş.

2 Sofrayı.

3 Nâzikter.

4 Zavallı kızdan ne istiyorsun.

5 Çektiğim.

ter'in sabrı tükenmişti. Kaba bir tavırla ortaya dedi ki:

— Hiç bir yerde görmüşüm değil... pis sofrayı¹ oturulduğunu...

Sırrıccemal aşağılamak isteğiyle dedi ki:

— Temizliyeydin ayol! Sofra sabahtan beri böyle durur mu?

Bu söz Nâzikter'in ölke barutuna ateş verdi. Sırrıccemal'in yüzüne doğru bağırarak dedi ki:

— Bre musibet yelloz! Başıma hanım ke-sildin mi? Seni utanmaz terbiyesiz seni!

Sırrıccemal bu sözlere karşı onur kırıcı ve aşağılayıcı bir yüzle ona döndükten sonra:

— Haydi oradan, miskin avanak! dedi.

Nâzikter'in çılgılığı evin içini doldurdu. "Miskin, kahpe, arsız, utanmaz, tembel," hep Sırrıccemal oldu. "Dün dağdan gelip bu gün bağdakini kovan", "evin içinde üçüncü hanımlık satan", "beyefendiyi gözüne kestiren; kayıkçılara, uşağa işaretler eden; gizli gizli erkeklere mektuplar yazan" da hep Sırrıccemal oldu.

Zehra bu gibi olayların yinelenmesine sevinmiyordu. Bir yandan da Nâzikter'i Sırrıccemal aleyhine öfkelendirmekten geri kalmıyordu.

Bu nedenle de, evin içindeki sessizlik ve uyum bozulmuş oldu.

1 Sofraya.

❖II❖

Eylül ortalarına doğru İstanbul'a taşındı. Fakat bu taşıma evin eski rahatlığını geri getiremedi. Bir kere, Zehra oradaki dert ortağı komşularından ayrı düşmüştü; bu durum zavallı kadını pek üzüyordu. Bundan başka, İstanbul'daki evin iç düzeni, araştırma ve göz altında tutma güçlük çıkıyordu.

Bu kış Suphi'nin hiç bir gece dışarıda kalmayışı da Zehra'nın kuşkularını, kıskançlığını büsbütün arttırıyordu. Geçen yıl kimi geceler bekleyiş ateşleri içinde geçirdiği anları bu yıl arıyordu. O işkenceler ne kadar şiddetli de olsa, yine sevgili eşinin öpücüğüyle safâlara dönerdi. O beklemeler, dayanma gücüne ne kadar yorgunluk vermiş bulunsa da, yine sevgili Suphi'sinin bir gönül alan gülümseyişiyle rahathğa dönüşür giderdi. Beklerdi, ama bir umutla beklerdi. Daima da o umudu kucaklardı. Şimdiyse, aslında o bekleyişlerden, o yorgunluklardan eser yok; fakat çektiği üzüntüler daima üzüntü üzere sürüp gidiyordu. Umutsuzluklarına karşı bir avuntu bulamamakta, ağlayıp yattığı halde hiç bir el yaşlarını silmemekteydi.

Suphi, Sırricemal'e olan tutkunluğunu sanki belli etmişti.. Zavallı Zehra'yı canından

bezdiren de bu tutkunluğun açığa vurulmasıydı. Kendisi gittikçe üzüntülerle yıpranıp solmaktayken Sırrıcemal'in gittikçe neşeler içinde açılıp serpildiğini görmekteydi. Hele beyinin gün geçtikçe kendisinden uzaklaşarak Sırrıcemal'e yakınlaşmasını açıkça görüyordu. Bu işkencelerin başlıca nedenini Münire saydığından, oğluna karşı olan kini ve düşmanlığı anası aleyhine de yöneltmekte ve kadıncağızı her vesile ile aşağılamaktaydı.

Münire de neden olduğu belânın ne kadar büyük olduğunu anlamışsa da iş isten geçmiş, ok yayından çıkmıştı. Câhilliği ve aymazlığı yüzünden sevgili çocuklarının mutluluklarını yok edip ayaklar altına aldığı dövmüne dövmüne düşünüyor; sonunda bir felâkete uğranılmaması için Tanrı'ya dua edip yalvarıyordu.

Suphi, Zehra'nın çılgınlıklarına, çekemezliklerine, kinine filân önem vermez olmuş ve olanca ilgisini Sırrıcemal'e yöneltmişti. Gün geçtikçe bu kıza duyduğu sevdası (kendisi üzerindeki) egemenliğini ve gücünü arttırmakta, Sırrıcemal'in kıvrak tavırları ve kıskırtıcı davranışları da gün geçtikçe daha belirginleşmekteydi.

Bu iki genç, aynı duygu akışına tutulmuşlar; onun yönlendirişine uyarak, geleceğin ağzını açmış olan sırlarının derinliklerine doğru akıp gidiyorlardı.

Suphi'nin gözlerini bir sevdâ buharı bürümüş, çevresini yoğun bir bulut sarmıştır; ne geçmişi hatırlayabiliyor; ne şimdiki durumunu görüyordu; üç zamandan, onun için bilineni gelecek zamandır; onun gözünde her

şey, her umut, gelecekte ibaretti; her beklediği gelecekti: "Ah ne zaman Sırrıcemal'i kucağıma alabileceğim?" İşte bu kadar.

Nâzikter'se Sırrıcemal'e karşı olan rekabet savaşımını bir derece kızdırmıştı ki bu budalaların pek çok sitemlerine, bir çok aşağılamalarına yalnız bir omuz silkmekle karşılık vermeyi bile gereksiz sayan Sırrıcemal, kimi zaman hüngür hüngür ağlamaya mecbur olurdu.

Pek çok kereler, bir yandan bu kaba saba avanağın, öte yandan hanımının şiddet ve düşmanlıklarına artık dayanamayacağım diye kara kara hulyâlara kapılmaktaydı. Fakat bu dehşetli, fırtınalı, kasırgalı karanlık hayâlleri, beyinin en hafif bir gülümsemesi, parlak ve dingin bir hayâle dönüştürüvermekteydi.

O gülümseyiş kararlılığma dayanma gücü verince de, her türlü yorgunluklara, her türlü zahmetlere göğüs germeye hazırlanırdı. Suphi'nin sevdâsı Sırrıcemal'in gönlü için bir zırh olmuştu.

Fakat bu sevdâ kızın ahlâkını da yanıltmıştı. Önceleri alçakgönüllü ve belki kendisini hiçe sayan yaratılışı şimdi gurur kazanmıştı. Yalnız Nâzikter'i değil, Zehra'yı bile aşağılayıcı ayakları altında ezmek isteğine düşmüştü. Bu isteğini her hâliyle, her sözüyle açığa da vurmaktaydı.

Hattâ bir kere, Zehra en ufak bir bahaneyle öfkelenerek Sırrıcemal'i dövmeye davranmışken, Sırrıcemal'den hatırı sayılır bir karşılık bile görmüştü; işte bu hâl Zehra'yı iyiden iyiye kudurtuyordu.

İnatçı kız. babasına henüz bir şey sezdirmemişti. O. kendi aklınca hesabını kendisi görmek istiyordu. Bu durumda, dünyasından bıkmış usanmıştı. Yaşayışı öc alma özlemiyeydi. Öc almak için zihnine neler gelmemişti neler!

Gece uykuları gözüne haram olmuştu.

Suphi bir kaç aydır ayrı odada yatmayı âdet edinmişti. Bu hâl Zehra için bir uyarı darbesi demekti. Hem kendisi, hem Nâzikter gece gözcülüğünün azapları içinde kıvranıp yatınmaktaydılar. Sanki karakol gibi nöbet bekliyorlardı. Fakat yine kör olasıca kuruntuya üstün gelinebilir mi?

Sırrıcmal, bu sessiz savaşın sonucunda kendisi için bir başarı olasılığı görüyordu. Zehra bir gün olup artık bu türlü yaşayışa dayanamayacak ve "nikâhım helâl, canımı azat!" diye(rek) yürüyüp gidecek diye hesap etmekteydi. Oysa Zehra'nın da hesabı başkaydı: Her türlü aşağılamalar, düşünülebilecek her işkencelerle Sırrıcmal ya canından bezip başını alıp gidecek ya da verem olup gidecek. Birbirine karşıt olan şu iki sanı ve hesabın her ikisi de kendi doğruluklarını henüz meydana koyamıyorlardı. Suphi, (bu tasarılarla) dahil olmadığından bu iki hesabın ikisi de olasılıkla yanlış çıkacaktı.

İki taraf da bekleyiş ve sabır kararıyla avunuyordu.

Zehra'nın. Nâzikter'in çabaları ve gözetlemeleri kendi umutlarını yormaktan başka bir şeye yaramamaktaydı. Boşuna üzüliyorlardı.

Oysa Suphi, can attığına kavuşmuştu! O tan yeri aydınlığı Zehra'nın gözünü bir iki ay sonra aydınlatabilmişti. Eyvah!

İşte bu eyvahı, zavallı kadın öyle bir umutsuzlukla çekmişti ki hayatının binasının sarsıldığını bayağı duyumsamıştı. Gerçekten eyvah!

Zehra hesabında pek yanılmış olduğunu anlamıştı. Bu durumda üstünlük alanını inatçı düşmanına alçakça terk mi etmeliydi? Yoksa son dereceye kadar savaşında devam mı göstermeliydi?

Bu iki şıktan ikincisini seçiş, bir karşılaş tırmanın ve enine boyuna düşünmenin bir sonucu sayılamazdı. Belki elinde olmadan alınan bir karardandı. Hâlâ bir gizli dürtünün yol göstermesine uyarak karanlık bir tünel içinde yürümekteydi; ne konumunu belirleyebiliyor, ne bu yolun sonunu görebiliyordu.

Nasıl olsa savaşa devam edecek; "Ya devlet başa, ya kuzgun leşe!"

Sırrıccemal, kendisinde gebeliğin ilk belirtilerini duyduğu zamandan beri düşünce ve tavrını değiştirmişti. Karnındaki biçimlenmemiş varlığın kendisi için bir dayanak nedeni olacağını düşünüyordu. Artık kendisinde bir ikinci hanımlık hakkı görmekteydi.

Suphi'ye henüz hiç bir şeye karar vermeksizin, zamanın geçişini büyük bir sessizlikle bekliyordu.

Zehra bu sefer ebeye başvurdu. Doğuşu kendi mutluluğunun sonu olacak olan şu çocuğu ortadan kaldırmanın yollarını aramaktaydı.

Fakat Sırrıcemal, bu gibi durumları bildiğinden gözünü dört açmıştı. Daha önce iki kadının savaşımlı kendi kişilikleri hakkındayken, şimdi bu düşmanlıkların hedefi, henüz biçimlenmemiş ve yüzü belirmemiş olan bir varlığa yönelmişti. Biri olanca kinini, olanca saldırısını o varlık aleyhine arttırmakta, öteki onu savunmak için olanca dikkatini, olanca evcenliğini ortaya koymaktaydı.

Belâya bakınız ki, Zehra'nın babası Şevket Efendi de bu sırada ölmüş, Zehra yardımsız, korumasız, düşmanları içinde tek başına kalmıştı.

Bu da kadıncağzın her bir umudunu, her bir düşüncesini dağıtarak yok etmiş oldu.

Birdenbire ortaya çıkan bu olaydan, en çok memnun olan Sırrıcemal olmuştu: bunca zamandır uğraştığı gönül mücadelesi, ahlâkını hemen hemen tümüyle değiştirmişti.

Gün geçtikçe Sırrıcemal'in karnı büyüyordu.

Şimdiye kadar Zehra, Suphi'ye karşı saygıda kusur etmemekte idiyse de, iş buraya varınca artık onu da sırası düştükçe haşlamaya başladı.

Hele bir iki kere, karı koca sanki dövüşmeye kadar ileri gitmişlerdi.

Evin içi alt üst olmakta ve hiç bir gün gü-rültü eksik olmamaktaydı.

Özellikle Nâzikter budalasının sanki gözleme niyetiyle Sırrıcemal'i açıkça göz altında tutması, gerek Suphi'yi gerek Sırrıcemal'i son derece kızdırıyordu.

Suphi bir gün dayanamayıp Nâzikter'i

kovmak zorunda kaldı. Zehra'nın karşı koy-malarına ve yaygaralarına hiç önem vermemişti. Hattâ, canı isterse Nâzikter'den hiç de ayrılmamasının kendi seçimine bırakılmış bulunduğunu çekinmeden Zehra'nın yüzüne karşı söyleyivermişti. İşte bu uyarı da en korkunç darbelerden biri oldu. Fakat Zehra, ne olursa olsun mücadeleden ve savunmada direnmeyi kesinlikle kararlaştırmıştı. Tek başına üç düşmanına karşı pençeleşmeye gücünün bulunduğunu düşünüyordu.

Bu mücadeleyi kendisine zevk almaya başlamıştı. Gerçekten de, böyle gece gündüz çırpınmaktan lezzet duymaktaydı.

Suphi'nin Sırrıcemal ile ilişkisi, sanki efendiyle hanım ilişkisine dönmüştü. Sırrıcemal artık kendisini ikinci hanım saymaktaydı.

Artık bu ev, Zehra için bir engizisyon hapishanesi durumuna girmişti. Zavallı kadın bir yandan kıskançlık, öte yandan yalnızlık belâları altında ezilip gittiği halde, bu iki acıdan kurtuluşun yolunu bir türlü bulup çıkaramıyor; o acıları sürekli bir işkence sayıyordu.

Mücadeleden vazgeçmek üstünlüğü düşmanlarına bırakmak demek olduğu halde, mücadeleden devam etmek de hiç bir şey yapamamak demekti.

Bir çok kere gönlünü yokladı; Suphi'ye duyduğu sevginin hâlâ sürdüğünü duyum-suyordu; oysa Suphi'yi de düşmanları sırasında saymaktaydı. Bunca güçlüklerle, bunca acılara kendisini elinde olmaksızın katlandı-

ran şey, bu sevginin gizli etkisiydi.. Bu etki, buz altından suyun akışı gibi varlığını dıştan göstermediği halde yine Zehra'yı dayanmaya zorluyordu. Yoksa Zehra'ya kalsa... ne yazık... Zavallı kadının dünyada hiç bir koruyucusu yoktu; kurtulmak için nereye sığınabilecekti!

Gözünü açmış Suphi'yi görmüştü; yine gözlerini Suphi'nin karşısında kapamak istiyordu. Nasıl olsa dayanacak, ne olsa bekleyecekti; bu sabır ve bekleyişle bir gün yine beyninin gönlünü kendisine çevirebileceğini umuyordu; nasıl olsa Suphi'de kendisi için bir azıcık sevgi vardır diye hesap ediyordu.

Gerçekten de Suphi'de Zehra için hâlâ bir eğilim vardı; bu olmasaydı Zehra'yı çoktan boşanmış gitmişti.

İlk etkilerin beyinde yarattığı izlenimler çoğu kez silinmeyerek kaldığı gibi, Zehra'nın sevgisi de Suphi'nin beyninde asla silinmemek üzere kazınıp kalmıştı. İkinci sevgisi, kezzap suyu gibi bu izlenimleri tümüyle silip çıkaramamıştı.

Kimi zaman, hâlâ Zehra'yı kolları arasına aldıkça yürek çarpıntılarını engelleyememekteydi; Zehra bu kadarcık bir nimete de razıydı.

Zehra için bir kurtuluş yolu kalmıştı ki bu da bir çocuk sahibi olmaktı. Çocuğunu Sırrı-cemal'e karşı bir siper olarak kullanabileceğini ve mücadele yöntemini değiştirip Suphi'yi bu zevk ve hoşlukla ele geçirebileceğini hesap ediyordu.

İki kadın dövüşmeye başlamışlardı. Mün-

re bu durumları ağlaya ağlaya, oysa Suphi güle güle seyrediyordu. Sırrıcemal ile Zehra'nın iki tavuk gibi dövüşlerini horoz gururuyla seyredip bu mücadelelerin, bu çekişmelerin, hep kendisini ele geçirme amacıyla yapılmasından hoşlanıyordu.

Başkası olsaydı, evin içindeki bu kıskançlıklardan mutsuz olurdu. Oysa Suphi, bununla eğleniyordu. Gerek Zehra'yı ve gerek Sırrıcemal'i davranışlarında serbest bırakmıştı; belki de (onları) birbirleri aleyhine kıskırtmaktaydı.

❖III❖

- Hayatım senindir elmasım!
- Canım sana feda olsun beyciim!¹
- Bu gün de neşen yerinde ya?
- Seninle birlikte neşem bulunmaz mı?

Sana fedâyım ben...

- Şimdi bu sözlerini öteki işitse!

“Öteki” imâsı Sırrıccemal’in gücenmesine yol açtı. Kaşları çatıldı. Bu sözü ne zaman işitse Sırrıccemal’e böyle bir düşmanca üzüntü gelmekteydi.

Suphi bütûn varlığını ve ilgisini Sırrıccemal’e vermiş, iki aydan beri Zehra’nın düşmanca bakışlarından korunmuş olarak yaşamaya alışmıştı.

Makrıköy’ünde,² hemen istasyonun burnu dibinde, beş odalı, kullanışlı bir ev tutmuşlar, zarif bir biçimde döşeyip dayamışlardı. Yatak odasını yaldızlı geniş tel yaylı bir karyolayla, küçük ama zarif bir çini soba süslemekte olduğu gibi, yere âlâ bir Uşak halısı serilmiş, yatak tarafında duvara değerli büyük bir Fergana seccadesi gerilmişti.

Odaların en büyüğü salon biçiminde düzenlenmişti; iki karşılıklı duvara birer yüksek

1 Beyciğim.

2 Bakırköy.

konsole dayatılmış, binkarın üzerine iki çok büyük kristal boy aynası konularak önlerine de iki yüksek capon lambası getirilmişti. Pencerele, cici¹ perdelerle örtölmüş, ortaya yüksek bir porselen soba kurulmuş, duvarlara kalın yaldız çerçevele yağlı boya resimler asılmıştı. Bunlardan biri, Kadri'nin bele kadar bir resmiydi ki ressam Hakkı Bey'in fırçasından çıkmıştı. Buruşuk alınlı, uzunca ak sakallı, esmer renkli, ufarak mavi gözlü, zuhaf biçiminde ufak vişne çürüğü fesli, temizce giyinmiş olan bu adamın yüzü, biraz ahmak yüzünü andırmaktaydı. Onun yanbaşımdaysa, neresi olduğı bilinmeyen bir kır resmi bulunuyordu; uzun iki sıra kavak ağaçları arasında uzayıp giden bir tozlu yolun sonunda bir kaç evin damları koyu yeşil ağaç kümeleri içinde ancak hayâl meyâl görünmekteydi. Onun alt tarafına, fırtınaya tutulmuş bir tekne resmi konulmuştu. Dağlar gibi köpüklü dalgalar yelkenleri parçalanmış, ipleri kopmuş, gırandi direğı kırılmış bir ahşap tekne üzerine saldırmakta ve altı su üstü sis bir durumda, umarsız kalan bu tahta parçasını hemen yutup gidecekmiş gibi görünüyordu.

Bir kadın aşçı mutfak işini üstlenmiş, bir yoksul ve yaşlı kadın da orta hizmetiyle görevlendirilmişti. Süleyman adında, yaşlıca bir uşakla beş nüfusa ulaşan ev halkı, kışın ısısız, can sıkıcı günlerini tam bir dinlenmeyle geçiriyorlardı.

1 Ensiz olarak dokunmuş parçaların yan yana eklenmesiyle yapılan, perde ya da örtü yapımında kullanılan kumaş.

2 Bir tür asker.

Suphi'nin Sırrıcmal'e olan sevgisi arttıkça, Sırrıcmal'in de Suphi üzerindeki canını hiçe sayarcasına dikkatleri gün geçtikçe artıyordu. Suphi "öteki"ni büsbütün unutmuş gitmiş değildi. İstanbul'a, mağazasına gittiği günler, ister istemez Zehra'nın evinin yakınından geçtikçe gözleri elinde olmadan oraya takılmaktaydı. Sırrıcmal şu sevgi kalıntısından hâlâ kuruntular duyuyor, dehşete kapılıyordu. Her akşam Suphi eve gelince bir sorguya çekiliyordu. Bu gün nerelere gittiği ve neler gördüğü konusunda bilgi vermeye zorlanıyordu. Suphi önceleri bu sorgulamalardan sıkılmış idiyse de şimdilerde alışmıştı; daha Sırrıcmal sormaya başlamadan o sayıp dökmeye başlıyordu: "Saat altıya on kaldığımda Sirkeci istasyonu, tramvay yolundan doğru Eminönü, Balıkpazarı'ndan mağaza. Onda mağazadan Eminönü'nden elma. Sirkeci. Vagon..." "Ey Hocapaşa?" "Hayır hayır!.. Emin ol!" Sırrıcmal inanarak Suphi'nin boynuna asılıyor; (onu) göğsüne bastırıyordu. "Bir gün daha kazandım!" Kazanılan günler, bu günle tam altmış ikiye ulaşmıştı.

Sırrıcmal günü geçtikçe geliyordu. Kırık yer coşkusu, neşesini artırmış, güzelliğine güzellik katmıştı. Suphi'yi aşk cilveleri ve neşelerle kendisinden geçirmekteydi. Aslında, Zehra'yla ilişkisini kesercesine uzaklaşmaya kadar özveriyi göze alması, Suphi'nin Zehra'dan çok kendisine sevgisini göstermeklese de Sırrıcmal hâlâ bu nimetin süreceğine inanamıyordu: "Kim bilir? Kim bilir? Bugün onu benim için fedâ eden yarın da beni onun

için fedâ edemez mi? Ah, ya o zaman?" Sırrı-cemal'in bu "o zaman" hiç hatırından çıkmı-yordu. Suphi'yi yanından hiç koyvermemek isteğindeydi. Ama onun türlü iltifatlarla gü-vence verdiği zorunluk bu isteğini engelliyor-du. Akşamlara kadar bin türlü kuruntu için-de acılarla kıvrandığı halde, akşam üstü Sup-hi'nin bir gülüşü, bir öpüşü bu kuruntuları unutturmakta ve işte bu olaylar her gün böy-le yinelenmekteydi.

Bir kaç defa kuruntularını Suphi'ye de aç-tı. Her defasında, "Çocuk olma Sırrıcemal'ci-ğim. Hiç nasıl olur? Ben sensiz nasıl yaşa-rım? Bunları hatırından çıkar..." yolunda gü-venceye ek olarak bir de aşkla dolu bir öpü-cük almaktaydı. "Hatırından çıkar... ah mümkün olsa..."

Bir büyük istek, Sırrıcemal'in beynini gı-cıklayıp durmaktaydı. Fakat bunu açıkça söylemeyi göze alamıyordu. Yalnız kaldığı za-manlar kendisini hayâllere kaptırır, bu bü-yük isteğinin gerçekleşmiş olduğunu düşün-meye başlardı. Mutluluğunu sağlamak, bu isteğin gerçekleşmesine bağlı gibi görünüyor-du. Bir başarsa...

İsteğini gerçekleştirmek için iki plan dü-zenleyebilirdi: Ya Suphi'yi, nasıl olursa olsun, inandırıp razı etmek, ya bir manevra çevir-mek...

Birinci planın başarısını şüpheli görüyor-du; çünkü hâlâ Suphi'nin Zehra'ya bir eğilimi bulunduğunu biliyordu. İkinci planın uygu-lamasına da, beceri ve güç gerekirdi; Sırrıce-mal kendisinde bu koşulları pek bulamamak-

taydı. Bu durumda amacına ulaşamayacak demekti.

Bir kaç defa umut ve başarıyla birinci planı uygulama girişiminde bulundu; fakat saldırısını her zamankinden çok âşıkça yaltaklanmalarla örtüp gizledi. Her bir defasında, Suphi'ye teslim önerme derecesine kadar çıkıştı; fakat bu önerme Suphi'nin kaşlarını çattırınca, geri çekilmek zorunda kaldı: "Bu karıdan kurtulmak mümkün değil... Ne çâre, biraz daha dış sıkmalı..."

Dişini sıkmaya verdiği kararda direnmeyi Sırrıcemal pek de umamıyordu; çünkü zihninden kuruntuyu çıkarıp atmaya bir türlü olanak bulamıyordu: "Supi¹ kesinlikle Zehra'yı boşamalı... bu gerekli... kesinlikle... kesinlikle..."

Bu gün Suphi her zaman bindiği trene yetişemeyerek, bir saat kadar gecikmişti. Zaten kıl üzerinde duran Sırrıcemal, şu geçikmeden hemen kuruntuya kapıldı. "İş işten geçti. Eyvahlar olsun, korktuğum başıma geldi!"

Bir türlü yerinde oturamıyor, odadan odaya geziyor, rastgeldiği eşyayı karıştırıyor, dolapları açıp kapıyordu. Salondaki sobanın başına oturdu; eline maşayı alarak ateşi karıştırmaya başladı; fakat ne yaptığından haberi yoktu. Düşünüyordu: Kesinlikle Zehra, Suphi'yi kandırmuş, yanına çekmiştir; lânet olası karı! Öfkeyle yerinden fırladı, elinden maşa düştü. Ellerini sıkı sıkı yummuş, hayâli bir düşmana doğru öfkeyle kaldırmıştı. Tüyleri ürpermiş, gözleri dönmüş, rengi at-

1 Suphi.

mıŖ, saçları dađılınmıŖ, bütn organları titremeye baŖlamıŖtı. Pencereyi açarak parmaklığa abandı, demiryoluna baktı. Hava karar-mıŖ, istasyonun fenerleri, yolun iŖaretleri yanmıŖtı. Gözünün önünden gürültülü bir katar geçti: vagonlarda parlak lambalar yakılmıŖtı. Bir vagon içinde birbirine sarılmıŖ bir erkekle bir kadın gözüne iliŖti ki bunlar Suphi ile Zehra'ya pek benziyorlardı. lkesinden haykırınca aklı baŖına geldi. Pencereden uzaklaŖtı. Fırtına resmi önünde dikildi durdu. Resmi seyretmeye koyuldu. Ŗu kuŖ gibi uçup giden yelkenli gemi, sanki Zehra ile Suphi'yi alıp gtryormuŖ da onu durduracakmıŖ gibi ellerini uzattı. Parmakları boyalı astar üzerine dokununca duyduğu duygu, beynini kendisinden geçirecek bir bunalımdan kurtardı.

Hizmetçi kadını, mutfakta aŖıyı gereksiz yere haŖladı. nne rastgelen Ŗeyi kırmak, ezmek, yok etmek istiyordu.

Aynanın karŖısına geçti. Birbirinin omuzundan baŖgsteren yüzlerce imgesi de kendisini lkelendirdi. Bu imgeler baŖının, ellerinin her türlü devinimlerini hep bir dizi üzerinde aynen taklit ediyordu. Bunları kendisiyle alay ediyormuŖ gibi dŖnd. Az kaldı aynayı kıracaktı.

Salonda bir aŖađı bir yukarı gezinmekte ve bu felâkete nasıl dayanacağını dŖnmekteydi. Suphi'den yoksun kaldıktan sonra onun için hayatın hiç bir değer kalmıyordu. Fakat lmek kendi elinde değer ya... Ŗu anda geberip gitmeyi cana minnet sayıyordu. An-

cak, ya şuradaki çocuk? Sırrıcemal bu üçüncü kişiyi henüz şimdi hatırlamaktaydı. Şu zavallının durumunu düşündü. Zavallı ne olacak? Dünyaya gelirse ne görecek? “Hani benim babam?” dediği zaman kendisine ne cevap vermeli? Ama ondan önce karnında böyle bir yükle Suphi’den, her türlü umuttan yoksun olarak nasıl yaşamalı? Sırrıcemal gerçekçi olmaya yönelerek şurasını da düşünüyordu: Suphi onu feda ettiği gibi, bir gün kendisinin de onun sevgisini feda etmesi gerekirse böyle iki canla ne yapacak? Aslında aklına güzelliği gelmedi değil. Fakat hem dul, hem ana olan bir kadın için, güzelliğin yardımcı olmasına pek ihtimal veremedi. İşin en acıklı yanı, kendisinin dul ve ana olduğu için elinin kolunun da bağlı bulunmasıydı. Boyunu bu bağla bağlı olduktan sonra hayatı üzerinde de kendisinin hiç bir müdahaleye hakkı yoktu. Hayâlini nereye yöneltse önüne bir hiçlik çıkıyordu.

Açık pencereden serince bir lodos giriyor; lambanın alevini titretiyordu; kış akşamının sessizliği ve dinginliği içinde uzaktan uzağa bir iki havlama işitilmekte, gökyüzünün şöylece görünen parçası üzerinde bir iki parlak nokta göz kırpmaktaydı.

Sırrıcemal gezinip duruyordu. Bir iki defa pencerenin önüne kadar geldiği halde, bir türlü dışarı bakmadı, sanki dışarda korktuğu bir manzarayı görecekti.

Yeniden aynanın önüne geldi. Eline Suphi’nin fotoğrafını aldı. Yüreği çarpmaya başladı. Şu yüze olan aşkının derecesini, asıl şu

üzgün durumunda anlayabildi. Resim aslından daha güzel çıkmıştı. Sırrıcemal'in baktıkça bakacağı geliyordu. Mukavvayı dudaklarına götürdü. Şu öpüşten vücuduna tatlı bir akım geçmiş gibi oldu; sanki temmuz sıcağında püfür püfür eser bir rüzgâr altında oturuyormuş gibi vücudunda bir serinlik duyuyordu. Bu durumun Suphi'ye olan sevgisinin bir belirtisi olduğuna kuşku duymuyordu.

Resmi seyre dalmıştı. Bir süre gözleri şu hayâl üzerine dikili olarak kaldı; ortalık eni konu kararmıştı. Sobadaki odunlar keyifli bir alevle yanmakta, aralık aralık bir yaprak hışıltısı duyulmaktaydı. Sırrıcemal'in içine birdenbire bir korku girdi. Vücudundan bir soğukluk geldi geçti. Yalnız başına korkuyordu. Pencereden üzerine gulyabâniler¹ saldıracak gibi geliyordu. Çevresini dinledi. Hiç bir yerde çıt yok. Merdiven başından hizmetçi kadına seslendi. Fakat hiç bir cevap alamadı. Herkes kendisini bırakmış kaçmış, kendisini dağ başında koskoca bir bina içinde yapayalnız kalmış sandı. Zangır zangır tiliyordu. Yatak odasına sığındı. Kapıyı içerde iki defa kilitleyerek kendisini karyolaya attı. Gözünden yaşlar boşandı. Bir süre ağladı. Şu gözyaşları onu bir az rahatlatmıştı. Bu sırada ise ince bir düdük sesi ve ardından hızlı hızlı geçen bir katarın şamatası, Sırrıcemal'i saran korkunç sessizlik içinde gürülledi.

Sırrıcemal kendisini sevgilisi Suphi'sinin

1 Korkunç masal yaratıkları.

kolları arasına attı. Uğradığı korkuyu anlattı. “Beni böyle geceler yalnız bırakma... korkuyorum beyciğim!” diye boynuna asılıyordu.

Yemekten sonra Suphi, salıncaklı iskemlesine oturmuş sigarasını dumanlatmakta, Sırrıcemal de koltuğu onun yanına sokmuş üzgün üzgün düşünmekteydi.

Suphi sordu ki:

— Ne var? Ne düşünüyorsun?

Sırrıcemal içten bir âh çekti. Bu âh, Suphi’nin merakını oynattı:

— Allah aşkına ne düşünüyorsun?

— Hiç...

— Nasıl hiç! Hiç düşünülür mü? Yine canını mı sıktım...

— Hayır... ama...

— Ey ama?

— Beni korkutuyorsun.

— Neden?

Sırrıcemal yutkundu. Duraksayarak önüne baktı.

— Senden bir sır var, amma söylemek istemiyorsun?

— Dinleyecek misin?

— Söyle.

Sırrıcemal’in duraksaması artıyordu.

— Beni üzüyorsun Cemal’ciğim! Haydi söyle... ne emredeceksin?

— Emir değil, rica...

Suphi, Sırrıcemal’in ne istediğini hemen anladı. Yüreği hopladı. Yine o öneri. Fakat şu heyecandan renk vermemeye çalışmaktaydı.

Sırrıcemal sözünde devam eyledi:

— Korkuyorum... Emin değilim... beni temin et...¹ vesveseden² öleceğim...

Suphi hiç cevap vermiyor, elindeki sigarayı evirip çeviriyordu.

— Ötekini hâlâ seviyorsun diye üzülüyorum.

— Seni sevmiyor muyum?

— Onu sevmiyor musun?

— Hayır...

Sırrıcemal şu inkârın yalan olduğuna inanıyordu; fakat açıktan açığa bunun doğru olmadığını söylemekten çekindi.

— Fakat gönül bir türlü rahat olmuyor... Allah aşkına beni temin et.

— Nasıl?

— Bırak!

Suphi titredi. Gözünün önünden Zehra'nın solgun hayâli geçti. Sanki uzaktan göğsünü açmış, kendisini bekliyor gibi görmekteydi. Suphi. Zehra'dan büsbütün soğumuş değildi. Ne kadar olsa, ilk gözağrısı Zehra'ydı. Ondan büsbütünü nasıl geçmeli? Sırrıcemal'in istediğini Suphi kendisi de düşünmemiş değildi. Zehra ile Sırrıcemal'in birinden geçmeyi düşünmüştü. Şimdiki durumda Sırrıcemal'den geçmeye gönlünde cesaret bulamadı. Fakat Zehra'yı da kıyıp atmaya (da) cesaret bulamadı. Zehra yalnız, unutsuz, kolu kanadlı kırılmış kalmış idi. Dayanacak hiç kimsesi yoktu. Zavallıyı nasıl boşamalı?.. Ancak, bu durumun böyle sürüp gitmesi mümkün değil. Ne olursa olsun, bir yol bulmak gerekiyordu.

1 İmandır.

2 Kuruntudan.

Suphi bu yolu düşünmeye başladı. Gittiği yerde kendisini hep bu düşünce meşgul etmekteydi. Bir cuma sabahı, erkenden kendisini dışarı attı; hava pek güzeldi. Yine o düşüncesine dalmış gitmiş olduğu halde Sakızağacı'na doğru yürüyordu. Yürüye yürüye Sakızağacı'na, ağacın altına vardı. Alçak parmaklığa dayanarak çevreyi seyretmeye başladı. Güneş, Kızkulesi hizasından doğru epeyce yükselmışti. Havanın rengi pek parlak, deniz durgun, çevre gülümsüyordu. Tâ uzakta, Fernbahçe'siyle Adalar ve bunların arasından doğru da Katırlı dağları koyu yeşille koyu mavi arasında bir renkle görünmekte, solda Zeytinburnu'na doğru uzanıp giden açıklık içinde demiryolunun şerit gibi izi İstanbul yolunu göstermekteydi.

Koca ağacın çıplak dalları sanki tazelikten yoksun olduğu için ağlamaktayken, şu parlak güneşin ışınlarına karşı özlemişcesine göğüs geriordu..

Suphi bu görünümünün hemen hiç birinden zevk almamakta; kendi düşünceleriyle meşgul olmaktaydı. Zehra'dan vazgeçmek, ona bir cinâyet gibi görünüyordu. Geçen ömrünü hatırladı. Zehra yüzünden tattığı mutluluklara yüreği sızladı. Zavallı kadın, bütün isteklerinden, hep kendisini mutlu etmek yoluna vaz geçmişti. Hâlâ o kara saçlarına bürünüp de iç rahatlığıyla uykuya daldığı zamanları hatırladıkça yüreği kabarmaktaydı. Hele bir gün, hani Boğaziçi'nde yalıının bahçesinde, sabahleyin erkenden kol kola gezinmekteydiler ya... işte o zaman pek

sık bir koru altına geldikleri zaman yorulmuşlar, kaba otlar üzerine şöyle oturmuşlardı... buradan deniz tâ Beykoz'a kadar tabak gibi görünüyordu.. işte oracıkta birbirinin yanı başında, tek bir söz bile etmeyecek yarım saat kadar dinlenmişlerdi. Şu sessizlik içinde, yüreklerinin söyleşmesi nasıl da açıkça olmuştu! Suphi geçmişini böylece desmeye başlayınca bir çok nazlı katmanlar ortaya çıkıyordu. İlk gördüğü gün, Zehra'nın gül fidanı yanındaki duruşu gözünün önüne geldi. Zehra çatık kaşları, fıldır fıldır gözleri, dağınık saçlarıyla karşısında belirdi. O günkü duygu ve hayâlleri birer birer (gözünün önünden) gelip geçiyordu. O zamanki kıskanç, hırçın, ama saygıdeğer kız, şimdi kimsesiz, umutsuz, aşağılanmış olarak, tâ orada... işte, işte, şu ince yolun sonunda kim bilir ne kadar acılar, gözyaşları içinde yolunu, kendisinden bir haberi bekliyordu. Bu yol üzerinde, Zeytinburnu'ndan doğru gü-rültülü bir katar sökün etmişti.. Ah şu uzun katar kendisine Zehra'sını getiriverse! Ne yazık, ne yazık, ne yazık!

Suphi umutsuzca başını salladı. Gözünü İstanbul yönünden ayıramıyordu. Ağlıyor; evet, sevgili Zehra'ya ağlıyor... bu düşünceyle Suphi'nin yüreği kabarıyor; göz pınarlarına yaşlar toplanıyordu.

“Zavallı Zehra!.. Zavallı Zehra!..”

Fakat Zehra'nın hayâli karşısında, ötekinin, Sırrıcemal'in hayâli dikilmiş durmuştu. İki hayâlin birbirine diktikleri öfkeli bakışlar, Suphi'yi titretiyordu. Suphi, eli kulağında

olan fırtınaya karşı bir siper görmemekteydi. Şu çarpışmada çıkacak yıldırım, Suphi'nin isteklerinin binâsını yakıp yok edecekti. Bir yıldırımsavar,¹ bir yıldırımsavar!.. Ancak, ne gezer!..

Suphi elleriyle yüzünü örtmüş kaçıyordu. Fakat o hayâller de önü sıra gitmekteydi. Körükörüne yürüyordu. Eyvah, eyvah, bu çözümü zor dertten kutuluş yolu yok. Ne ötekinden geçebilir, ne berikini (başından) atabilir... Suphi şu iki başlı yılanın, kemiklerini kıracak derecede vücuduna sarıldığını, yabancı gibi seyredip durmaya mahkûm olmuştu.

Evin semtine doğrulmaktan dehşet duyuyordu. Sola saptı; Fişekhane yolunu tuttu. Demiryoluna doğru gidiyordu.

Sırrıccemal! Hoşluğun, işvenin, özellikle lû-tuf ve inceliğin simgesi olan bu nâzenin uğrunda en yüce isteklerinden vazgeçmeyi göze almaktaydı. Zehra'yla Sırrıccemal arasında bir karşılaştırma yapıyordu. Bu karşılaştırma, Zehra'yı yavaş yavaş karartmaya, Sırrıccemal'iye parlatmaya başladı.

Suphi demiryoluna koşut yürüyordu. Fişekhâne hizasına kadar yaklaşmıştı. Solda bir sıra dibekhânedden sonra küherçile fabrikasının bacası yükselip boy göstermekte, sağda ucu bucağı bulunmaz gibi görünen kır dalgalanıp gitmekte, Ayastefanos yönünden doğru kulak tırmalayıcı ince bir düdük sesi gelmekteydi.

Suphi hâlâ dalgın dalgın gidiyordu. Epeyce gittikten sonra, birdenbire geri döndü. Çu-

1 Paratoner.

kurbostan'da durmadan geçti; sanki koşuyordu. Yüreği hızlı hızlı çarpmakta, sinirlerini ateşli, tatlı bir buhar kaplamaktaydı.

Sırrıcemal'in kucağına baygın gibi düştü. Nefesi nefesine yetişmiyor idi: "Dediğin olacak... dediğin olacak..."

Evet, Sırrıcemal'in dediği oldu. Zehra'nın özgürlüğü eline verilmişti.

Zehra bu olup bitenlere dayanamayacağı sanmıştı; ama dayandı. Bir iki hafta içinde, sanki alıştı gitti. Suphi, Zehra'ya karşı yine bir büyük iyilik ve insanlık göstermiş, Hocapaşa'daki evin kirasıyla birlikte yönetimini ve geçimini üstlenmişti. Annesini de Zehra'yla birlikte bırakmıştı.

Zehra kendisini bu ayrılmaya alıştıracabildiyse de, gerek Suphi'ye ve gerek Sırrıcemal'e karşı olan düşmanlık duygusu ve öc alma özlemi güçten düşmüş değil, belki daha da şiddetlenmişti. Sanki Zehra, bu duygu ve özlem sayesinde yaşamaktaydı. Nefret ve öc! İşte hayatını yönlendiren etkenler bu nefretle bu öc-ten başka bir şey değildi.

Nâzikter yine getirilmiş, evin tek "kâhyası" olup kalmıştı. Oh olı! Uğursuz yellozdan kurtulmuştu ya! Miskin bücür, sanki kendisini adam mı sanıyordu? Alimallah¹ gelip de kendisinin gençliğini görmeliydi de şaşıp kalmalıydı... Hey kuzum, hey... O zaman böyle derisi bozulmuş, solmuş değildi. Şimdi de ondan güzeldi ya. Orası lâzım değil. Şipah köyünde acaba kendisine bayılmayan genç mi vardı? Ya hele o kara gözlü yosma Sarkoh,

1 Tanrı bilir.

kendisi için ne kadar yanıp tutuşmuştu... ey ayol... düşmez kalkmaz bir Allah!.. Ya o bey de yok mu ya? Nasıl gönül bilmez ki... öyle bir çirkefe insan gönül verir miymiş hiç?.. Hanımıcığı gibi güzel bir kadını bırak da... Nâzikter, Sırrıcemal'in hüsn-ü cemâlini¹ bir türlü çekemiyordu. Fakat ev içinde yalnız kalmıştı ya. Ötesi nesine gerek?

Zehra, Nâzikter'den umudunu kesmişti. Ne yapmak gerekirse kendi başına yapmak zorundaydı.

Ama ne yapacaktı? Dünyadan Konya'dan habersizken elinden ne geleceğini bir türlü kestiremiyordu. İki düşmanı arasına gökten düşer gibi giriverip de ikisini de ayakları altına çiğneyebilse! Aralarına girmenin bir yolunu arıyordu. Nasıl girmeli, nasıl girmeli? Düşmanlarının sığındıkları yerin neresi olduğundan bile haberi yoktu ki. Hiç olmazsa yerlerini bilse, ah bir kere izlerini bulsa! Zehra, Suphi'yi de "düşman" sayıyordu. Düşman... fakat hâlâ sevimli düşman... o düşman hâlâ bu gün mütâreke² önerisinde bulunacak olursa, silâhını teslim hazırdı. Parçalanası yürek! Kör olası yürek!.. Hâlâ o nankörü, o gönlü daldan dala konanı seviyorsun!

İşte bu gerçeği Zehra boğup öldürmek istiyordu; ama hep elinin altından kaçırıyordu. Bu alaycı hayâlete karşı böylesine zayıflık... elleri bağlı durmaktaydı.

Ama kesinlikle öc almak gerekli, kesinlikle nefret gerekli... Ah nefret de güç. öc almak da

1 Güzelliğini.

2 Silâhları bırakma.

güç! Suphi'ye karşı kendisini nefret içindeymiş göstermeye çalışıyor: kendi kendisini aldatmaya uğraşıyor gibiydi. Oysa yüreği içten içe bu düşmanın yanındaydı. Bu gizli ilgiye de düşmanlık beslemekten geri kalmıyordu. Fakat mümkün mü? Zehra, Suphi'yi hâlâ seviyordu. Hâlâ seviyordu. İşte gerçek bu!

Nefret ve öc alma istekleri, hep bu sevginin gereğiymiş.

Öc almak!.. Niçin?.. "... o hınzır Sırtıcmalı kahrından, üzüntüsünden öldürmek için..." Oysa aslında bu istek de Suphi'nin başı altındaydı.

Zehra, öc almayı zihninden çıkaramıyordu. Bir çok plan kurdu, ama bunların uygulamasına olanak görememekteydi... Ah yalnız başına, bir başına...

Amacını gerçekleştirmek için bir yardımcı arıyordu. Ancak şu sırada hatırına Nâzikter'i getirmiyordu bile. "Musibet avanak! Bir işe yaramaz ki..."

Hah, hah!.. tamam tamamı... Habibe Molla... işte hazır duruyor. Habibe Molla kulağı delik, gözü açık. şeytana külâhı ters giydirir, atlıyı atından indirir, yolcuyla yolundan bırakır bir kongoydu.¹ Ondaki uygunu olamaz.

Habibe Molla iş adamıydı. Kendisine verilen bu gibi işlerin üstesinden kesinlikle gelirdi. Adamı araştırmak, iz kollamak, olan biteni haber almak sanki işi gücü, zevki, eğlencesiydi. "Sen merak etme kızım, tavşan olsa yuvasından çıkarırım... ayı izi şeytan tozu... cin çarpsa yer yutsa gene bulurum..."

¹ Anlamı bulunamadı.

Zehra'nın merak etmemesi mümkün mü?.. Günler geçiyordu da hâlâ Habibe Molla'da bir hayırlı haber bulunmuyordu. Habibe Molla aradığı izleri bir türlü bulamıyordu. Bir kaç defa Asmaaltı'na; "maazaya"¹ başvurdu. Bir ipucu alamadı. Çünkü Suphi'nin yerini açıktan açığa sormayı uygun bulmuyordu. Aceleye de gerek yok "Kurbağa vararak vararak demiş... sabırlan"² koruk helva olur... dut yaprağı atlas..."

Hele, hamdolsun³ bir gün akşam üzeri, Habibe Molla, Zehra'ya bir müjde getirdi: "Bir taşla iki kuş vurdum kızım... aman ne kadar yoruldum... dermanım kesildi... haber aldım kızım, haber aldım... bir yudum su ver elmas kızım... müjdem i isterim ha... buldum buldum... oh, işte şimdi kendimi buldum... amma da buz gibi ha! Otur da dinle kızım... bugün gittim... ay kör olasıca sen de!.. Canım kızım şu iğneyi başımdan çıkarıver... kâfir saçlarıma dolaşmış... Bu gün gittim... her gün gittiğim gibi... neye oturmuyorsun? Ayol... otur otur... bu gün gittim maazanın kapısında duruyordum... içerisi de ne kadar karanlık... Bir de ne bakayım... yooo, ben o kadar telâşa gelemem... bir de baktım ki... kâfir gözlüğümü de evde unutmamış mıyım... az kaldı görmeyecektim... canım bırak da söyleyeyim... bir de baktım, öteden senin beyin geliyor... Ay ne oldun?.. Ha, ha, yanıldım. Sâhi, artık o senin beyin değil... O beni tanımaz a... dedim ki... canım

1 Mağaza.

2 Sabırla.

3 Tanrı'ya şükür.

allâseu¹ ne oluyorsun? Betin benzin soldu. fenâlık mı geliyor? dedim ki...”

Zehra'nın vücuduna bir titreme gelmiş, rengi atmış, gözleri dönmüştü. Ateş içinde yanmaktaydı. Habibe Molla ellerini tuttu ki, “çayır çayır yanmaktaydı”. “A kızım ne bile-yim ben sana bu kadar dokunacağımı?”

Zehra kendinden geçmek üzereydi. Sinir-lerinin şu bunalmını hiç umulmaksızın, bir-denbire ortaya çıkmıştı. Habibe Molla da, bu durumun nedenlerini bir türlü anlayamıyordu. Yüzüne su serperek, limon koklatarak, pencereleri açarak, hele yürek çarpıntılarını bir az yatıştırmayı başardılar. Zehra yatışır yatışmaz Habibe Molla'yı zorlamaya başladı... Habibe Molla, öyküsünün aşağısını anlat-maktan çekiniyordu. Fakat Zehra'nın zorla-yıp sıkıştırmalarına dayanamadı. Olan biteni olduğu gibi anlattı: Suphi mağazaya girdikten bir az sonra, kendisi, yani Habibe Molla da içeri girmiş, Asmaaltı'nda Kadri Efendizâde Suphi Bey'in mağazası bu mu diye Suphi'nin kendisine sormuş... Evet, hattâ işte o, Suphi, ta da kendisiymiş. Yalandan sevinmiş. Sanki bir kadın var imiş ki, Suphi'nin annesi onu pek severmiş. Bu kadını, daha geçen gün Arnavutluk'un bilmem neresinden gelmiş de annesini görmek istiyormuş; ama evini bilmediğinden pek üzümlüyor imiş... O kadın, kendisini, yani Habibe Molla'yı göndermiş ki evlerini salık alsın diye... Şimdi ricası, nerede oturduklarını haber vermesiymiş. Bu kadar ustalıklı yalanlara karşı, Suphi tutup da ana-

1 Allahını seversen.

sının oturduğu evi, yani burasını, bu evi salık vermez mi? Ey, şimdi sen ananla birlikte oturmuyormussun... bize senin evin gerekiyor denilmez a... Başka şey sormaya da yer yok... Özellikle Suphi, öteye beriye bağırıp çağırarak emirler vermeye de başlamış... bir yığın eşya... Ne çâre, Habibe Molla da çıkıp gelmiş... Fakat Zehra merak etmesin, bu gün yarın kesinlikle Suphi'nin yerini haber alacaktır. Bunun kolayı var... Suphi'yi bekleyecek, nereye giderse ardından gidecek.

Habibe Molla ya yalan söylüyordu ya da gerçekten beceriksiz, budala bir kadındı. Ayol hiç anasının evi sorulur mu? Elbette onu hiç çekinmeden haber verecek... başka bir yol bulamadı mı?

İşte o yolu Habibe Molla söyledi: "Yarımdan tezi yok... yarın olsun, hayrı bile¹ gelsin..."

Oysa tam üç gün birbiri ardı sıra Suphi mağazaya gelmemiştir. "Uşaklardan sorsan a..."

"A üstüme iyilik sağlık ayol... hiç uşaklardan... nasıl olur ya?"

Zehra üzülüyor; Habibe Molla'sına kızıyordu. Öc alma özlemi sanki yok edici bir hırsa kadar varmıştı. O ateş, damarlarını yakıp kavuruyordu. Düşmanları eline geçse, hemen birer sıkımda boğup gebertecek derecede kaslarında güç duymaktaydı.

Habibe Molla'dan umudunu kesmişti. Romanlarına başvurdu. Monte Kristo'yu belki bir üçüncü defa olarak okumaya başladı.

1 İlç.

2 Nasıl.

Kontun düşmanlarından ne yolda öc aldığını incelemeye, araştırmaya koyuldu.

“Öc” sözcüğünü söylediği zaman, sanki öc almış kadar ferahlamaktaydı. Hırçınlığı son dereceyi bulmuştu. Nâzikter’i haşlıyor, Münire’yi haşlıyor, kendisini avutmak için konudan komşudan gelenleri haşlıyor, eline geçeni kırıyor, herkesi kas kas kavuruyordu.

Münire bir yandan bir tanecik oğlunun özlemiyle yanıp tutuşurken bir yandan da gelininin her gün derecesi arta giden azarlarına, gönül kırmalarına göğüs germek zorunda kalıyordu. Geberip gitmeyi istemekteydi. Ama gözlerini özlemle kapamaktan da ürküyordu. Bütün bu felâketlerine, hep şu taş kafasının neden olduğunu düşünüyordu. İki genç arasına bir üçüncü genci kendi kuruyası elleriyle atıvermişti... Zavallı Zehra, zavallı oğlu! Ah o Sırrıccemal kahpesi yok mu? İşte bu işler hep onun başı altından (çıkıyor)du. Ocaklarına incir diken, yuvalarını bozan, yıkan, hep o aşifteydi.

Hele çok şükür, bir gün öğle vakti Habibe Molla soluk soluğa geldi. Bir büyük müjde getirmişti; bu sefer artık yakaları ele geçmişti.

Araştırmış, “Suphi’yle ötekinin Makriköyü’nde¹ çimendifer² istasyonunun yanı başında, pembe boyalı bir evde oturduklarını maa-zadaki³ uşaklardan haber almış”tı. “Çimendifer istasyonunun yanı başında, pembe boyalı...”

1 Bakırköy.

2 Tren.

3 Mağazadaki.

❖IV❖

Mağazada işler pek sıkışmış, siparişler hep birden hücum etmiş, depo hıncalınç dolmuştu. Bir çok çekler, açık bonolar kasa başını doldurmuş, bir çok kırmızı kâğıtlar yığılmıştı. İki uşak, bir kâtip¹ bu kargaşalık içinde kendilerini şaşırılmışlar, Suphi defterlerine dalmış gitmişti: “İzmir’de Ahmet Efendi’ye sekiz bin dokuz yüz yirmi altı buçuk kuruş, fi (tarihinde) 28 Kânûnusâni tarihiyle alınan Midilli zeytinyağı için...” “Yüzde on beş iskontosu minha bâkî² yirmi dokuz bin üç yüz otuz beş kuruş on sekiz para min³ 16 Kânûnusâni ilâ⁴ 30 kânunusani...”

Uşaklar pirinç kavezilerini⁵ şuraya, şeker fiçilerini buraya, un çuvallarını öteye ayırıp istiflemekteydiler: “Bir numara... üç çuval daha...”

Tepeleme dolu bir mangalın sıcaklığı iş odasını hamama döndürmüştü; Suphi ile kâtipi beş altı saattir muhasebe yorgunluğunun da eklenmesiyle buram buram ter döküyorlardı. Çeklerin tesviyesi, toplamların incelen-

1 Yazman; muhasebeci.

2 Çıktıktan sonra kalan.

3 ...den beri.

4 Arasında.

5 İçine, taşımak için pirinç vb. doldurulup ağzı dikilen torba.

mesi. hesapların kapatılması, telgrafların cevapları. öteden beriden olan siparişlerin hazırlanması. mektuplara cevap gibi işlerle bunalıp kalmışlardı. Çünkü bu gün ay başı olup. ne olursa olsun fâiz hesaplarının görülmesiyle gelecek ay defterine geçmek gerekiyordu.

Tam bu çalışmalar arasında, uşaklardan biri gelip iki kokananın¹ beyefendiyi görmek istediklerini haber verdi. Suphi onları savmasını söyledi. Yine işine devam etmekteydi. Uşak ikinci defa yine gelip kadınların kesinlikle (kendisini) görmek istediklerini söyledi: “Gelsinler, gelsinler... Ay efendim, şimdi sırası mı?..”

Oda kapısı açılınca, içeriye biri yaşlı öteki çok genç iki kadın girdi. Suphi ayağa kalktı. Kapı kapandı. Kadınlar birer sandalye alarak oturdular. Yaşlı olan pek çirkin. çöp gibi ince olduğu halde. genci pek güzel, etine dolgun bir kızdı. Başına bir büyük, tüylü kadife şapka koymuş, şapkasına takılı olan beyaz tülü çenesine kadar indirmişti. Siyah. düz, sâde bir zarif fistan giymiş, eline yine o renkte bir şemsiye almış. minimini ellerini siyah eldivenler içinde saklamıştı. İri kara gözlerinden zekâ ışıkları saçılmakta, küçücük dudakları üzerinde şühâne bir gülümseyiş gezinmekteydi. Suphi bu şiir gibi görünüme bir süre hiç bir zevk duymadan baktı. Zihni hâlâ defterlerinde, toplamalardaydı. Yaşlı kadının şu sözleri, onu bu dalgınlıktan uyandırdı:

1 Hristiyan kadın.

— Sulbi' beyefendi! Size çok yalvarırım, bizim bir iş var...

Suphi. genç dilberi süzüyordu. Biraz durduktan sonra dedi ki:

— Buyurunuz madam. Ne emredeceksiniz?

— Çok yalvarırım efendim. Benim koca Kasuta'da oturur. Şu mektul² var, ona gönderecek... Daha var bir emanet...

— Sizin erkeğiniz demek Kaşut'ta?³

— Evet efendim!

— Madmazel sizin kızınız mı?

— Yok kızım... ne bu nası diyorlar? Kardeş kız...

Suphi şu "kardeş kızı"na alıcı gözüyle bakmakta, "madmazel" de şuhluğunu, şakraklığını belli edip durmaktaydı.

— Emanetiniz nedir?

— Me... ne olacak bizim emanet...

— Mektubu şimdi veriniz... Emaneti yarın ya da öbür gün getirirsiniz. Önümüzdeki çarşamba günü posta çıkacak.

— Duyduk ki sizin var oralarda iş...

— Evet inadam... Biz oralardan mal getiriyoruz, adamlarımız var... Bir şey değil...

— Çok teşekkür yapar⁴ beyefendim...

"Kardeş kızı" da büyük bir incelikle "çok teşekkür yaptı". Bu teşekkürü pek bol tatlı gülüşlerinden bir parlağını da ekledi.

Suphi başını defterinin üstüne eğip de ra-

1 Suphi.

2 Mektup.

3 Rodos çevresinde iki adadan biri. Çobanadası.

4 Ederim.

kaınlarına dalmasaydı emanetin sahibiyle kardeş kıızı daha uzun süre oturacaklardı.

Şu genç kıızı Suphi'nin duyguları üzerinde hiç bir etki, hiç bir hareket ortaya çıkarmamıştı. Suphi akşama kadar gönül rahatlığıyla işini sürdürerek Makrıköyü'ne gitmiş, Sırrı-cemal'in kucağına atılmıştı.

Ertesi gün hiç bir haber gelmedi. Ancak, daha ertesi gün "emanet" geldi. Yine Kassu-ta'nının karısıyla kardeş kıızı getirmişti. Bu gün Suphi nedenini bilmediğı halde konuşmayı uzatmakta ve şu rum güzelini seyretmekten zevk almaktaydı.

Bu gün söze Ürani de karışmıştı. Hem o kadar işveli bir konuşması vardı ki Suphi o konuşmaya bayılmıştı. Hele sözcükleri söyleyişindeki şivesi pek şirindi. Suphi'nin dinledikçe dinleyeceği geliyordu. İşini gücünü bırakmıştı.

Ayrılırken arada sırada mağazaya uğramalarına izin istedikleri zaman, Suphi o izni can ve gönülden vermişti. Artık Ürani'nin emanetçisi Suphi olmuştu ya...

Bunlar gittikten sonra da Suphi hâlâ o zevk içinde olarak iş görmekteydi. Sırrı-cemal'in parlak gülüşleri Ürani'nin hayâlini ışıık içinde ışık gibi belirsizleştirmişti..

Ertesi gün yine Ürani ile Marika çıkagelmezler mi... bu gün Ürani'nin isim günüymüş de Suphi'yi dâvete gelmişler... lütfen evlerine gelirse ne kadar memnun olacakmış... hele Ürani, pek mutlu olacakmış... Ürani gözlerini süzerek, boynunu bükerek filan ederek işveli işveli rıcalar ediyordu. Bunca ricaya yürek mi

dayanır? Suphi önce özür diledi. Evinin yalnızlığından söz etti. Suphi özür dilemeyi sürdürdükçe Ürani işveyi artırdı: “Benim hatır kıracak beyefendim?” Bu kadar nâzik, bu kadar güzel bir “hatır” nasıl kırılır ya? Adamı (sende), bir gececik! Ne olur ki? Sırrıceinal'e bir telgraf! Fakat zavallı kadın bundan kim bilir nasıl kuruntulara kapılacak. Sabahlara kadar gözüne uyku girmeyecek. Suphi tereddüt içindeydi. Ürani hücumları ilerletti. Pek üzülecekti... Her nedense Ürani'nin üzülmesine Suphi'nin gönlü razı olmuyordu. İster istemez kabul etti. Ürani eline şu kartvizi tutuşturdu:

Mll Uranie¹
16 rue Derviche²

Suphi şu zarif karton parçasına kendisinden geçmiş gibi bakıyor. kâğıda dokunuşundan parmaklarına tatlı bir sıcaklık akıyordu. Ürani kartvizitinin büyüleyici etkisine dikkat etmekte ve bu gururla gülümsemekteydi. “Akşam saat yarımda!”³ uyarısıyla, çağrıda bulunanlar mağazadan çıktılar. Suphi işine pek isteksiz olarak koyuldu. Akşamı iple çekiyordu. Bir kâğıda şu satırları yazdı:

«Makrıköy. Suphi Bey'in evine.

Bu gece gelemeyeceğim, pek işim var, merak etme. fi 5 şubat, yıl ****, Suphi.»

1 Madmazel Urani.

2 Derviş sok. No: 16.

3 19:00'da.

Bu kâğıdı bir zarfa koyup mühürledikten sonra, bir çalışanına vererek telgrafhaneye gönderdi.

Akşam saat yarımında Suphi Bey, Derviş sokağında 16 numaralı eve girmiş Ürani'nin odasını sorarak bulmuştu.¹ Kapıya parmaklarının tersiyle vurdu. Kapı hemen açıldı.

Ürani pek açık saçık giyinmişti. Kolları hemen hemen omuzlarına kadar açık, saçları dağınık, arkasında beyaz bir yazlık fıstani: lavantalar, pudralar sürünmüş; iki büyük lambayı yakmış, güzelliğini daha nasıl parlatabileceğini düşünmüşse hiç birisini ihmal etmemiş... Suphi'yi pek senli benli ve işveli bir tavırla karşıladı.

Suphi şu görünümüne karşı alıktı. Ürani kaçma yolunu çoktan kapatmış, Suphi'yi odanın sevdâ kokan havasına hapsedmişti.

Suphi düştüğü kandırma tuzağının ne olduğunu çabuk bir bakıştan sonra, içgüdüsel bir düşünüşle anladı. Ama şu kapancadan kurtulmaya pek o kadar da istekli değildi. Bu iştah uyandıran atmosfer içinde rahat rahat soluk almaya başlamıştı.

Ürani pek güzel bir içki sofrası hazırlanmıştı... Ortaya getirdi... Suphi'yi soydu, temiz bir entârî² giydirdi.

Yanına oturdu, tatlı tatlı söyleşmeye başladılar... Suphi, böyle bir zevk âleminin tadını şimdiye kadar hiç tatmamıştı. Kendisinden geçmişti; ne Sırrıcemalî düşünüyordu, ne

1 Anlaşıldığına göre ev, her odasında başka bir ailenin barındığı bir "aile evi"dir.

2 Eskiden erkekler, evlerinde "gececik entârisi" giyerdi.

Zehra'yı... Mastikanın¹ ateş gibi buğusu beynine kadar vurmuş; bir yandan da bir iştah ateşi damarlarını sarmış; Ürani baştan başa işve kesilmiş; Suphi zevk ve neşesinden bayılmış gitmişti.

Sabahleyin Suphi gözünü açtığı zaman, Ürani çay hazırlıyordu. Suphi belleğini araştırıcı; olan biteni hatırlamaya başladı. İşte şurada duran güzel kadınla birleşme zevkini ne kadar da kolay elde etmişti! Oysa öte yanda sevgili bir dost, kim bilir ne yürek çarpıntıları içindeydi. Ah taş yürek! Zavallı Sırrıcemal, bu gece ne kadar düşünmüş, ne kadar ağlamıştır... oysa düşünen, ağlayan yalnız Sırrıcemal miydi? Ah taş yürek, ah!

Fakat Suphi gözlerini Ürani'den de bir türlü ayıramıyordu. Ne vücut, ne eller, ne boy bos, ne renk, ne saçlar, özellikle ne işve, ne edâ!

Ürani, Suphi'nin uyumadığını görünce hoş bir şiveyle dedi ki:

— Mâşallah beyim!.. Bu ne kadar uyku!..

Karyolaya doğru yaklaştı. Suphi onu sinirli elleriyle yakalayarak kendisine çekti. Bir süre o tâzeliği, o güzelliği doya doya seyretti. Ürani incelikli ve işveli bir hareketle silkinip Suphi'nin elleri arasından kaçtı. Bir büyük fincan çay doldurarak Suphi'ye getirdi.

Saat 3'ü filan bulmuş olduğu halde, Suphi hâlâ yataktan çıkmak niyetinde değildi. Dereden tepeden konuşuyorlardı.

Sanki Suphi artık Sırrıcemal'i de, Zehra'yı da unutmuş gitmişti. Ürani'nin kuşkularına

1 Sakızlı rakı.

karşı, yeminlerle sevgisine onu inandırmaya çalışıyordu. Fakat kendisine sevgisi varsa, bu gün ve bu gece de burada kalması önerisi gelince aklı başına geldi. Bir gemi yolculuğunda yapılan söyleşi gibi bir gecelik tanışlığın gönül üzerindeki etkisini hiç derecesinde bularak verdiği, hararetli güvenceye içinde, gülüyordu. Özellikle şu karşısındaki karnın yalnız aptalları kandırabilecek dillerle kendisini kandırmaya uğraşmasını pek tuhaf buluyordu... Artık bunda da gönül, sevgi olduktan sonra! Öyle gönlü, öyle sevgiyi doğrayıp köpeklere atmalı...

Suphi hovardalık âleminin henüz acemisi olmakla birlikte, bu bir gecelik serüveninden bile ders alabilmişti. Ürani'nin güzelliğini bir örtü, bir deri gömlek saymaktaydı. Bir az uğraşsa, o örtüyü, o gömleği çekip çıkarabileceğine kuşku duymuyordu.

Ancak, böyle bir güzel ağızdan çıkan yalanlardan zevk almamak da mümkün değildi. İnsan aldanırsa böyle dilber baştan çıkarıcılara, böyle tatlı düzenlere aldansın. Suphi zevkini arttırmak için Ürani'yi kışkırtıyordu: "Sen beni sevmiyorsun, ama hatırım kalmasın diye öyle söylüyorsun?"

— Kim? Ürani mi Supi'yi¹ sevmiyor. Canından çok seviyor; işte ispatı!

Suphi gülümsüyor; memnun oluyordu. Şu memnunluğunda ufacık bir de gurur eksik değildi. Kim bilir, belki Ürani kendisini cidden sevmiştir. Bu olasılık ya da daha doğrusu şu umut, Suphi'nin neşesini artırıyordu.

1 Suphi'yi.

Saatler geçtiği halde, Suphi henüz çıkıp gitmeye davranmamıştı bile.

Güzel bir öğle yemeği yediler. Suphi şu tatlı gevşekliğe ısınmıştı.

Bu gün hava pek açık, güneş pek parlaktı. Ürani saat dokuz¹ doğru "sevdiği beyiyle birlikte", şöyle bir ıssız kır gezintisine çıkmak istedi. Suphi, karşı koymaksızın Ürani'nin isteklerine uyar görünüyordu; bu hevese de uydu. Bir kaç konyak yuvarladılar. Kol kola sokağa çıktılar. Ürani pek sâde giyinmişti; fakat güzelliği bu sâdelik içinde daha da parlarmıştı. Şu genç, şuh hayatın canlı sıcaklığı Suphi'yi de canlandırmıştı. İki genç, sanki kuş gibi kanatlanmışlardı.

Bir temiz kupa² kirala³dılar; Şişli'ye doğru yollandılar. Araba içinde yan yana, diz dize, el ele kahkahalar, kehehelerle kendilerinden geçip gitmekteydiler.

Suphi'nin gözünde dünya değişmiş, şenlenmişti. Her yüzde mutlu bir gülümseme bulmaktaydı. Sanki bu gün bütün varlıklar için bir sevinçli bayramdı.

Şişli'yi geçtiler. Kâğıthane caddesinden doğru giderek yolun dirsek noktasında durdular.

Bu noktadan bütün Kâğıthane vâdisi görülebiliyordu. Cendere Boğazı'ndan beri kıvrıla kıvrıla süzülüp gelen Kâğıthane deresi bir büyük dirsekle Kâğıthane köprüsü altından sıyrılıp aktıktan sonra, parkın geniş cetveli³

1 2:30'a.

2 Kapalı, yalnız arkada oturacak yeri bulunan, dört tekerlekli araba.

3 Su kanalı.

içinde bin iki yüz metre kadar bir mesafeyi hemen hemen düz bir çizgi hâlinde geçip akarak çağlayanlara girmekte. bir süre kaybolduktan sonra alt tarafta karakol köprüsünün yanı başında birdenbire ortaya çıkıp tâ Sünnet köprüsünün aşağısına kadar büküle büküle devam etmekteydi..

İki gün önce İstanbul göğünü kaplamış olan dolgun bulutlar. Kâğıthâne vâdisini bir güzel sulamış, çayırlar bu bengisuyla canlanıp renklenmişti. Baştan başa zümrüt bir halı hâline gelmiş olan şu hoş vâdi içinde, Kâğıthane köyü safâsından kabına sığamamış gibi, sanki karşı tepelere doğru tırmanıyordu... Hele parkın çıplak ormanı, tazelenmeye can atar gibi görünüyordu. Karşı tepeler üzerinde Kâğıthâne yaylası alabildiğine uzayıp gitmekte, sağda Maslak tepeleri ve Büyükdere caddesinin sıra ağaçları sanki vâdinin bu tazeliğini seyretmeye koşuyormuş sanılıyordu.

Sünnet köprüsünün alt tarafında. Alibey deresinin de katılmasıyla genişleyip açılan durgun su yüzeyi, güneş ışınlarına karşı göz kamaştırıyordu.

Bu hoş görünüm, Ürani'nin çeliciliği, neşesi ve özellikle konyağın etkisiyle Suphi'yi zevkle kendisinden geçirmekteydi.

Neşeleri az geldi; biraz daha konyağa gerek görüldü. Arabadan indiler... arabacı Kabagöt'ten konyak almaya gönderildi. Bunlar yalnız başlarına kalmışlardı. Kol kola gezinmekte, kahkahadan bayılmaktaydılar. Bir az sonra arabacı döndü: bir şişe konyakla gel-

di.. Vâdiye indiler. tâ Cendere'ye yakın bir yere kadar gittiler. Yol üstündeki koca meşe ağacının altında durdular. Kafaları kızışıyordu.

Nemli çayırların üstünde çocuk gibi koşmakta, yuvarlanmaktaydılar. Dere kıyısına yan yana oturdular. Ayakkabılarını, çoraplarını çıkararak ayaklarını serin suya soktular. Bu eğlence coşkunluklarını arttırmıştı. Kahkahaları çevreyi çınlatıyordu.

Arabacı suyu bol bulmuş, arabayı aşağıya dere kıyısına kadar sokup büyük bir süngerle temizlemekteydi.

Suphi neşesinden kabına sığamamakta ve yeşil çayırların üstünde yalınayak, başı kabak koşup yatmaktaydı. Arkasından Ürani geliyordu. "Esir almaca" oynamıyorlardı. Bu çılgınlıklarla saat on bire¹ gelmişti. Arabaya girdiler. Cendere'den geçerek Ayasağa, Zincirlikuyu yolundan saat yarım da eve geldiler.

Ertesi sabah Suphi buradan ayrılmayı bir türlü istemiyordu. Sırrıcemal'ler mırrıcemal'ler hep bütünüyle unutulmuştu. Dünkü sarhoşluğun serpintisi hâlâ etkiliydi. Suphi şu belirsiz zevk içinde büyülenmişti.

Fakat mağazanın işlerini de unutamıyordu: ama bu tatlı zevk beşiğinden nasıl kalkıp çıkmalı? "Adam! Muhsin yalnız başına becerebilir..."

Konyağın etkisi gittikçe yayılıyordu. Şu gizli gelişme düşünme gücünü yavaş yavaş serbest bırakıyordu. Suphi gittikçe serinkanlılıkla düşünmeye başladı. Her şeyden önce,

1 4:30'a.

işlerinin başından ayrılmaktaki sakıncaları pek iyi anladı. Bir kere gevşekliğe alışırsa sonunun kötü olacağını düşündü. Bir az daha derin düşününce başına gelen belânın ne kadar büyük olduğunu da kestirdi... Gözü bağlı olarak bir aşiftenin dalaveresinin tuzağına tutulup gitmekte olduğunu duyumsadı. Hemen Sırrıcemal'in hayâli, karşısına dikildi. Bu hayâl kendisini paylamakta, yüzüne tükürmekteydi. Suphi elleriyle yüzünü kapamış bu hayâle bakmaya cesâret edemiyordu. Ürani'den sanki nefret ediyordu.

Ama bu duygu bunalımı, hep gönlündeki duygu bunalımını gösteriyordu.

Suphi bu bunalımın akışına tutulmuştu. Ürani'ye karşı içinden doğru yükselen nefret, kuşkusuz, bir sevginin doğuşunun başlangıcıydı. Sanki Suphi'nin Ürani'ye aşkı, nefretten doğuyordu.

Suphi sokağa çıktığında, Ürani'yi sevmiş gitmişti.

Akşam üstü Köprübaşı'nda Sirkeci'ye doğru yürüyüp gitmedi; Köprü'ye kıvrıldı. Tünele bindiği zaman Makrıköyü'nün¹ anısı gönlünü heyecanlandırmadı... Kendisini Ürani'nin kolları arasına attı.

1 Bakırköy.

❖V❖

Sırrıccemal telgrafı gece saat yarım¹ doğru almıştı. İlk önce hiç bir kuruntuya kapılmadı. Beyinin elbette bir önemli ve ivedi işi çıkmış olacağını düşündü. Belki mağazanın işleri kendisini gece de orada alıkoymuştu. Hattâ bir iki gündür Suphi, işlerinin çokluğundan söz etmekte, geceleri sabahlara kadar defterleriyle uğraşmaktaydı.

Sırrıccemal bu düşünceyle içi rahatlayarak yemeğini yemiş, salonda salıncaklı sandalyesinin üstünde, yarıda bırakmış olduğu romanını okumaya koyulmuştu. Bu okuma da epeyce ilerlemiş, saat üçe yaklaşmıştı.

Birdenbire zihnine bir kuşku girdi. Gönül rahatlığı içinde, durup dururken şu uğursuz kuşkunun zihnine nerden kopup düştüğünü anlamakta şaşkın bile kalmıştı. Romanı bıraktı. Asıl kendi romanını incelemeye ve okumaya. Suphi Hocapaşa'da kalmış olmasın? Fakat bu kuşkusunu haksız buluyordu. Kendisinin uğrunda o kadar büyük özverileri gözüne almışken, (onun) hakkında bu gibi kuşuklara düşmek pek nankörlüktü. Hayır, hayır... Suphi, beyciği, kendisini hiç bir zaman terketmez. Bütün varlığını kendisine adanmış-

1 18:30-19:00 arası.

tır. Elbet de bu gece, pek önemli bir iş için kalmaya mecbur olmuştur. Kim bilir nasıl iş-tir? Fakat her halde Suphi yalan söyleyecek değil a... İşte "pek işim var" diyor. Demek ki mağazada çalışıyor. Zavallı beyciği! Bu ne kadar yorgunluk, bu ne kadar iş!

Sırrıccemal yine romanı okumaya koyuldu; ama o kuşkuyu hatırlıdan bir türlü çıkaramamıştı ki: "Ya Hocapaşa'da kaldıysa?"

İçine bir sıkıntı gelmişti. Bir türlü yerinde oturamıyordu. Salonda gezinmeye başladı. Zihnindeki kuşku gittikçe büyüyordu. Suphi'nin Zehra'yı hâlâ sevmekte olduğunu, yüreği cızlaya cızlaya boşadığını hep biliyordu. Zehra'ya doğru bir ikinci çekilişinden ürktüyordu. "Niçin olmasın, niçin olmasın?" Zehra ilk göz ağrısı; kendisinden güzel değilse de, her halde Suphi'nin gönlünü hâlâ kendisine bağlı tutmakta; Sırrıccemal, Zehra'nın güzelliğini hafife almaktaydı: "Yusyuvarlak, tostoparlak... kocaman ağızlı; cam gözlü... neresinde güzellik?.. Hımmmm! Ne de yaraşır ya!"

Fakat ne yaparsın? İşte beyciği o gıdube-ti¹ hâlâ seviyor... "Beşâretin² dık alâsı"... ama, ilk göz ağrısı?

"Kesinlikle, kesinlikle..." Suphi'nin Hocapaşa'da kalmış olacağına o an kesin karar veriverecekti: "Ancak, nikâhsız nasıl olur? Nikâhsız nasıl olur?!"

Fakat Sırrıccemal kuşkuyu atlayıp sanı derecesine varmakta gecikmedi. "Senin nikâh dediğin, bir saat içinde olur biter..."

1 Seviimsiz ve çirkin.

2 Çok çirkin ve biçimsiz şey

Bu gece Sırrıcemal, sabaha kadar ateşler içinde yandı. Kesik kesik, karışık düşlerle de kıvrandı. Bu düşlerin hemen hepsi Suphi'yle Zehra'yı kucak kucağa gösteriyordu.

Zehra işte şurada, yatak odasının yanı başındaki salonda, Sırrıcemal'in akşam oturduğu salıncaklı sandalyeye oturmuş bir kitap okuyor; Suphi de arkasından omuzlarına abanmış, başını boynunun altına sokmuş dinliyor. Zehra, arada sırada başını sola doğru çevirip Suphi'nin alınına hafif bir öpücük konduruyor. Derken görünüm tümüyle değişti. Boğaziçi'ndeki yalının bahçesinde, havuz başında Suphi'yle Zehra yan yana ağaç kanape üzerinde oturuyorlar. Zehra, elindeki uzun fındık dalının ucunu suya sokmuş, kırmızı balıklarla oynuyor. Suphi, karanlık bir odada karyola içinde yatıyor, Zehra da yorganını örtüp bastırıyor.

Kalabalık bir yer, Göksu çayırı gibi... fakat ortasında pembe boyalı bir köşk. Köşkün kapıları ardına kadar açılmış; içeri giren girene... Sırrıcemal de yanında bir arap halayık olduğu halde giriyor... hizmetçiler koşuştular: "Sırrıcemal Hanımefendi geliyor!.." Fakat öte yanda hiç tanımadığı bir kadın, üzgün üzgün yanına kadar gelip, usulcacık kulağına dedi ki: "Zavallı mutsuz! Sen neden geldin? Zehra'nın düğünü bu!"

Sırrıcemal soruyor ki: "Kime varıyor?.." O kadın bir süre duraladı... "Kime olacak... Suphi Bey'e..." Sırrıcemal'in sanki başından aşağı bir kaynar su döküldü... Merdivenden çıktı. Fakat in yok cin yok. Odadan odaya gi-

rip çıkıyordu. Her yer bomboş... bir türlü gelini odasını bulamıyor... terliyor, yoruluyordu. Derken baktı ki. ağzı köpürmüş bir karamanda kendisini kovalamaya başlamış... Zavallı Sırmıcemal! Bir türlü koşmıyor, hayvan kendisine gittikçe yaklaşıyordu. Sırmıcemal o kadar koşuyor, o kadar koşuyor da, bir karış yer bile gidemiyordu... Uzaktan bir parmaklık görünüyor. Sırmıcemal orayı atlayıp geçebilse tehlikeden kurtulacak. Fakat ne gezer... Bu halde gözünü açtı. İçi ürkmekteydi.

Evin içini dinledi: Hiç bir yerde çıt yok. Dışarda da bir sessizlik ve dinginlik vardı. Bu sessizlik içinde geçirdiği korkulu düşlerin etkilerinin de eklenmesiyle korkmaya başladı. Zayıf sinirleri bunca şiddetli gönül kırıklıklarına dayanamayacak gibi görünüyordu.

Çevreyi dinliyordu. Bir yandan hafifcecik bir tıkırtı duysa evi cinler, periler basmış kadar kuruntulanıyordu. Hava hâlâ açılmamış, mum donuk bir alevle yanarak odayı korkunç biçimde aydınlatıyordu. Sırmıcemal artık düşünemiyordu da... yürek çarpıntıları içindeydi.

Ağlamak üzere olduğunu duyumsuyordu; ama niçin? Bunun nedenini bir türlü bulup çıkaramıyordu.

Epey zaman sonra sinirleri yatışmıştı. İçi rahatlayarak düşünmeye başladı. Bir kere kuruntu üzerine kendisini bu kadar üzmesini yersiz buldu. Elinde ne belge mi var? Yarın akşam elbet de Suphi gelecek. Niçin gelmesin? Kendisi güzel mi değil, beyini sevmiyor mu, üstüne titremiyor mu? İşte Suphi de

kendisini seviyor... sevmese Zehra'dan vazgeçer miydi? "Ben deliyim!" Bu kadar kuruntu-lu olmayı gereksiz buldu. Beyinin bu gece ke-sinlikle önemli bir işi vardı.

Bu avuntuyla rahat rahat uykuya daldı...

Sabahleyin uyandığı zaman düşüncesini pek rahatlamış buldu. Akşama kadar hiç bir kaygıya uğramaksızın ev işleriyle uğraştı. Suphi yalancı olmayı pek severdi. Bir güzel dolma yaptırdı. Hattâ kendisi de yardım etti: "Beyim ne kadar hoşlanacak!"

İşlerini bitirdi. Salonun lambalarını yaktı. Beyinin yolunu beklemeye başladı. Suphi'nin gelme saati 11:30'du.¹ Tiren, alışılmış düdü-ğünü ince ince öttürerek geldi, gürültüyle geçti gitti. Bir az ötede durdu. Sırrıcmal'in yüreği oynamaya başladı. İşte, Suphi istas-yondan çıktı... işte çakıllar üstünde hızlı hız-lı yürüyor... köşe başındaki Mehmet Bey'lerin evini geçti... Nikoli'nin evini de geçti. Sırrıce-mal bir türlü cesaret edip de pencereden ba-kamıyordu. Umutla geçirdiği her dakikayı ka-zanç sayıyordu. Hesapça Suphi, evin kapısı-na varmıştı. Kapı ha şimdi çalınacak, ha şim-di çalınacak diye bekliyordu. Saniyeler birer birer geçip gittiği halde, kulağına öyle bir ses gelmedi... belki biriyle lâfa dalmıştır. Bir iki dakika gecikmekte ne zarar var? Yüreği hop-lamakta, içi içine sığmamaktaydı. Boğazın-dan yukarı alev sarmakta, ağzında tükürüğü kurumaktaydı.

Bir dakika, bir buçuk dakika, iki dakika... aman Allah!... dakikalar ona, on beşe, yirmiye

1 17:30

vardı... bir haber yok. Bu tren geçmişti: "Son trene bakalım."

Fakat Sırrıcemal bu gecikmeden kötü anlamlar çıkarmaya başladı.

Dün geceki buhranlar, acıları, iç sıkıntılarını yine baş gösterdi. Hem bu gece daha şiddetliydi. Sanki yüreğini bir yılan ısıırıyordu.

Son tiren akşam karanlığı içinde çevreye korku saçarak geçti gitti. Sırrıcemal'in yürek çarpıntıları da son dereceye gelmişti. Ya bundan da çıkmazsa?

Suphi bu tirenden de çıkmamıştı. Saat bire, bir buçuğa kadar beklediği halde, ne gelen var ne giden... Bu gece de işi olsaydı, bir telgraf daha göndermesi gerekirdi. Eyvahlar olsun! İşte korktuğuna uğramıştı!

Sırrıcemal'in sinirleri gevşeyip gitmişti. Kanape üstüne yüzü koyun kapanarak hüngür hüngür ağlamaya başladı. Dünya, gözünde zindan kesilmişti. Ağzına lokma bile almadan gece yarısına kadar o durumda kaldı. Düşünceleri pek bağlantısız, pek dağınıktı.

Sırrıcemal dört beş gün duyusuz ve kendisinde olmadan yaşamış gibiydi. Hemen hiç bir şey düşünmüyor, hiç bir iş gormüyordu. Saatlerce pencere önünde kıpırdamadan durup görmeden çevreye bakıyordu.

Ayrıllık günleri on beşi geçtiği halde, Suphi'den hâlâ ses sedâ yok. Yalnızca bir iki defa kâtibi Muhsin gelmiş, yiyecek malzemesi ve para getirmişti.

Muhsin kişmiri¹ bir delikanlı olup yaşı he-

1 Anlamı bulunamadı.

nüz pek körpeydi. Sırrıcemal, Muhlisin'i kapı aralığında görmüş, Suphi hakkında (onu) sorgulamıştı. Ama istediği derecede bilgi alamamıştı. Kendisine Muhlisin pek dalgın, sanki üzgün görünmüştü.

Sırrıcemal'in içini bir kurt yiyip durmaktaydı. Acaba Suphi gerçekten Hocapaşa'da mıydı? İş, bunu anlamaktaydı. İçinde uyanan bir hevesi bir türlü yenemiyordu. Nasıl araştırmalı? Nasıl araştırmalı? Bu sırrı kime, güvenle açmalı? Hiç tanıdığı da yoktu.

Bu işi kendisinin üstüne almaktan başka yol göremiyordu. Ancak nasıl, nasıl? Ya yüreği dayanamazsa, ya yüreğine inerse? "Daha iyi ya işte! Kurtulup giderim..." Fakat bir iki gün sonra ölüme de razı olmamaya başladı: "Niçin? Niçin? Onlar zevk sürsünler de, ben öleyim ha!"

Sırrıcemal de Zehra gibi ök alma sevdâsına düşmüştü. Çünkü o da Suphi'yi Zehra kadar seviyordu.

Ök almak, ök almak! "Ama, umarsız kadın! Nasıl yapacaksın? Elinden ne gelir?.." Ne mi gelir? Bir kadının elinden her şey gelir. İşte bunu bak nasıl ispat edecek. Elinden ne mi gelir? Çok şey gelir çok... görürüz... Bir kere düşünsün taşınsın. Elbet de bir yol bulacak. Sırrıcemal ök alma hayâleriyle avunmakta, bu umut kendisini neşelendirmekteydi.

Sırrıcemal de, Zehra gibi ök alma coşkusuyla yaşıyordu.

Bir gün yanına hizmetçi kadını alarak sabah trenine binip Sirkeci'ye indi. Hocapaşa'daki evin kapısına kadar geldi. Elini tok-

mağa dokundurmaktan çekiniyordu. Yüreği göğsünü parçalayacak gibi çarpmakta. şakakları çatlayacak derecede atmakta, gözleri kararmaktaydı. Fakat son bir gayret daha ederek kapıyı çaldı. Kapı açılır açılmaz Sırrı-cemal içeri atıldı. Nâzikter'in kapıyı itip kapa-masına meydan bırakmadı.

Nâzikter, Sırrıcemal'i görür görmez rengi döndü. Şaşkınlığından allak bullak oldu. Sırrı-cemal, Nâzikter'e önem bile vermeyip yürüdü, merdivenden çıktı. Aşağıda Nâzikter kıyametler koparıyordu: "Utanmaz yelloz, ne cesaretle gelmiş! Buraya girmeye ne hakkı var? Ayol o çamlar bardak oldu!.." Sırrıcemal bu haykırıslara kulak bile asmadan Münire'nin odasına doğru yürüdü; Nâzikter merdiveni dörder dörder çıkararak önüne geçmek istedi.

Sırrıcemal nefretle itip kakarak onu yere yuvarladı. Nâzikter'in haykırısları ayyuka çıkıyordu: "İnsanı öldürmek mi istiyor? Edepsiz!.. Kim oluyor? Ne haddi var? Sümüklü musibet!¹ Miskin gazulet!"²

Sırrıcemal, Münire'nin kucagında ağlıyordu.

Umarsız ana, sanki oğlunu görmüş kadar sevinmişti. Üç aydan beri sevgili ciğerpâresinin³ gül yüzünden yoksun kalarak ağlayıp sızlamaktaydı. Sırrıcemal'i öpüp kokladıkça, sanki burnuna oğlunun kokusu geliyordu. Sırrıcemal de Münire'nin ellerini göz yaşlarıyla ıslatıyordu.

1 Uğursuz.

2 Ash "kazûrat": bok.

3 Ciğerinin parçasının; mecaz olarak; sevgili oğlunun.

“Evladım hasta değil ya? Bişeye¹ üzölmüyor a?”

Sırrıccemal cevap veremiyor, hıçkırır hıçkırır ağlıyordu. “Allah aşkına söyle... evlâdım ne oldu?”

Münire, bu gözyaşlarından kuruntulara kapılmıştı. Aklına kara kara kuşklar gelmişti: “Sakın evladım bir hâl olmasın!” “Hayır. hayır! Bişey yok, bişey yok!” Münire geniş bir soluk aldı. Göğsünden ağır bir yük kalkmıştı. “Ey, ne var? Ne var? Niçin ağlıyorsun ya?” Sırrıccemal, Münire’nin sözlerinden irkildi. “Nası,² nası? Bey burada değil mi?”

Münire alık alık bakıyordu. Ayol, oğlu üç aydır semtine bile uğramıyordu. Orada değil miydi? Kendisiyle beraber oturmuyor muydu?

Sırrıccemal’e de bir şaşkınlık gelmişti: “Nasıl? Suphi buraya da mı gelmedi? Ya on beş yirmi gündür nerede kaldı?” “Ne bileyim ben? Ben onu senlen³ birlikte biliyorum... On beş yirmi gündür gelmiyor mu? Sakın başına bir kaza gelmiş olmasın?”

Sırrıccemal, o kazanın ne olacağını bilebilir mi ya hiç! Fakat bir türlü inanamıyordu. Münire’nin bu sözlerini bir bilmezden gelme, bir düzen sayıyordu.

Beyini kendisinden çalmışlar, şimdi de gizliyorlardı. Sırrıccemal bağırır çağırmaya başlamıştı. Kesinlikle beyini istiyordu... Söylemeli, beyini teslim etmeliydi. Yoksa başları-

1 Bir şeye.

2 Nasıl.

3 Seninle.

na kıyametler koparacaktı... Münire şaşır-
mış. Nâzikter'le Zehra da koşup odaya seğirt-
mişlerdi.

Sırrıcemal'in gözleri kızmış, kimseyi gör-
müyordu: "Bana beyimi verin... yoksa dünya-
yı başıma toplarım!"

Zehra öcünü almanın zehirli gülümseme-
siyle gülümsemekte, Nâzikter burnundan so-
lunmaktaydı.

"Beyimi isterim diyorum size... işitmiyor
musunuz?"

Sırrıcemal sanki kudurmuştu.

Sırrıcemal yaşmaklanıp çıkarken, Zehra
arkasından avazı çıktığı kadar bağırıyordu:
"Oh kahpe, oh! İşte o Supi' çapkını sana da
yaramadı ya... Sana da kalmadı ya..."

Nâzikter de bir yandan yumruklarını bir-
birine vurarak, dudaklarını büzerek Sırrıce-
mal'e nispet vermekteydi.

Şu durum, Sırrıcemal'in hiç de gücüne
gitmemişti. Suphi, kendisi gibi Zehra'yı da fe-
da etmişti; işte buna seviniyordu... Fakat, ne
olursa olsun, Suphi elden çıkmıştı ya... Onu
burada bulsaydı geri almaya umudu olabilir-
di. Oysa işte Suphi'yi başka bir yabancı pen-
çe avlayıp ele geçirmişti. Şu üstün gelen düş-
mana karşı gönlünde hemen bir nefret uyan-
dı. Ancak, o düşmanı nerede bulmalı?

Sırrıcemal öc alma sevdâsından zerre ka-
dar geçmemişti. Fakat o öcün yönü değişmiş
demekti. Ne olursa olsun, onun kim olduğu-
nu bulup çıkarmaya karar verdi.

Sırrıcemal çıkıp gittikten sonra, Zehra

1 Suphi.

kahkahalarla gülmeye başladı. İşte cnn bir kısmını almıştı. Daha alacak pek çok c vardı. Asıl cn Suphi'den alacaktı.

Zehra işi yoluna koymuştu. Nzkter'den, Habibe Molla'dan umudunu kestikten sonra savaş alanına kendi başına çıkmaya karar vermişti. nce Makrıköyü'ne¹ gidip Sırtıce-mal'in kafasını gözünü yarmayı kararlaştırmış; ama bunda o kadar yarar görmemişti.

Bu sırada bir rastlantı, yolunun zerine Marika'yı getirip bırakmıştı. Marika, şu bildiğimiz eri² kadınlardan biriydi ki pek çok evlerle ilişkisi vardı. Bir gün buraya da gelmiş, Zehra'ya işlemeler filanlar göstermişti. O anda Zehra'nın düşüncesinde bir umut ışığı yanmıştı. şu eri karısından yararlanmak ve yardım alabilmek belki mümkündü. Karıdan birçok şeyler almış, bol bol ikramlar da etmişti; sıkça sıkça tuhaf ve az bulunur şeyler olursa getirmesini söyledi. Bir kaç gün sonra Marika geldi. Artık bu eve dadanmıştı.

Zehra karıyı istediklerini yapma ve duygu-larını kendisine uygun olacak yolda hazırlı-yordu.

Bir gün açıldı. Beyinin kendisini aldatıp terk ettiğinden filndan söz ederek, gerek şundan gerek rakibi olan Sırtıce-mal'den bir güzel c almak istediğini uzun uzadıya anlat-tı

Aslında Marika bu gibi işlerin ustasıydı. Fakat kişisel çıkarını arttırmak için, ilkin bi-raz nazlandı. O nazlandıka Zehra verdiğı

1 Bakırköy'e.

2 Bolıacı.

sözleri yükseltiyordu; sonunda Marika razı oldu.

Anlaşma gereğince Marika, Beyoğlu'nda tanıdığı kadınlardan birini Suphi'nin başına saracak, çekip tuzağa düşürecek. onu sefa-hate alıştırıp hem Sırrıcemal'den ayıracak, hem başına dünyasını haram edecekti.

Zehra bu önlemlerden pek memnun oldu. Memnunluğunun açık kanıtını da Marika'nın avucuna iki lira sıkıştırarak gösterdi.

İki gün sonra Marika, kendisinden hiç ayrılmayan Ürani'yle birlikte geldi. Zehra, görevleri hakkında Ürani'ye ayrıntılı bilgi verdi. Marika ara sıra olayların nasıl geliştiğini Zehra'ya haber verecekti. Yukarıda görüldüğü gibi, Ürani çekiciliğinin etkisini tamamıyla göstermiş, Suphi, Sırrıcemal'den de, işten güçten de vazgeçmiş, Ürani'yle kapanmıştı. Zehra başarısıyla sevinmekteydi. Fakat acele etmekten de geri kalmıyordu. İşler hızlı gitmiyordu. Marika, Ürani'nin becerikliliğinden filanından söz ederek Zehra'ya güvence veriyordu.

Bu gün Sırrıcemal'le olan serüven Zehra'nın keyfini daha da arttırmıştı. Sırrıcemal'i kıskırtan aldatılmışlığın verdiği kızgınlığın şiddetini ve kuvvetini, kadının umutsuz tavır ve davranışlarından çıkarıyordu. Olacak, olacak, her istediği olacak... Oh! Dişleriyle etlerini parçalasın hınzır karı! Daha bak neler çekecek, neler çekecek...

"Aman şimdi ne kudurmuş, ölfesinden. hırsından ne küplere binmiştir..." Nâzikter de bunca zamanlık hoşuntusunu¹ hele bu gün

1 Anlamı bulunamadı.

bir iyi almıştı. Yüreği rahatlamıştı... Münire bir nöbete tutulmuş, döşeklere serilmişti.

Sırrıcemal öc alma kararlılığıyla güç bulmuş olduğu halde eve geldi... Fakat vücudunda bir kırıklık, bir kötülük duymaktaydı. İlk buna hiç önem vermedi. Eskisinden daha iç rahatlığıyla vakit geçirmeye başladı. Zehra'yla olan serüveni sanki unutmuş gitmişti. Çünkü işte, artık onunla düşman olmaya ve rekabete karşı hiç bir neden kalmamıştı. Hattâ elden gelse, Suphi'den öc almak için Zehra'ya yaklaşabilecekti de.

Zihninde bir plan hazırlıyordu. Planın ilk biçimi ortaya çıkmıştı. Ancak, bu ilk biçiminden bile planın uygulanabilir bir şey olmayacağı aklı kesmekteydi.

Bu olaylardan iki gün sonra, Muhsin yine her zamanki gibi bir miktar yiyecek malzemeyle ile bir az harçlık getirmişti. Hele bu gün Sırrıcemal yine kapı arkasından Muhsin'i zorlayarak Suphi'nin durumunu ve yerini öğrendi. İşte asıl bu haber merakına dokundu. Bir fahişenin hatırı için kendisini fedâ etsin ha! Vay vefasız, vay! Bir fahişe için!

Muhsin'i tekrar tekrar sorguluyordu. Muhsin, hüznü yaratılışının gereği olan acıklı ve bezgin bir tavırla konuşuyordu. Şu sevimli yüz, kapı aralığından Sırrıcemal'in gözüne ilistikçe zavallı hüznü gence. yüreği cızlıyordu. Muhsin'i alacağı öce alet etmek düşüncesi o anda aklına doğmuştu. O gece hemen sabaha kadar bu düşünceyi zihninde evirip çevirdi. Konuya gerçek bir çözüm bulamadı. Muhsin maksadına nasıl alet olabilir-

di? Bir düzene göre, Muhsin'i kendisine bağlayacaktı: ama bu önlemden ne umabilirdi? Olsa olsa Suphi duyacak. belki kıskanacak? Bu olasılığı hem pek zayıf buluyor, hem de bu kıskançlığın Suphi'yi geri getirmeye zorlayacağını aklı kesmiyordu. Bundan başka, işin içine bir de Muhsin'i katıp sorunu daha da karıştırmış olmaktan korkuyordu. Kendisi Muhsin'i sevebilse, aslında kurtulmuş olacaktı; ama, artık o zaman öc almaktan da vazgeçmek gerekecekti.. Belki bu yeni aşk, daha büyük bir felâkete de yol açabilirdi. Bundan dolayı, bu düzenden vazgeçti.

Bir başka düzene göre, Muhsin'i Ürani'nin başına saracaktı. Fakat bunun için para gerekiyordu. Ürani'yi Suphi'nin elinden kapabilmek, onu tamahlandırarak gerçekleştirildi. Ancak, elinde avcunda para yoktu. Bir de Muhsin'i ne deyip de kandıracak, Suphi aleyhinde öfkelendirecekti?

Bu düzenden de hayır görmedi. Zihnine başka bir çözüm yolu da gelmiyordu.

Bir iki gün bu kararsızlık içinde çalkandı, yattı.

Bir kaç günden beri ara sıra üzerine bir baygınlık gelip geçmekteydi. Sırrıcmal buna o kadar önem vermemişti. Fakat sonraları bu baygınlık bir nöbet gibi gelmeye başladı. Bir de sancı ortaya çıktı. Sırrıcmal'in hâlâ önem verdiği yoktu. Ne var ki, bir gün sarnıca kovayı saldırmış, ipi sağa sola salladıktan sonra çekmeye başlamıştı. Kova pek ağır gelmiş. Sırrıcmal de bu ağırlığı çekebilmek için kaslarını zorlamıştı ki... eyvahlar olsun!..

Sırrıcemal döşeğe serildi. Belediye hekiminin salık verdiği ilaçlar zavallı kadının bir az gözünü açtı. Sırrıcemal'ın bütün umutları, bütün hayâlleri kendi kendisine düşüveren şu ölümlü¹ üzerine kurulmuştu. O binanın yıkılması, hayâllerinin de yıkılıp yok olması demektir. Artık bundan sonra Suphi'yle hiç bir ilgisi, hiç bir bağlantısı kalmamıştı. Şu dünyada hiç bir koruyucusu, hiç bir kimsesi de yoktu. Bu son felâkete neden olansa, Zehra'ydı. Ah kör olasıca karı! Ancak, iş işten geçmişti.

Sırrıcemal bu ansızın gelen darbe üzerine, dünyadan soğudu. Saatlerce başını önüne eğiyor, derin derin düşünüyor, gözünü bir noktaya dikip yarım saat, bir saat oradan ayırmıyordu. Yaptığını düşünmez, düşündüğünü yapmaz, söylediğini işitemez bir durumdaydı. Sanki bir karasevdaya tutulmuştu. Bir kaç defa kendisini öldürmeye kalkışmış; ama görülerek güç belâ engellenmişti.

Ama artık Muhsin de seyrek seyrek gelmeye başlamıştı. Aşçı bir iki aylığını ödenmesinin gecikmesi üzerine çıkıp gitmiş; mutfak işi de hizmetçi karıya kalmıştı. Sırrıcemal'se hiç bir işe karışmayarak dalgın dalgın gezip oturuyordu. Gün geçtikçe mum gibi eriyor, rengi değişiyor, saçları dökülüyordu.

Hemen hemen ağzına bir şey koymuyordu. Hizmetçi karı, Sırrıcemal'ın bu durumundan yararlanarak en değerli eşyaları bi-

1 Cenin.

rer birer aşırmakta, kadıncağızı yolup soy-
maktaydı.

Sırrıcemal bu durumu bilmiyordu.

Bir gün gazetelerin birinde şu haber
okunmuştu:

“Makrıköyü’nde,¹ istasyon civârında bir
hânede,² Sırrıcemal Hanım nâmında³ birinin
kendisini evin sarnıcına atarak intihar etmiş
olduğu işitilmiştir.”

İşte Zehra’nın öcü, birer birer alınıyordu.

1 Bakırköy.

2 Evde.

3 Adında.

❖VI❖

Suphi artık mağazaya da gitmemeye başlamıştı. Ürani'den bir dakika bile ayrılığa dayanamıyordu. Mağazasını Muhsin'e terk etmiş, kendisi "high life" a yani maişet-i kibarâneye¹ koyulmuştu.

Gündüzleri 6'da² filanda yataktan kalkıyor, öğle yemeklerini yiyip dokuzda onda³ gezintiye çıkıyorlardı.

Akşam birde⁴ filanda gelip akşam yemeğini yiyor, üçte dörtte⁵ çıkıp gidecekleri yere gidiyorlardı. Gidecek yerlerse az değildi. Kimi zaman Fransız Tiyatrosu'na, kimi zaman Verdi'ye, kimi zaman Tepebaşı'na, Konkordiya'ya, kimi zaman Kristial'e, kimi zaman (da) rastgele bir konsere gidiyorlardı. Balolardan, suvarelerden⁶ de geri kalmıyorlardı.

Hemen her gece de Ürani'nin akraba ve dostlarından bir iki kişi de birlikte gelirdi. Suphi'nin elindeki avcundaki, su gibi akıp gitmekteydi. Hocapaşa'daki evi geçindirmek, Makrıköyü'nü⁷ beslemek, Ürani'nin savur-

1 "Sosyetik" yaşamaya.

2 12:00'de.

3 15:00-16:00'da.

4 19:00'da.

5 21:00-22:00'de.

6 Gece eğlencelerinden.

7 Bakırköy.

ganlık ve gereksinimlerine yetişmek gerekiyordu. Suphi, Hocapaşa'yla Makrıköy'ün masraflarından kaçınmayı insafına sığdıramıyordu. Kimi zaman zavallılara acıyordu da. Hele anasına, yüreği sızlıyordu. Ancak, Ürani'nin pençesinden kurtulmaya da olanak göremiyordu.

Bunca masrafa karşı geliri aslında şimdilik yeter görünmekteyse de, kim bilir; dünya da neler olmaz ki...

Olacak zâten olmaya başlamıştı. Muhsin, mağazanın yönetiminde serbest kalınca, çalıp çırpma koyulmuştu. Alışverişteki durgunluk gittikçe artıyordu. Fiyatlar düşük, piyasa durgun, mal artık... "Sabri Efendinin kırk beş liralık poliçesinin vâdesi geçti!.." Vâdesi geçen poliçelerin sayısı artıyordu. Suphi, Muhsin'in şu uyarılarına karşı, "Peki, peki" demekten başka cevap veremiyordu. "Peki peki... öyleyse ben de işimi bilirim." Evet Muhsin işini pek iyi biliyordu. Hiç bir fırsatı kaçırmıyordu. Hocapaşa'nın, Makrıköy'ün masraflarını kısmakta da tembellik etmiyordu. Kendi dediği gibi, "ipliğini boyamakta"ydı.

Suphi'nin gözüne dünya bile görünmemekteydi. O "gözünün nuru" Ürani'siyle ilgilieniyordu.

Dairenin kirası, yönetimi, Ürani'nin modaları, eğlenceler filânlar, hep Suphi'nin dayanıklı kesesine sarılmıştı.

Suphi, Ürani'yi ne kadar da kıskanıyordu. Sokakta kol kola gezdikleri zaman, Ürani'ye doğru yönelen bir yabancı bakış. Suphi'nin kanını coşturmaktaydı. Ya Ürani'nin de gü-

lümsemeleri ne kadar boldu. Herkese güler yüz gösteriyordu. Suphi aslında Ürani'den henüz kuşkulanmıyor idiyse de ne olursa olsun, o güler yüzlerin, o cilvelerin hep kendisine özgü kalmasını istiyordu. Ürani, birine azıcık fazla gülümseyecek olursa. Suphi hemen onun kolunu, bedeniyle kendi kolu arasında sıkıştırarak yüzüne tutkun tutkun bir bakıyordu. Ürani, bu geçici kıskançlık borasına alışmıştı. Her seferinde tutkunca bir seslenişle ve tavırla bir "Suphi!" deyince, Suphi'nin olanca öfkesi sönerek, yok olup gidiyordu. ama Ürani bir türlü tek¹ durmuyordu ki... kesinlikle bir çiftelilik² edecek, kesinlikle Suphi'nin kanını başına sıçratacak...

Hep birlikte, pazar gecesi Tepebaşı tiyatrosunda verilen baloya gitmişlerdi. Suphi dans bilmediğinden şöyle bir köşeye çekilmiş, ortalığı seyrediyordu. Ürani genç bir delikanlıyla angaje olmuş,³ bir usta orkestranın neşeli ve kıpırdak ezgilerine uyup fırıl fırıl dönmeye başlamıştı. Delikanlıyla Ürani, sanki tek vücut olmuş gibi bir ayak üzerinde ve birbirlerine âşıkmuşlar gibi bir durumda dans ettikçe, Suphi'nin içinden kanlar gitmekteydi. Hele dansa biraz ara verip de kol kola büfe olarak kullanılan odaya dalıp gittikleri zaman, Suphi öfkeyle yerinden bir sıçrayış sıçradı, uzun uzun adımlarla onların yanına geldi. Ürani, bir bardak dolusu birayı dikmekte; delikanlı da konyak yuvarlamaktaydı. Suphi burnundan soluyordu. Öfkeyle Ürani'nin ko-

1 Rahat.

2 Dikbaşlılık.

3 Bir araya gelmiş.

luna yapışıp sürükler gibi çekerek yerine getirdi. Ürani fırtınanın farkına vardı. Yine her zaman yaptığı gibi Suphi'ye bir tutkun bir bakışla bakarak bir kere "Suphi!" dedi. Sağ elini sağ eline alıp parmaklarını taraklayarak parmaklarına geçirdi. Şöyle Suphi'ye yaslandı... Fakat bu gece bora, pek o kadar tez geçmedi... Suphi kaşlarını çatmıştı... Ürani'nin yüzüne bile bakmıyor, öfkesinden dişlerini sıkarak, çenesiyle başını oynatıyordu.

Ürani içinden, "Ooo! bu gece beyimizin öfkesi pek çok..." demektedir. Aslında bu krizlerden pek memnundu; çünkü, Suphi'nin, bu hâliyle kendi büyüleyici pençesine düşkün kalmış olduğunu gösteriyordu. Böylece, hem Zehra'nın istediği oluyor, hem Ürani'nin ekmeğine yağ sürülüyordu.

Ürani beş yaşındayken anasını yitirmiş, on iki yaşında da babası ölmüştü. Tek başına yoksul ve sefil bir durumda halası Fani'nin eline kalmıştı. Fani kendisini bile besleyemediği halde Ürani'nin güzelliğinden gelecek umutlara düşüp kızcağızı yanına almıştı. Daha o yaştayken gidip geldiği genelevlere birlikte götürüp getiriyor, oraların geleneklerine alıştıırıyordu.

Ürani bu âlemlerden tat bile almaya başlamış, içinde bir iştah uyanmıştı. İçi titremektedir... Kendisine kalsa hemen o âlemin içine atılacaktı. Ürani, epey rekabet uyandırmaktaydı. Sanki bir kaç yerden açık arttırma konulmuştu. Fani, bu rekabetlere pek sevinmiyordu. Bu sermayesi, ötekiler gibi borçlara karşılık rehin olarak bırakılmayacak; belki

kendisine bir gelir, bir akar olacaktı... Ürani henüz on dört yaşına varmadan, gelir bile getirmeye başlamıştı. Fani memnundu.

Ürani üç dört yıl kadar bir iki ev değiştirdikten sonra, şimdi 16 numaralı evin bir dairesine kirayla kendi başına çekilmişti. İki yıldan beri on on beş âşık değiştirmiş ve hiç birinde dikiş tutturamamıştı. Şimdiye kadar hiç bir erkek sevmiş değildi. Herkesin verdiği âşk güvencelerini usanmaksızın dinler, içinden güler geçerdi. Bir iki aylık geçimini sağlayan ilişkilerden sonra iki sevdâzede¹ birbirlerinden hiç bir üzüntü duymadan ayrıldı. Yalnız sokakta rastlaştıkça birer soğuk âşinalıkla yetinirlerdi. Kimi zaman bir âşığı, bir kere daha ona döner; bir kaç ay sevişmeden sonra yine üzüntü duymadan birbirlerinden ayrılırlardı. Bu durumlara bakılırsa, o erkeklerin de, bu Ürani'nin de, yürek ve gönül denilen şeyden asla haberli olmadıkları kanısına varılabilir; onlarca muhabbet² yalnızca bayağı bir heves olmalı ki, bir süre sonra geçer giderdi.

Bu sefer Ürani'nin Suphi'yle olan serüveni de eskilerinden hiç farklı değildi. Bir kere, Ürani Suphi'yi hiç sevmiş değildi. Yalnızca Zehra'nın maksadıyla kendi yararına çalışıyordu. Suphi'ninki de, sıradan bir hevesten başka bir şey değil idiyse de, tutku derecesinde bir hevesti. Suphi bunu gerçek bir aşk sanmakta idiyse de yanılıyordu...

Bir ayyaşın içkiye tutkunluğu neyse, Suphi'nin de Ürani'ye tutkunluğu oydu. Suphi

1 Âşık.

2 Aşk.

de, ayyaş gibi ara sıra şu aşâğılık yaşayışa bir son vermeye davranmakta; ania tıpkı ayyaş gibi. sürekli böyle yaşamaktan bir türlü vazgeçememekteydi. Bir uğursuz akışa kapılmış; ister istemez ona uyup gidiyordu.

Kimi zamanlar masrafları hesap ediyordu. Ürani uğrunda, ayda otuz liradan çok harcamaktaydı. Şu idi, bu idi; aylık masrafları kırk lirayı geçiyordu. Oysa öte yandan, Muhsin'deki haberler hiç de hoşâ gidecek şeyler değildi. Fiyatlar hâlâ düşük, piyasa hâlâ durgundu. Sabri Efendi protesto etmiş, Makridis mağazayı haciz edeceğini bildiren tehditler göstermeye başlamıştı. Neler neler! Muhsin bu haberleri hararetili hararetili anlattıkça edasına öyle biçim veriyordu ki, Suphi çocuğun bu felâketlerden pek üzüldüğünü, yazıklandığını olduğunu düşünerek onu avutmak zorunda kalıyordu. "Teessüf etme' oğlum!.. Biraz daha dışını sık... yarın ben gelirim, işleri yoluna koyarım..." Halbuki "yarın"ın üzerinden günler geçerdî de, ne Suphi mağazaya gider, ne işler yoluna girerdî. Bu gidişle, bir süre sonra gerçekten hacizler, protestolar filânlar yağmur gibi yağmaya başlayacaktı. Fakat Muhsin'e ne! Umurunda mı? Olanca güçlükler hep Suphi'ye, mal sahibineydi. Kendisi çocuk... ne yapsın. İşte Suphi bu hesapları, bu güçlükleri, bu yakında gelecek felâketleri hep gözünün önüne getiriyordu. Fakat çâre ne!

Oysa bir yandan Ürani'nin şuna buna bol bol iltifat etmesini de bir türlü çekemiyordu. Aslında Ürani, bu manevraları hep Suphi'nin

heveslerini arttırmak, kıskançlığını kıskırtmak ve canlandırmak için yapıyordu. O iltifatlar hep Suphi için birer çığırkan, birer yenlemeydi. Suphi bu gösterişlere aldandıp süzülüyordu. İşte bu gece de, Ürani bu manevrasının Suphi üzerinde yarattığı etkileri memnun bir bakışla görmekteydi. Suphi'nin gücenikliği ne kadar uzarsa, kendisi hakkında o kadar hayırlıydı. "Oh dostum, dostum!" diye sokuldukça sokuluyordu.

Suphi yavaş yavaş o büyüleyici çekime tutulmaktaydı.

Ürani işveyi arttırarak, hele Suphi'nin yüzüne bir gülümseme getirdi. Suphi bu sefer de affetmişti...

Bir cuma gecesi de Şehzadebaşı'nda Handehâne-i Osmanî Tiyatrosu'na gelmişlerdi. 22 numaralı locaya karşı karşıya kuruldular.

Saat 3'e¹ yaklaşmış, localar birer birer dolmaya başlamış, aşağı mevkilerse hıncahınc dolmuştu. Üç büyük asma lamba, sahnenin önündeki lambaların da yardımıyla, tiyatroyu gereği gibi aydınlatmaktaydı.

Ön perde üzerinde, ortada bir tunç kürsü üzerine konmuş dört tane tunç arslanın başındaki pirinç kürelere dayanan bir tunç şadırvan arkasında, bir gece denizi ve bu denizin üzerinde karşı karşıya Ahırkapı feneri de birlikte olarak Sarayburnu'yla Fenerbahçesi resmedilmişti. Fenerbahçesi üzerinden doğru ay, hilâl hâlinde, ama Fenerbahçesiyle oranlamırsa asla uyumlu olmayacak biçimde görünmekte ve denizdeki yansımasıyla birlikte

1 21:00'e.

tam bir şekil göstermekteydi. Perdenin tâ üst tarafında. sahnenin tavanında bulunan saat resmi, üçe çeyrek (kalayı) gösteriyordu.

Kalabalık zaten tiyatronun havasını ısıtmışken, bir de küçük bir soba bu sıcaklığı dayanılmaz bir dereceye getirmişti.

Perdenin açılması gecikmiş, halkı bir sabırsızlık almıştı. İncesaz takımı uşşak bir şarkı geçmekte, Şemsi'nin kanunu tiyatro içindeki gürültü patırtının üstünde gezinmekteydi. Hele çingirak işitildi. Orkestra bir oynak ezgili (bir) valse başladı.

Bu gecceki oyun, "Bigünâh Kadın"¹ adında bir melodramdı.

Birinci perdede, Servinaz Hanım (Agavni Hanım) kocası Sürürî Bey'den (Hamdi Efendi) câriye Fıtnat'e (Eftik Hanımı) yakınıyordu. Derken Sürürî Bey çıkageldi. Karı koca arasında bir tartışma çıktı. Her gün böyle hır gür sökmeyecek, bu işe bir son vermeli. Sürürî Bey, Cânip Ağâ'nın (Âgâh Efendi) kızı Ferdâne (Aranik) Hanım'a tutulmuştu. Servinaz'dan kurtulup onu almaya karar verdi. Kadımlar gitti. Altı kulaç boyunda. iki kulaç uzun yakalıklı, güreşçi yapılı Kumru (Mehmet Efendi) boy gösterdi. Sürürî Bey, Kumru'ya malızende bir mezar sipariş etti. O gitti, içeri mudhik-i şehir² girdi. Tiyatroyu bir kahkaha aldı. Abdürrezzak Efendi "Fındık sıçanı"ndan, yani Kambur Mehmet'ten yakınmaya başladı. Bu usta güldürmene Ürani gülmekten kırılıyor; onun neşesi Sup-

1 Gümahsız Kadın.

2 Ünlü komedyen.

hi'nin de neşesini arttırıyordu. Ürani'nin kahkahası kimi zaman üst perdeden çıktıkça, halkın gözü 22 numaralı locaya yöneliyordu. Suphi yanındaki genç, güzel ve şuh kadının, halktan gördüğü ilgiden ve beğenmeden gururlanıyordu. İşte bütün bir tiyatro halkının istekli bakışlarını üzerine çeken bu güzel kadın, kendi malı, kendi eşiydi. Ama o istekli bakışlara karşılık olarak Ürani'nin etrafa bol bol saçtığı tatlı gülümsemeler de sinirlerini kızdırmaktaydı. O isterdi ki Ürani cismiyle, düşüncesiyle, yüreğiyle, ruhuyla bütün bütün kendisinin olsun; o gülümsemeleri, o bakışları hep kendisine yönelsin. Kendisi dışındaki tutkunluklara, kendisi dışındaki istekli bakışlara karşı heykel gibi duygusuz görünsün... kısacası, hayatını kendisine adasın.

Abdürrezzak Efendi halkı kırıp geçiriyordu. Ama neler söylemiyordu, neler söylemiyordu. Kumru'yu bir iki kere serçe kalburuna kapadı. Bir keresinde kazana düşürdü. Hele karavanadan çorba içirmek için Kumru'ya iskele kuruşu, kimsede gülmekten can bırakmadı.

Ürani kahkaha arasında "Oh!.. aman!.. diyavolos...". "Bre kaymeni" diye söylenmekte, kahkahadan pek sıkıştıkça, Suphi'nin kucağına yığılmaktaydı. Suphi'nin bir dakika önce neşesi kaçmışsa da, onun bu davranışı kaygılarını tümüyle gidermişti.

Duvarcılarla Abdürrezzak Efendi'nin sözleşmesi de pek tuhaf oldu. Üç kişi, üç duvarcı... etti altı. Allah Allah, adam üçken altılaştı. Peki altı kere altı kaç eder? Zavallı duvar-

cılar da bilmiyorlar. Altı kere altı, beş... beş beş elde var hiç, ayak da üç!. Hesap kitap; sonuç, duvarcılar yüzer para borçlu çıkıyorlar. Heriflerde bir şaşkınlık! Ayol her birine onar lira¹ vermesi için beyden emir alınmıştır: hani ya? Öyle ama, hesap öyle gösteriyor. Bir kere daha hesap... Olmayacak. Abdürrezzak Efendi, onardan otuz lirayı heriflere veremeyecek. O istiyor ki, yirmi dokuzu kendisinde kalsın. Duvarcılar birer çeyrek almaya razı olmuyorlar. İçlerinden biri keseyi kapıyor, öteki fesini alıyor, üçüncüsü entarisini, kuşağını soyup gidiyor. Abdürrezzak Efendi alık alık bakıyor da, elini bile kımıldatamıyor. Akli başına gelince arkalarından seğirtiyor, ama ne fayda ki perde de kapanıyor.

Ürani'nin gözlerinden yaş bile gelmişti. Perde arası, hep Abdürrezak Efendi'nin tuhafıkları hatırlanarak ve yinelenerek geçti. İncesaz takımı nihaventten üç şarkı okumuş, orkestra Wagner'den bir romans çalmıştı.

İkinci perde, Abdürrezzak Efendi'nin haremde kahve istiyerek Cânîp Ağâ ile Sürûrî Bey'e veriş ve hele Sürûrî Bey'in başka bir görünümüne dalarak kahve fincanını yordamlayıp da bir türlü bulamaması, Hüsnü Ağâ'nın (Âsım Efendi) tehditlerinden korkarak birinci locaya kaçıp girmesi ve neyse düğüne karar verildikten sonra Kumru'nun gelip Hüsnü Ağâ'nın ahlâkının kötülüğünü ve kötü niyetini haber vermesi üzerine işi araştırmaya karar vermesiyle olayın akışı sona yaklaştı.

Perde indiği sırada, locanın kapısı yavaş-

1 "Kuruş" olsa gerek.

çacık vuruldu. Açılınca içeri Suphi ile şöyle böyle bir tanışıklığı olan Sâlih Bey girdi ki takmış takıştırmış ne giydiyse yakıştırmış, bütün halkı bakıştırmış, bir az “zannım çakıştırmış” sözüne uygun tam şık bir kılıktaydı.

Hoştan beşten sonra söz Abdürrezak Efendi'nin tuhaflıklarına geldi. Ürani bu tuhaflıkları hatırlayarak da kahkaha atmaktaydı. Şu gülüşler o kadar işveli, özellikle Sâlih'e karşı o derece kışkırtıcıydı ki, Suphi ciddi olarak kızımıya başladı. Bu tavırlara, sanki Ürani hiç önem vermiyordu... O sanki kendisini Sâlih'e beğendirmek için uğraşıyordu. Bütün bunlar hep Suphi'yi öldürmekteydi. Ölkesinden tırnaklarını yiyordu.

Sâlih de olanca ustalık ve inceliğini toplayarak Ürani'ye yaltaklanıyor ve umuda kapılma belirtileri gösteriyordu. Suphi incelik bakımından ve hele güzellikte, yakışıklılıkta Sâlih'in kendisine üstün olduğunu görüp durmaktaydı ki adamcağızı en fazla kızdıran da buydu.

Üçüncü perde, Suphi için pek iç sıkıntısı verdi.

Abdürrezak Efendi'nin alev içinden çıkışı bütün halkı ve özellikle de Ürani'yi gülmekten kırmaktayken, Suphi içinden kan ağlıyordu. Sâlih locadan defolup gitmiyor ki; “Şeytan hemen kolundan tut da at diyor.” Fakat Suphi, şeytanın şu kandırmalarına kapılmaya çalışıyordu. Ürani'nin Sâlih'e karşı olan gönülle oynama tavırları gittikçe neşelenmekte, gittikçe artmaktaydı. Sâlih keyfinden yerinde oturamıyordu. Ürani arada sırada göz

ucuyla Suphi'yi suzmekte ve manevrasını etkilerinden emin görünmekteydi.

Suphi'nin kıskançlık damarını daha da kışkırtmak için bir neden bulup Sâlih'e adresini de bildirdi. Bu yeni ilişki girişimi, Suphi'nin kanını tepesine sıçrattı. Cinler başına üşüştü. Sandalyeden fırladı. Sâlih ile Ürani şaşırdılar. Ürani "Ne oldu beycim"¹? Ne var?" demekte, Sâlih, Suphi'ye alık alık bakmaktaydı. Suphi bu bakıştan utandı. Tek söz söylemeksizin usulcacık sandalyeye çöktü. Davranışından sıkıldı. Hele birdenbire oluşan sessizlik içinde utancından kızarmaya, terlemeye başladı. "Ne zayıflık, ne ayıp!"

Suphi kendisine böyle birdenbire ne olduğunu anlayamadı ve şaşırdı. İşte şu zayıflık ve duraksama, şimdiki yaşayışının esrarlı katmerlerini birer birer kaldırmaya vesile oldu.

Dördüncü perde başladığı halde, Suphi oraya kulak bile vermeyerek hep kendi kendisine söyleşiyordu. Şu ciğeri beş para etmez karının şuna buna gösterdiği yılışıklığa neden kızması gerekeceğini kendi kendisine soruyordu. O kadınla ilişkisinin kendisine zevk vermediğini, nerede yağlı bir müşteri görürse malını ona sunmakta yerden göğe kadar haklı olduğunu, o kendisini sevmiyorsa kendisi de aslında onun zorunlu tutkunu olmadığını filanı düşünüyordu.

Hayatını Ürani'nin hayatına bağlayacak ortada hiç bir yüce ve saygın neden olmadığından ne zaman istese şu geçici ilişkiye son verebileceği ve şu sefil, aşağılık yaşayışta ha-

1 Beyciğim.

yatımı, malımı, mülkünü elden çıkarıp yok etmenin akıllı işi olamayacağı noktalarına kadar düşünüyordu. Fakat bu düşünceler Suphi'nin zihnine yalnız bu gece gelmiyordu ya? Pek seyrek olsa bile, yine bu düşünceleri arada sırada zihninden geçiriyordu... ama... işte işin en güç yeri. bu "ama" sözcüğüydü. Suphi düşündüklerini bir türlü uygulayamıyordu. Düşünürken pek güçlüydü de, iş uygulamaya geldiğinde apışıp kendisini şaşırان deneyimsiz genç bir mühendis gibi, her seferinde, her çabada bezginlikle geri çekiliyordu.

Fakat bu gece gönlünde büyük bir dayanma gücü buluyordu. Şimdi düşündüklerinde yarma kadar kararlı olabilse, ötesini kolay görüyordu.

Beşinci perdeyi de, Suphi hep bu kararını güçlü kılacak düşüncelerle geçirdi. Hele Abdürrezak Efendi'nin oynadığı "Yazıcı" komedyasından kulağına tek bir söz bile girmedi.

Ayrılırken Sâlih ile Ürani'nin tokalaşmasına Suphi dikkat etmedi bile... Hattâ Sâlih'in resmî ve alışılmış sözlerine güler yüzle karşılık verdi. Bir arabaya binerek Beyoğlu budur diye yola çıktılar. Azapkapısı köprüsüne gelinceye kadar tek söz etmediler. Ürani bu geceki başarısından emindi. Oysa, gördüğümüz gibi Suphi'nin hesabı bambaşkaydı.

Köprüden geçtikleri sırada, Ürani Suphi'nin sessizliğini pek derin buldu. Bu dalgınlığı gidermek için dedi ki:

— Suphi'ciğim! Buraya bir gece daha geleceğiz... e mi?

Suphi ilgilenmeksizin başını sallayarak

onaylamakla yetindi. Ürani, Suphi'nin kiskançlığını istediği kadar kıskırtmış, onu hırslandırmış olduğuna seviniyordu. Eve geldiler. Yine tek söz etmeksizin yatağa girdiler. İkisi de planlarını sonuna kadar uygulamaya kesin karar vermişlerdi.

İşin aslma gelince; tekdüzeliğin düşmanı olan, aynı yaşama biçimini bir kaç aydan fazla sürdüremeyen Ürani, Suphi'yle sürdüğü ömürden de artık bıkmıştı.

Aslında, bir kaç günden beri şu yapışkan herifin peşini bir dakika bırakmaması canını sıkıp duruyordu. Suphi gündüzleri işinin başında bulunup da geceleri gelmiş olsaydı, Ürani bu kadar çabuk bıkip usanmayacaktı.

Suphi'nin her tavrına kızmaya, her sözü kendisine ok gibi batmaya başlamıştı. Hazır bu gece de Sâlih'i, yani yeni bir eğlenceyi bulmuştu. Hemen şimdi, yanı başında yatıp duran Suphi'yi kolundan tutup dışarı atmaya kadar niyetlenmekteydi. Fakat Zehra'nın öcü, pek ona da önem vermez ya, avuç avuç paraları da hatırından çıkmıyordu. Bundan başka, Suphi henüz ütülenmemiş, cascavlak kalmamıştı. Bir süre daha dışını sıkıp (onu) tamamlıyarak yolmak, daha yararlı görünüyordu. Bir de Sâlih'i, Suphi gibi avucunun içine alacağı kuşkuluydu. Şimdi Suphi sâyesinde pek kibarca yaşıyordu. Fakat bakalım Sâlih o kadar özveriyi göze alacak mı? Ya kurnaz bir tilkiyse...

Sabahleyin Suphi yataktan kalkar kalkmaz bütün ağırbaşlılığı ve ciddiliğiyle giyindi. Çıkarken dedi ki:

— Ben bir kaç gece yoğun... nâfile¹ bekleme...

Ürani yolu üzerine dikilerek yaltaklanır bir edayla dedi ki:

— Niçin Suphi'cim?² Ben kalacak yalnız... ama niçin?

— Niçini miçini yok. Keyfim öyle istiyor vesselâm...³

Ürani üzgün bir tavırla:

— Sen beni sevmiyor.. ben ölecek...

Ağlıyormuş gibi mendilini gözlerine tutarak gitti, karyolaya yüzükoyun düştü.

Yol serbest kalmıştı; Suphi başını bile çevirmeden yürüdü gitti.

Evin kapısından çıkarken yüreği kabarmakta, göz pınarları kaşınmaktaydı.

Caddeyi yukarı doğru çıktı. Hoçoplu Han'ının kapısından saptı. Hanın içinden geçip öteki kapısından tramvay yoluna çıktı. Sola kıvrılarak aşağı doğru inmeye başladı. Bu gece pek çok çiy düşmüş, her yer apak kesilmişti. Dükkânlar henüz açılıyor, halk uykulu uykulu geçip gidiyor, tramvaylar sessiz sadasız geçiyordu.

Suphi nereye gittiğini bilmiyormuş gibi körü körüne yürüyordu. Zihniyse Ürani'yle meşguldü. İşte duyumsuyordu ki, gönlünde, gönül neresiyse orada, şu kağıt için bir eğilim, şiddetli bir ilgi var. Bu eğilim, bu ilgi düşüncesini hep Ürani'ye doğru çekip yöneltiyordu. Aşk buysa, demek oluyor ki Ürani'yi seviyor-

1 Boşuna.

2 Suphi'ciğim.

3 Sözün kısası.

du. Suphi bu gerçeği bir türlü içine sindirip yadsıyamıyor; ama artık o tutsaklıktan kurtulmaya da can atıyordu.

Mecma-i devâir'in¹ önünden arka yola saparak tünelin üst başına kadar geldi. Bir mavi bilet, kendisini alt başa kadar indirdi. Oradan köprüye doğruldu. Niyeti biraz gazete okuyup mağazaya gitmekti.

Köprü üzerindeki Kadıköy Kiraathânesi'ne girdi. Çay ısmarladı. Eline bir Tarık gazetesi alarak okumaya başladı... Dalmış gitmişti... Neden sonra çevresine şöyle bir göz gezdirince, karşıda Sâlih'i gördü. Sâlih, büyük bir aceleyle kalkıp Suphi'nin yanına geldi. Selâmlardan kelâmlardan sonra sözü geceki serüvene getirdi. O karyla ciddi bir ilişkisi olup olmadığını Suphi'den sordu. Suphi o ilişkiyi kabul etmeye utanıyordu: "Hayır, hayır... bir gecelik..."

Öyleyse, bu gece de Sâlih çağrısına uyacak, eğlenecekti. Bu gece neler yapacağı konusunda ayrıntı veriyordu. Akşam üstü 10:30² sularında 16 numaralı evden o kadını alacak... "Ha, sâhi, adı nedir onun?" "Ürani..." "Hah, tamam, Ürani'yi alacak... Yani'de mi olur, Nikoli'de mi olur, bir birahane'de içecekler, yemek yiyecekler; sonra bu gece Fransız Tiyatrosu 'Divorçons' veriyor, oraya gidecekler... ikinci kılas³ localarından, yooo... bak kendisi, yani Sâlih öyle büyük masraflara çıkışamaz, ikinci kılas kâfidir".⁴ Suphi bu kararları bir

1 Yazihâncilerin bir arada bulunduğu yerin.

2 16:30.

3 Sınıf.

4 Yeter.

düşünce rahatlığıyla dinlemeye çalışıyordu. Ancak, içinde inceden inceye bir rekabet duygusunun uyanmakta olduğunu da duymaktaydı.

Sâlih'in Kadıköyü'nde acele bir işi vardı. Vedâlaşarak çıktı gitti.

Suphi yalnız başına kalınca, hemen ağlamak istedi. Şu karıdan ayrılmak için gönlünde umduğu dayanma gücünü daha ilk adımda bulamamaktaydı. Ayrılık uzarsa ve özellikle araya bir yabancı girerse, Ürani'yi elinden aldracağı belliydi ki, bu sonuç Suphi'yi öldürecekti.

Tehlike yaklaşmıştı. Bu durumda mağazanın filânın hiç gereği yoktu. Hemen koşup nimete iki eliyle sarılmak gerekiyordu. Suphi hemen yola çıktı. İçi içine sığmıyor, sanki kuş gibi uçuyordu. Tünelde bir treni kaçırdığına o kadar canı sıkıldı ki, hemen bir arabaya atladı. Fakat tiz-reftâr olanın payına dâmen¹ do-laştığı gibi, Suphi'nin şu acelesi de yürek çarpıntılarının süresini uzatmıştı. Araba tâ Galatasaray'na kadar tramvay caddesini izledikten sonra oradan evin önüne kadar gelecekti ki bu yol, elbette bir iki dakika tren beklemekten uzundu.

Odanın kapısı açıldığı gibi Suphi kendisini Ürani'nin ayaklarına attı. Hem kanaviçe terlikleri şapır şapır öpüyor ve hem diyordu ki:

— Ürani'ciğim!.. ben senin köpeğinin... kölenim... ez beni... çiğne beni...

Ürani şakaya başlamıştı. Ayağıyla Suphi'yi dürtüştürüp sağa sola yuvarlamaya,

1 Acele yürüyenin ayağına etek.

Suphi de Ürani'nin keyfini artırmak için yerlerde yuvarlanmaya başladı. Ürani kahkaha-
dan kırılıyordu. Suphi de neşelenmekteydi.

Fakat akşama kadar Suphi'nin yüreği oynamıştı. Saat 10:30'u¹ geçiyordu ki evin kapıcısı odanın kapısını vurdu. Suphi'nin yüreği hopladı... Kapıcı Ürani'ye bir kartvizit tutuşturdu. Ürani gelerek kartı Suphi'ye verdi. Sorarcasına bakıyordu. Kâğıt Sâlih'tendi. Şimdi Sâlih'le Suphi'den birini seçmek, yani birini fedâ etmek Ürani'nin elindeydi. Ürani bu seçim hakkını Suphi'ye pahalı satmak niyetindeydi. Duraksayan bakışlarıyla bu niyeti Suphi'ye de anlatıyordu. Suphi bunun anlamını anlamıştı. Yalvarır edasiyle dedi ki:

— Canım senindir Ürani'ciğim!.. Hayatım senindir... ne emredersen...

Ürani "kimseyi kabul edemeyeceğini" söyleyerek o adamı savmasını tembih ederek kapıcıyı geri gönderdi. Kapıyı kapayıp sürmeledi.

Suphi, Ürani'nin ayaklarına düştü... Ertesi gün Ürani'ye altmış iki liraya parlak bir bilezik alınmıştı.

1 16:30'u.

❖VII❖

Zehra olayların böyle gelişmesinden pek memnundu. Öcünün Sırmıcemal'le ilgili olan kısmı pek güzel alınmış bitmiş olup Suphi'yle ilgili olan kısmı da pek yolunda devam etmekteydi. Marika'nın ve özellikle Ürani'nin güvencesi yüreğine serin serin su serpmişti.

Zehra işin sonuna kadar gitmek, intikamını tam almak için yemin etmişti. Yeminini tutmamış olmayı düşünmüyordu bile. Bu kararlılık ve niyetinin Suphi'ye aşkından ileri geldiğini de biliyordu. Fakat öc almanın zevki, aşk zevkinin tadını unutturuyordu.

Suphi için, Ürani vasıtasıyla hazırlamakta olduğu öc alma işini yeter görememeye başlamıştı. Bir kaç gündür zihninde bir büyük plan hazırlıyordu: Muhsin eve gelip gittikçe Zehra'nın dikkatini çekmişti. Muhsin'e varıp mağazayı da ele geçirirse, Suphi'nin hem yıkılışını sağlayacağını hem kıskançlığını çekeceğini hesaplıyordu. Çünkü bu sâyede bir kere Suphi'nin servetinin tek kaynağı kesilmiş, kurutulmuş olacaktı. Bundan başka, Suphi'nin gönlünde kabuk bağlamış bile olsa yine kendisiyle ilgili kimi yaraların eksik olmayacağını ve bu yaraları böylece kaşıyıp tazeleyebileceğini umuyordu. Bir kere bu yaralar

yeniden açıldıktan sonra, onu kangren haline getirebilirdi..

Zehra bu umutla canlanıp gayrete geldi. Planını uygulamaya kesin karar verdi.

Habibe Molla'yı işleri geliştirmek üzere yardımcı olarak seçti. Meğer Muhsin, dünden razıymış. İşin içinde mağaza sahibi olmak, özellikle "ergenlik almak"¹ da vardı. Duraksamadan kabul etti. On beş yirmi gün içinde evlendiler, oldu bitti.

Zehra, Nâzikter'i de çekip alarak Cağaloğlu'nda bir güzel eve yerleşti. Babasından kendisine epeyce parayla mülkler ve gelir kalmıştı. Aslında, Suphi'nin şimdiye kadar yönettiği mağazanın serveti de hemen hemen kendisindi.

Muhsin kurala uygun olarak Suphi'nin hesaplarını görüp payını ayırdıktan sonra, daha büyük bir sermayeyle işe başladı. Böylece Suphi'nin eline bir iki yüz, üç yüz lira kadar geçmiş oldu. Öteden beriden de ayda bir dört lira kadar geliri vardı. Aklını başına toplasaydı, bu kadar parayla yine iş güç sahibi olabilirdi. Oysa, ne yazık!

Ürani kendisini kısıkvrak yakalamıştı.

Bu sıralarda da ilkbahar İstanbul ufuklarında güler yüzünü göstermiş, uyuklayan canlıları okşaya okşaya uyandırmaya başlamıştı. Şehrin sıkıcı havasından usanan doğaseverler birer ikişer dağılıp yazlıklara çekiliyordu.

Ürani de bu bıkkınlardan biriydi. Bir kaç

1 İlk kez evlenen delikanlının, daha önce evlenmiş eşinden aldığı varlık?

yıldan beri Derviş sokağını iç sıkıcı görünümünden, odasının bozuk havasından bıkmış usanmıştı. Boğaziçi'nin saf ve taze havasını ciğer dolusu solumak, Belgrat ormanlarında çayırın üzerinde koşup sıçramak, mehtapta sandallarla denizde gezmek, Büyükdere piyasasında¹ dolaşmak için can atıyordu. Nârin bir sandala hafif bir yelken açarak, sandal şöyle bir yanına yaslandığı zaman, şapır şapır suları yarararak cirit gibi süzülüp gitmekteki eğlenceyi düşünüyordu.

Sandal öylece gidip duruyor, engin bir deniz içinde gidiyor, hiç bir yönde kara görünmüyor, yelkeni şu yöne, bu yöne fora ederek² nazlı nazlı voltayla³ eğleniyordu.

Ürani bu zevklere, bu eğlencelere susamıştı. Bunları yalnızca kulaktan işitmekteydi. Bir iki defa da şöyle uzaktan seyretmişti.

Uygarlığın sınırlamalarıyla bunalmış kalmış olan genç gönüller için bu gibi zevkleri düşünmek bile iç açıcı bir eğlencedir. İsteddiği yere, istediği gibi koşmak, sıçramak, bol bol solumak, tatmadığı tatları tatmak, çayırın üstünde yuvarlanmak, onlar için çok büyük bir mutluluktur.

Ürani de bu duygulara uyarak Boğaziçi'nde bir ev tutmak konusunda Suphi'yi zorlamaya başladı. Suphi bu isteğe de uydu. Büyükdere'de Kefeli köyüne yakın bir ev kiralandılar. Döşediler, dayadılar. Yetmiş beş lira masrafla yerleştiler. Beyoğlu'ndaki dairenin geliri de devam ediyordu.

1 Gezinti yerlerinde.

2 Tamamıyla açarak.

3 Başboş dolaşmayla.

Hava henüz serince idiyse de, Ürani çılgın gibi çayırlardan, deniz üstünden vaz geçemiyordu. Hele bir defa nezle olmayı da göze alarak tıpkı düşünceleri gibi bir yelkenli sandalla bindiler; Rumelifeneri'ne kadar coşkuyla eğlenerek gittiler. Orada bir meyhanede yiyip içerek sandala binmeye davranmışlardı. Sabahdan beri hava pek durgun, pek açık, güneş epeyce güçlüyken, iki saatten beri doğu ufkundan doğru küme küme bulutlar yürüyüş göstermişti. Kümeler, büyüye büyüye ilerlemekte, ilerledikçe kararıp ağırlaşmaktaydı. Önce hafiften başlayan bir gün doğrusu¹ gittikçe güçlenip ağaç dallarını birbirine çarpmaya, daha sonraları sanki inlemeye başlamıştı. Karadeniz hem kararmış, hem koyun tüyü köpüklenmişti. Köpükler gittikçe artmış, dalgalar gittikçe kabarmış, büyümüştü.

Sandalcılar bu havayla yola çıkmakta tehlike olduğunu haber verdiler. Sıphî'nin neşesi kaçtı. Fakat Ürani daha da keyiflenmişti. Şuracıkta sabaha kadar kalmayı cana minnet bilmekteydi. Hele denizin şu öfkeli durumu nasıl da hoşuna gidiyordu. Bu hâli, hattâ hayâlinde bile canlandırmış değildi. Dalgalar öfke ve şiddetle, Öreke Taşı'na çarpıp inleye inleye kırıldıkça, Ürani coşkusundan bir çığlık koparıyordu.

Vakit geçmiş, artık dönüş umutları kesilmişti. Suphî de çâresiz, neşeli görünmeye başladı. Meyhanecinin evinde kalınmaya karar verildi. Akşam için en iyisinden cibre ra-

1 Doğru yeli: gündoğusu.

kısıyla¹ fener şarabı ve levrek tavası hazırlandı. Fırına pek güzel bir güveç verildi.

Saat üçe, dörde² kadar eğlenilip iç rahatlığıyla yatıldı. Fırtına bütün gece sürmüştü, denizde epey hasar yapmıştı.

Gece rüzgâr buuu... diye estikçe, Öreke Taşına karşı buuummm... diye patladıkça Ürani keyiflenmekteydi. Hele gece yarısı karanlık içinde, fenerin dönen ışığı pek hoşuna gidiyordu. Bu ışık denize vurdukça, dalgaların büyüklüğünü anlıyordu.

Sabahleyin erkenden kalkıp çiyile ıslanmış olan taze otlar üstünde koşup oynamaya başladılar. Fırtına tanımıyla geçmiş, hava dünkü gibi açılmış, iyileşmişti. Hafif bir kahvaltıdan sonra çıkıp feneri gezdiler. Bütün bu görünümüler Ürani için hep yeni yeni şeylerdi. Coşkunluğundan, neşesinden, sevincinden zıp zıp sıçramaktaydı. Fenerin mercekleri, dönme makinesi, iç içe üç yana kalın fitili, demir döşemeleri, Ürani için şaşılacak, garipsenecek şeylerdendi. Daracık dolambaçlı demir merdivenden inerlerken, acemiliğinden adımlarını şaşırdıkça kahkahadan bayılıyordu.

Sandala bindiler. Hele beklemedikleri bir şeyle karşılaşmaksızın Büyükdere'ye vardılar. Artık bir kaç gün konuşmalar, hep bu başıboş serüvenle ilgili kaldı.

Zehra, Muhsin'le evlenmesini dolaylı olarak Suphi'ye duyurduğu halde, umduğumun tersine Suphi'de hiç bir üzüntü, hiç bir gü-

1 Sıkılıp suyu alınmış üzüm ve başka meyvelerin posasından yapılan rakı.

2 22:00'ye, 23:00'e.

cenme olmadı. Zehra, hâlâ Suphi'nin, rakipliğin coşkunuhiğuyula öfkelenmesini bekleyip duruyordu. Suphi'ye aldığı habere ilgisizce bir omuz silkmekle karşılık vermişti.

O, Ürani'siyle zevk ve eğlenceye dalmıştı.

Ürani yaşayışını, dünyasını değiştirmişti. Önceleri savurganken şimdi tutumlu gibi olmuştu. Önceleri haftada bir moda değiştirmekteyken şimdi kıyafet konusunda pek yetingen¹ olmuştu. Suphi'den bıkmış, nefret etmeye başlamışken, şimdi onu seviyordu. Hayatı, gençliği geliyordu. Moda değiştiriyor gibi ayda bir "dost" değiştirmekten kendisiyle usanç gelmişti. Tutkunu olmasa bile, artık Suphi'de karar kılmaya karar vermişti. Suphi, Ürani'yi bütünüyle kendisinin olarak her zaman eli altında bulmaktan neşeleniyordu. Nisan ortaları olmuş, pek eğlenceli mehtaplar baş göstermişti. Artık martı gibi denizler üzerinde, ışıklar içinde, çalgılar cümbüşlerle gece yarlarına kadar fıkırdayıp şakıyorlardı. Ürani'nin şakraklığı daha da artmıştı.

Hele bir cumartesi gecesi idi ki... ustaca çalan bir saz takımı, coşturucu ezgileriyle on on beş sandal ve kayık halkını başına toplayarak Pazarbaşı'nın önünde durmuş, hüsey-ni faslı yapıyordu.

Pazarbaşı'nda da, Tatyos'un takımı çalmaktaydı.

Suphi'yle Ürani, bir sandal içinde yan yana, birbirlerine yaslanarak şöyle biraz açıkta durmuşlardı.

1 Kanaatkâr.

Takım, “Hüsnünde varken bu âb ü tabın” şarkısını okuyordu. Ürani şarkının sözlerinden hiç bir şey anlamadığı halde, besteye hayran olmuştu.

“Çal sen de mutrib çeng ü rebâbın
Seyr eyle oyunun gel petru nâbın”

nakaratına bir de oynak zil sesi karışıyordu. Pazarbaşı'nda havâiler¹ havalanmakta, çanak mehtapları yakılmakta, arayıcı fişekleri patlamaktaydı. Sandallardakilerin kimi içiyor, kimi hâllenerek bağırıyor, öteden “Oooof ol!”lar, beriden “Keman yâ seydi!”ler, şuradan “Nür ol!”lar, öte yandan nâralar...

Sütlüce'ye doğru, uzakta bir sandaldan bir hüznünlü mandolin sesi geliyordu. Ay, Yuşa tepesinden beş on mızrak boyu yükselmiş, çevresine hafif beyaz bulut parçacıkları üşüşmüştü. Hava hemen hemen duyumsanmayacak derecede hareketli, deniz de o oranda dalgalıydı. Bu hafif dalgalar, serv-i sîmin² içinde, sanki altın balık yavruları gibi görünüyordu.

Suphi, elinde olmadan Zehra'yı hatırladı. Hâtırasını yenileyen şey, belki de şu mehtap âlemi olmuştu. Zehra'yla *** köyündeki yalı penceresinde otururken, bunun gibi ve belki bundan neşeli, bundan kalabalık mehtapçılar gözlerinin önünden akıp geçmişti. O zamanla bu zaman arasında ne kadar büyük fark vardı. O zaman yanında baştan ayağa nâmus sayılmayı hak eden bir Zehra bulun-

1 Havafişekleri.

2 Gümüüş servî: ayın sudaki, serviye benzer parlak yansıması.

yordu: oysa şimdi onun yerini iki paralık bir aşifte almıştı. O zaman, sevecen bir ananın, alı zavallı ana, umarsız Münire, koruyucu kanadı her zaman başının üzerinde gerilmiş dururdu. Şimdiyse, ne yazık, her türlü kayradan yoksundu. Acaba Münire şimdi ne durumdaydı? Yalnız başına, umarsız, biçare ne yapıyordu? Oof, of! Suphi annesini düşündüğü sırada gözlerinde yaşlar birikiyordu. Gariptir ki annesini hatırlaması birinci defaydı. Şimdiye kadar Münire'nin hayâli gözü-nün önüne hiç gelmiş değildi. Zavallı anacığının bu yaşta tek başına kim bilir kimlere avuç açtığını göz önüne getirmekteydi. Vicdânından utanmaya başladı. Yanı başında kendisine bol bol gülücükler göndermekte olan Ürani'ye nefret dolu gözlerle bakıyordu. Şu cılız, şu soluk, şu çirkin çirkef için mi bu kadar özveriyi gözüne aldığı, kendisine soruyordu. Aşk ha! "Ne iğrenç düşünce... ne iğrenç düşünce!"

Şu kahpeyi hemen tutup denize atıvermeye hevesleniyordu. Hele Ürani, Suphi'ye yaslanarak elini ellerine aldığı zaman, sanki damarlarında bir ölüm soğukluğu dolaştı. Tüyleri ürperdi. Elini hızla çekip kurtardı: "Bırak!"

Ürani büyük bir şaşkınlıkla Suphi'ye baktı. Suphi değişmişti. Ürani ürker gibi oldu: "Ne var? ne var?"

Suphi kulağına baykuş sesi gibi gelen şu sesi boğmak için elini Ürani'nin ağzına kapadı. Ürani korkarak susmuş. Suphi'ye çekine-rek bakıyordu.

Suphi sandalı kıyıya yanaştırarak içinden atladı. Aldı yürüdü gitti... Ürani olduğu yerde donmuş kalmıştı.

Suphi hayâletten kaçıyormuş gibi gidiyordu. Sanki arkasından bir pençe uzanacakmış da boğazına takılacakmış gibi ürküyordu. Pesine her nefeste büyük bir canavar düşmüş gibi yürek çarpıntıları içinde adımlarını sıklaştırmaktaydı. Bu korkunun yüreğine birdenbire nasıl düştüğünü bir türlü anlayamıyordu. Sanki Ürani arkasından geliyor gibi gelmekteydi (ona). Düşünüyordu ki, işte Ürani'den nefret ediyordu, yani sevmiyordu. Ya şimdiye kadar sevmediği bir varlığa nasıl bağlı kalmıştı? Niçin. niçin? Sırrıcemal'i, zavallı Sırrıcemal'i niçin fedâ etmişti? Zavallı Sırrıcemal, şimdi kim bilir ne kadar üzüntü çekiyordu... Kim bilir kendisine ne kadar lânet okumakta ve olasılıkla, kendisini kim bilir nasıl bir umutla gözlemekteydi. Sırrıcemal'in kötü sonunu, Suphi henüz bilmiyordu. Zehra'yı Sırrıcemal için fedâ etmişti; ya Sırrıcemal'i kimin için fedâ etmişti? Herkesin malı pis bir karı için! "Aaah karı, ah! Kaskatı kalasica..."

Annesiniyse hepsi için terk etmiş atmıştı: "Parçalanası baş!"

Suphi Yenimahalle'yi filânı geçmiş, Sarıyer çarşısına varmıştı. Bir az daha gidip sağa kıvrılarak dere boyunca çıkmaya başladı. Nereye gittiğini bilmeden yürüyordu. Başına gelen felâketleri düşünüyordu. Elinden mağaza çıkmış, paraları Ürani uğrunda tükenmeye yüz tutmuş, umudu yıkılmıştı. Elinde kalan paraları da yedikten sonra, Ürani kendisine

bir tekme vurarak kapı dışarı edecekti. O halde? O halde?

Suphi, hayatının bundan ötesinde tam bir karanlık görerek dehşete düşüyordu. O karanlık geleceği aydınlatmaya boşuna çalışıyordu. Haydi kendisi daha önce davranarak Ürani'ye bir tekme vurup başından atsın; sonra ne yapacaktı? Elinde bir yüz elli lira kadar nakitle bir kaç liralık gelir vardı; ama şimdiye kadar alıştığı yaşamının ölçüsüne şu kadar bir servet bir türlü uymuyordu. Hele elindeki nakit paraya hiç güvenmiyordu. Çünkü o kadarcık bir para, az zaman içinde su gibi akıp gidecekti. Suphi'nin gözünde yüz liranın, iki yüz liranın hiç önemi yoktu. Hazır paranın hayrı olmayacağını deneyerek öğrenmişti. Bu durumda, elinde kala kala dört lira kadar bir gelir kalmaktaydı. Bu kadarcık bir paraysa, annesiyle birlikte yaşamak için elbet de yetmezdi. Hattâ on beş yirmi lirayı bile yeterli görmüyordu.

İleride kazanacağı servet için hiç bir umudu da yoktu. Çünkü bunun için elde bir sermaye olması gerektiği halde, kendisi ondan yoksundu. Hiç bir iş tutamayacaktı.

Sırrıcemal'e de dönemezdi. Çünkü buna utanıyordu. Ayrıca, bunca servetle Sırrıcemal de mutlu olmayacaktı. Zehra'ysa artık elden tamamıyla çıkmış demektir.

Ah, ya evlâdı! Elbet de şimdi dünyaya gelmiştir. Evlât! Suphi çocuğunu hatırına getirdiği zaman içi titredi. Evlât! Ne tatlı hayâl! Ah, evlâdını da fedâ etmişti. Ancak bu özveriler kimin için? Suphi, bu soruyu tekrar tek-

rar kendisine soruyordu. Sordukça Üraniye olan ölkesi, nefreti artıyordu.

Suphi hâlâ her yeri karanlık görüyordu. Bu karışıklıktan, bu acılardan, bu umutsuz hayattan kurtulmak için yalnız bir çâre görüyordu: intihar!

Arna bu düşünce hatırına geldiği zaman, tüyleri ürperdi. İçine bir soğukluk düştü. Sanki ölüm karşısına geçmiş de çukur gözleriyle kendisine bakıyor gibi geliyordu. Hızla gerisin geriye dönüp yine geldiği yöne doğru inmeye başladı. Ölümden korkuyor; intihar için de yüreğinde güç ve cesâret bulamıyordu. Ölmek, o kadar kolay bir şey görünmüyordu.

Deniz kıyısına kadar geldi. Bir süre orada durarak, denizin seslerine kulak verdi. Uzak-tan uzağa, bir kemanın titreşimi geliyor; neşeli bir taksim yapıyordu. Ay hemen tepeye yaklaşmış, gökyüzündeki beyaz bulutçuklar hafif bir cıgara dumanı görünümüne gelmişlerdi. Serv-i sîmîn¹ daha çok parlıyordu; hava daha da durgundu. Neşeler kızışmıştı.

Suphi bir yazıklanır ve üzülür gibi gülümse-dikten sonra, yürümeye başladı. Kıyı boyunca gidiyordu. Farkına varmadan denize düşüverip ölmeyi istiyordu. Fakat denize bir adım daha yaklaşılmaktan kaçınıyordu.

Suphi doğru düşünebilseydi, öyle kuruntuladığı gibi iş işten geçmemiş olduğunu, kurtuluş için durumun hâlâ uygun olduğunu, intihara filân hiç gerek görülmeyeceğini

1 Gümüş servi; aynı sudaki, serviye benzer parlak yansıması.

bulup kestirebilecekti. Fakat o, çok yanlış düşünüyordu.

Suphi düşüncelerine dalmış, piyasa boyunda gezinmekte olan halkın arasından geçip gitmekteydi. Çevresinde geçen olayların hiç birinden haberi olmadığı halde, Büyükde-re çayırına kadar gelmişti. Onu görenler kendisini hasta sanıyordu.

Çayırı boydan boya geçmeye başladı. Amacı sabaha kadar dolaşmaktı. Ürani'nin yanına dönmekten çok ürküyordu. Bahçeköy caddesi üzerinde bir epeyce gitti: "Ne yapmalı, ne yapmalı?" Ne yapmak gerekeceğini bir türlü bulamıyordu. Ürani'den vazgeçmek gerekiyordu. Fakat öteki zararların giderilmesi, "fânilerin telâfisi"¹ mümkün görünmüyordu.

Suphi gerisin geri döndü. Sete kadar gelerek orada bir az durdu. Saat altıya² yaklaşmıştı, ay tepe noktasını geçip epeyce de inmişti. Ortalıkta ses sada kesilmişti. Yalnızca uzaklarda bir ishak kuşu kesik kesik ezgilerle ötüyordu.

Bu gezinti, Suphi'nin sinirlerini yatıştırmış, düşüncesini rahatlatmıştı. Şimdi daha serbest düşünmeye başlamıştı. Daha ilk iyi düşünüşte hesabının pek yanlış olduğunu anladı. Dünyada yaşamak neydi? Bu genç yaşında da zevk ve eğlence sürmedikten sonra, niçin dünyaya gelmeliydi? Ayıplayacaklarmış! Adaam! Şu zevk ve eğlence ne kadar geçici olsa (da) yine dünya yorgunluklarından hayırlıydı ya...

1 Ölenin geri gelmesi.

2 Gece yarısına.

Suphi'nin duyguları yine Ürani'nin lehine yöneldi. Aslında, akşamki duygu değişmesinin nedenini hâlâ anlayabilmiş değildi: "Zavallı kız, beni o kadar sevdiği halde akşam zavallıyı nasıl da acımasızca terk edip yalnız başına bırakmıştım." Şimdi kızcağız kim bilir ne acılar, ne işkenceler çekiyordu? Bu kaygıyla hemen olduğu yerden yürümeye başladı. Sıkı yürüyüşle eve kadar geldi. Kapıyı çaldı, çaldı. İçerden bir ses duyulmadı. Bir süre daha beklediği halde kapı açılmadı. Çâresiz, sabahı etmek zorunda kaldı. Bir kere daha karakolun önünden geçmekten çekiniyordu. Bu sefer Mesarburnu'na doğru ağır ağır yürümeye başladı. Onun davranışına hak veriyordu. Şu genç yaşında ölüp giderse ne anadan, ne evlâttan hiç bir hayır gelmeyeceğini; vücudu sağ olduktan sonra beş on çocuğu daha olabileceğini; aslında, şu kısa ömrünü öyle uzun uzadıya uğraşmalara ve yorgunluklara değmeyeceğini; ortada bir kötülük varsa, bunun tek nedeninin annesi olduğundan, sorunlusunun da o olacağı ve dolayısıyla o bakımdan da vicdânı emin ve rahat bulunduğunu; çünkü suçlunun en uygun cezası olarak annesi acı çekiyorsa, elbet de yaptığıının cezasını çekeceğini düşünüyor; bu düşüncelerinin sonucu hep Ürani'nin lehinde çıkıyordu. Sevmek, sevilmek! İşte şu dünyada insanın biraz yüzünü güldüren mutluluk bu nimetten başka bir şey değildi.

Ürani'nin kendisini sevmekte olduğunu sanmakta kendisini haklı buluyordu. Kendi-

siyse işte görüyor ve hükmediyor ki, Ürani'yi seviyordu.

Suphi değişik ve birbiriyle çelişen duygular arasında ciddi bir karşılaştırma yaparak duygularını adlandırıyordu. Şu güçsüzlüğü olmasaydı, Ürani'ye karşı olan duygularının cinsel bir zorlamadan başka bir şey olmadığını iyice anlayabilirdi.. Fakat bu zorunluluğun yönlendirmesi gizliden gizliye etkisini göstermekte olduğundan, Suphi bunun farkında olamıyor; yalnızca o güdünün isteğine körükörüne uyuyordu.

Rıhtım kıyısında gezinmeye başladı. Gece- nin serinliği zihnine açıklık vermiş; duygularının coşkunu bütünüyle yatıştırmıştı. Fakat yorgunluktan da gücü kuvveti kesilmişti. Yorgunluğunu daha yeni duyuyordu.

Yeniden döndü. Evin kapısını bu sefer hızlıca çaldı. Hele hizmetçi karı tembelliğin ağır uykusundan uyanmış, homurdanarak, gözlerini oğuşturarak gelmiş kapıyı açmıştı. Karının bakışları "Gecenin bu saatinde insanı rahat uykusu arasında rahatsız etmek eşeklik değil mi?" anlamını gösteriyordu.

Suphi o anlama hiç önem vermeksizin doğruca yatak odasına çıktı.

Ürani açık saçık bir durumda, rahat uyuyordu.

İki üç hafta sonra, bu serüveni ikisi de unutmuş gitmişler; zevk ve eğlenceye dalmışlardı. Mayıs pek güzel havalarla başladı.

Fakat hiç bir dalda uzun uzadıya konup kalmaya alışmamış olan Ürani, artık bu ya-

şama biçiminden de bıkmaya başlamıştı. Hayâllerini birer birer gerçekleştirip her birinden birer parça tattıktan sonra, neşeli duygularına bir gevşeklik yayılmıştı.

Hele mayıs sonlarında evden dışarı çıkmaya bile gönlünde bir heves görmüyordu. Küçük yaştan beri alıştığı gösterişli, aşağılık hayata dönmek için can atıyordu.

Suphi konusunda, içinde kökleşmiş olan gizli nefret, gün geçtikçe baş kaldırıyordu. Suphi'nin yaltaklanmalarını pek soğuk, pek çekilmez görmeye başlamıştı. Suphi'nin kesi si gittikçe hafifliyordu. İşte Suphi, istenen sonuca yaklaştırılmış, (onu) baştan savına zamanı gelmişti. Ancak, elinde kalan gelirleri de silip süpürmek için biraz daha dışını sıkmalıydı.

Ürani yine zevk ve eğlence düşkünlüğüne başladı. Hemen haftada bir moda değiştirme, hiç bir tat almadığı halde sık sık gezintilere çıkıp bir çok masraf ettirme, evin döşeme ve süslemesine özen gösterme yolunda Suphi'yi zarara sokmaya çalışıyordu. Suphi bu masrafları belki de büyük bir memnunlukla yapıyordu. Ürani'nin bir gülümsemesi, bir "Supi!" si, yitirdiklerinin yerini tutuyordu.

Elindeki nakit para, kırk elli liraya inmişti. Bunun da bir ay dayanmayacağı biliniyordu. Suphi uzun uzadıya düşünmeye gerek görmeksizin Tophane'de, iki lira gelir getiren bir dükkânı satmaya karar verdi. On beş yirmi gün içinde gerekli işlemleri tamamlayarak dükkânı bir kadına her şeyiyle devretti. Eline bir dört yüz lira kadar geçmişti.

Ürani çoktan beri bir madalyonla bir küpeye heves etmekteydi. Bir iki gün sonra, birlikte İstanbul Kuyumcular Çarşısı'na indiler. İki üç saat aramadan sonra, yüz altmış liraya bir çift küpeyle, kırk sekiz buçuk liraya bir madalyon alındı. Hazır çarşıya gelmişlerken bazı şeyler de aldılar. Bu "bâzi şeyler". Suphi'ye on altı liraya mal olmuş; ama artık Ürani de memnun olmuştu. Suphi'yi coşkunuyla ve neşesiyle kucaklamakta, Suphi de bu ilgiyle sanki taze hayat bulmaktaydı. Derviş sokağının havası, Ürani'nin sağlığına dokunuyordu. Şöyle geniş bir yerde, büyücek bir daire tutulmasını istiyordu. Hazır şu sırada evler boşken isteğe uygun bir daire bulunacağı umulabilirdi.. Yine bir gün, ikisi birlikte İstanbul'a indiler. Beyoğlu'nda, ev ev dolaşmaya başladılar. Ürani bir türlü ev beğenmiyordu. Kiminin manzarası hoşta gitmiyor, kimi dar, kiminin tavanı alçak, kiminin salonu küçük, kimi loş... Hele caddeye yakın bir yerde bir evin dairelerini beğendi. Pazarlığı Balıkpazarı'nda bir sarrafla edilecekti. Bu gün geçmiş olduğundan bu işi yarına bırakarak Büyükdere'ye döndüler. Ertesi gün Suphi, İstanbul'da Balıkpazarı'nda o sarrafla pazarlığa girişti. Herif iki oda bir salondan oluşan bu daire için yıllık yüz altmış lira istiyordu. Yüz kırk öde karar kıldı. "Bundan aşağı olmaz!" Hem bir yıllık kirayı birden istiyordu. Suphi kabul etmek zorunda. Sözleşme yapılarak imzalandı. Noterce de onaylandı. Suphi yüz kırk dört lirayı saydı; fakat yüreği sızlamadı değil... ama ne yapsın? Sarraf bir

türlü altı aylık sözleşmeye razı olmamıştı: "Bu evlerin yıllıkıyla altı aylığı kiraca farklı değil ki..." Ürani'nin memnunluğu sonsuzdu. Fakat, Suphi şu beş on gün içinde dört yüz lira kadar harcamış, geliri de azalmıştı. Suphi bir az düşünmeye başladı. Fakat ne yararı var? Adam sen de! Ürani'nin gülüşleri bak ne kadar çoğaldı! Haziran ortalarında Suphi'nin elinde beş on liradan başka bir şey kalmamış; kendisini (bir) düşünmedir almıştı. Fakat Ürani'nin heveslerini memnun etmek de mümkün değildi ki... Elinde emlak olarak Varakçı Hanı'nda iki oda kalmıştı. Bunları da bir kelepirciye devretti. Bu parayla eylül başlarına kadar kıt kanaat geçindiler. Artık soğuklar başlamıştı. Derviş sokağındaki evin mobilyalarıyla Büyükdere'deki mobilyalara eklemeler yaparak yeni daireyi döşediler dayadılar. Fakat Suphi'nin de elinde avucunda bir şey kalmadı; Ürani'nin sığıntısı olarak yaşamaya başladı. Ürani işi bu sonuca getirince. Suphi'ye karşı beslediği nankörce duyguları açığa vurdu. Her tavriyla, her sözüyle Suphi'nin hatırını kırmaya başladı. Suphi bu cefalara, bu kışkırtmalara dayanmaktan tat alıyordu. Hatta bir gün, Suphi'nin yatak içinde miskin miskin sağdan sola dönüp durması Ürani'yi öfkeye boğuyordu. Kolundan tutup çekerek kaldırmaya çalıştı; Suphi'nin canı hiç kalkmak istemiyordu: "Adam,¹ bırak beni, bırak!" Daha ne zamana kadar böyle tembel tembel yatıp durmalı. Artık bıkmış usanılmıştı. Suphi yalva-

1 Aldırma.

ran gözlerini Ürani'ye dikmiş, üzgün ve boyunu bükük bakıyordu. Ürani bu bakışlardan daha da tedirgin oluyordu. Hemen Suphi'yi silkip yere düşürerek ayağıyla çiğnemeye, elleriyle de vurmaya başladı. Suphi kendisini alçaltarak Ürani'nin öfkesini yatıştırmaya uğraşıyordu. "Sus bire baykusi,¹ sus... geber, geber..." Bu olay sık sık yineleniyordu. Ürani işi daha ileri götürmüştü. Bir kaç defa Suphi biraz sokağa çıkıp da döndüğü zaman kapıyı açtırmak konusunda güçlüklerle uğramıştı. Hele bir gece, yine kendisini içeri aldırmaq için yalvarmaya başladığı zaman, hizmetçi karı madamın yanında bir erkek bulunduğundan kendisini bu gece kabul edemeyeceğini söylemişti. Suphi bir türlü buna inanmıyor, bir türlü "defolup" gitmiyordu. Sonunda Ürani, büyük bir öfkeyle gelerek Suphi'yi koldan yakalamış, sürükler gibi çekip götürerek, odada kanapenin üstünde boyu boyuna uzanmış olan bir herifi göstermişti. Suphi'nin rengi atmış, sinirleri köpürmeye başlamıştı. Ürani, ellerini iki böğrüne dayayarak Suphi'ye öfkeli öfkeli bakıyor ve bakışlarıyla, "İşte şimdi inandın mı!" demek istiyordu. Suphi tersine persine dönüp gitmişti. Ertesi gün akşama doğru Suphi yine geldi. Fakat bu sefer kesin olarak kovuldu. Bir daha gelirse polise verileceği konusunda uyarıldı. Suphi bir iki defa daha denedi. Fakat Ürani kararında direniyordu. Çünkü yeni bir "dost" bulmuştu. Suphi sokak ortasında yersiz yurtsuz kalmıştı. Cebindeki parası, topu to-

1 Baykuş.

pu sekiz yüz yirmi altı kuruş otuz paraydı. Bir iki gecedir otellerde barınıyor idiye de, kalan parasının kendisini uzun süre barındırıp doyuramayacağını pek güzel biliyordu. Şu geçim sıkıntısı, Suphi'ye her şeyden önce annesini hatırlattı. Hemen Hocapaşa'ya koştu. Yazık! Zehra, Muhsin'e varıp da Münire'yi yalnız başına bıraktığı zamandan beri, zavalı kadın yalnız başına borç harç yaşayabilmişse de, borçların birikmesi üzerine alacaklıların sıkıştırmaları şiddetle baş göstermiş ve kadıncağız bu sıkıştırmaları giderip yatıştırmaya kendisinde güç bulamayıp, sonunda şuna buna avuç açmak gibi aşağılık bir duruma düşmek zorunda kalmıştı. Konu komşu, Suphi'ye olan biteni, ayrıntılı olarak anlattı. Annesinin şimdi yersiz yurtsuzlara karışmış olduğunu ve kim bilir nerede ve ne durumda bulunduğunu, büyük bir üzüntüyle haber verdiler. İşte bu olaylar, hayatı için ikinci bir yıkılış darbesi demek olduğu halde Suphi ondan bile üzülmedi. Sanki yüreği katılaşmış, duyguları kaşarlanmıştı.¹ Komşuların üzüntülerine bir omuz silkmekle karşılık vererek döndü. Sirkeci'de bir otelde, geceliği dört kuruş olmak üzere bir yatak kiraladı. Bu otelin yanı başındaki pis aşçı dükkânında da karnını doyurmaya başladı. Daracık, hava almaz, güneş görmecz, nemli, pis, örümcekli, alçak tavanlı bir oda içinde paslı, kırık bir demir karyola üzerinde, katı bir ot minderle incecik bir yün şiltenin kirli bir çarşaf-la örtülüp bir tane yün yastık ve bir pis yor-

1 Kötü şeylere alışmak.

ganla örtülmesinden oluşan yatağı içine girip de, şu andaki durumuyla geçmişini karşılaştırmaya başladığı zaman, Suphi'nin ağlayacağı geliyordu.

Odadada bir eski masa üstünde bir şişe şamdanla, ağzı kırık sürâhi, çatlak bir bardak ve bir kirli havludan, bir de arkalı iskemleden başka mobilya diye hiç bir şey yoktu. Hattâ odanın tek bir pencereciğinde perde filân da yoktu. Bu pencerenin, yandaki aşçı salaşının kirli damından başka hiç bir yeri görüldüğü yok... Suphi şu sefil hayatta bile Ürani'yi bir türlü unutamıyordu. Hemen her gün, sabahtan akşama ve gece yarılara kadar, Beyoğlu caddelerinde başıboş dolaşmakta, Ürani'ye şöyle sokakta rastlamayı bile bir kazanç saymaktaydı. Ürani'nin evinin semti ne pek de yaklaşımdan çekiniyordu. Karı bu gelişini sezer de üzülür diye düşünüyordu. Fakat sanki hiç sokağa çıkmıyormuş gibi hiç bir yerde görünmüyordu. Suphi. Maryanko'ya başvurduğu halde, ondan da kötü kabul görmüş; Ürani hakkında açık ve inandırıcı bir cevap alamamıştı.

Suphi pek öyle savurganlığı gözüne alıramıyordu. Harcamalarında iyice tutumluydu. Bununla birlikte, kesinlikle Ürani'ye rastlar umuduyla bir iki gece Konkordiya'ya, Verdi'ye, Kristal'e filâna başvurmak yolunda bir özveriden kendisini alamamıştı. Sanki, Ürani yer yarılmış da yere geçmiş, sırta kadem basmıştı. Ürani'yi arayıp da bulamadıkça, Suphi'nin özlemi artmakta, özlemi arttıkça aramalara hız vermekteydi. Üstü başı henüz te-

miz ve düzgündü. Gözünden, tek göziüğü¹ de henüz çıkarmamıştı. İçinde fanilâsı yağlanmış, frenk gömleği kirlenmişse de bunlar dış kılığının gösterişi içinde dikkatli bakışlardan tamamıyla gizli kalıyordu.

Bu yalancı kılık altında, aç bir mide, sürünürcesine bir ömür saklı olduğu halde, hâlâ bir çok kadın Suphi'ye güler yüz gösterip duruyordu. Suphi bir iki defa bunların çekiciliğine tutulmuş, aklı başına geldiği yani cebini yoklayıp da servetinin miktarını incelediğinde “Eyvah!” demişti. Eyvah kaç para eder! Cebinde parası, iki yüz on kuruş kalmıştı. Suphi bu parayı günlere bölüyordu: Dört kuruş otel, gün başına üçerden altı kuruşluk yemek; etti on kuruş... Ya tütün? Ya çamaşır parası? Ya tıraş? Ya hamam? Suphi, gereksinimleri sayıp gittikçe, aklı çilesinden çıkacak sanıyordu. Günde en aşağı on kuruş masrafı vardı ki, serveti bu masrafa ancak yirmi gün yetecekti. Ah! Tutumluluk gerek, tutumluluk gerek! Her şeyden önce, tütünden vaz geçmeli. Suphi başladığı bu işte başarıdan umudunu kesti.. Bir kaç günlük deneme üzerine, tutumu tütünden başka bir masrafta aramaya karar verdi. Fazla gelen tıraş parasıydı; tıraş olmayı bıraktı. Sonra otel parası çok geldi. Tavukpazarı'nda Arnavut Hanı'nda, aylığı üç meci diyeye² bir oda kiraladı. Gündüzleri ekmek peynirle yetinmeye karar verdi. Bununla birlikte, bu yolla arttırdığı parayı pek ucuz

1 “Monokl” adı verilen ve o dönemde züppelik olsun diye takılan tekli gözlük.

2 Yirmi kuruş değerinde gümüş sikke.

cinsinden bir şilte ve bir yorganla maşrapa, şamdan gibi eşyaya harcamak zorunda kaldı.

Bundan böyle masrafı günlük beş kuruş otuz paraya ulaşıyordu ki bu masrafla, ferih fahur¹ yirmi gün kadar yaşayacağını aklı kesmişti.

Hem münden tasarruf etmek, hem geceleri vakit geçirmek için harın altındaki kahvede oturmaya, orada ötekiyle berikiyle dostluk kurmaya başlamıştı. Böylece bekâr dostlarının iki üçüyle tanış olarak karın doyurma yolunu bulmuş ve günlük masrafını birdenbire üç kuruşa indirmişti. Suphi şu tutumdan memnun oluyordu. Onun hesabına göre yaşamak, her halde yaşamaktır. Sefilse de yaşıyordu ya... dünyadan umudunu kesmiş değildi; Ürani'den bile umudunu kesmiş değildi.

Zihninde bir çok düzenler kuruyordu. Kimi zaman eline bir piyangodan beş altı bin lira geçtiğini, bu parayla bir gelir sağladıktan sonra hemen Ürani'yi çekip yanına aldığını; kimi zaman Ürani'nin, kendisini arayıp bularak af dilediğini, kendisinin de o affı esigemeyerek mutlu yaşamalarına yendiden başladıklarını. bilmem ne olduğunu hayâl etmekte ve bu hayâllerden gerçekmiş gibi zevk ve tat almaktaydı.

Beyoğlu'ndan da bir türlü vaz geçemiyordu. Kesinlikle Ürani'yi bir kere olsun görmek, kendisi için bir zorunlu bir gereksinme olmuştu. Arnavut Hanı'nda yerleşeli kırk gün olmuş, parası dört buçuk mecdiyeye inmişti. Suphi hâlâ umutsuz değildi. Hâlâ bir olağa-

1 Rahatça.

nüstü rastlantı bekliyordu. Ancak, günler geçip gittiği halde hiç bir olağanüstü olay ortaya çıkmıyordu. Suphi artık handa da barınamayacaktı. Hatırına borç almak geldi; ama kim başvuracak? Epeyce düşündükten sonra gerek kendisinin, gerek kaympederinin dostlarından olan tüccardan Sâlih Efendi'ye başvurmaya karar verdi. Ancak bundan hiç bir umudu yoktu. Sanki gönülsüz gidiyordu. Sâlih Efendi'nin mağazasına yaklaştıkça kendisini bir utanç alıyor, umudu gittikçe zayıflıyordu. Mağazanın kapısında, oirdenbire geri döndü. Bir ayıp işlemiş de ayıplayıcı bakışlardan kaçıyormuş gibi ıssız sokaklara saparak yürüdü. Sâlih Efendi kendisini ne gözle görecekti? İşte çapkın serserilerden biri de kendisiydi. Sâlih'e ne güvence, ne karşılık gösterebilirdi? Elinde avcunda nesi var nesi yoksa hep harcamış, tüketmiş gitmişti. Güvencesiz alınacak paraysa, bir sadaka demekti. Suphi aşağılık durumun bu derecesini namusuna sığdırıyordu. Dilenmek! Ama, ondan sonra Ürani'nin yüzüne nasıl bakacaktı? Ürani bir dilenciye nasıl yüz verecekti? Olmaz, olmaz, açlıktan ölmek daha hayırlı... Suphi'nin son umudu yine Ürani'deydi. Şu yoksulluğa ve sefâlete acıyacak bir insan varsa, o da Ürani'ydi. Ne yapıp yapıp Ürani'yi kendisine acındırmak gerekiyordu. İçindekileri Ürani'ye yazarak bildirirneye karar verdi. Bir kaç mektup yazıp yırttıktan sonra, şu mektubu beğendi:

«Benim canımdan ziyâde sevdiğim,

Bendeniz sizin en ednâ bir kulunuzum ve

sizi can ü gönülden seviyorum. Merhametinize muhtaç kaldım. Sevdığım, artık bu kadar eziyet yetiştir. Ve beni bu kadar huzurunuzdan taretmeyin. Pek râna malûm-i zarâfetinizdir ki bendeniz zât-ı âliyeleriniz hakkında hiç bir fenâlığım sebkât etmemiştir. Allah aşkına, Hıristos aşkına bana acıyınız ve lütfediniz. Ali-mallah yüreğime bir hançer sapladınız; merhamet, bendeniz gecemi gündüzümü senin yoluna fedâ etmiştim. Ve gözümde senden başka aslâ hiç bir kimse, Huda alim, yok. Tâ bu kadar matrûd ü makhûr olacak derecede size ne kemlik ettim. Ürani'ciğim, işte kapının eşğine başımı koydum. beni ezip geç. Lâkin, Allah aşkına artık yüzüme bir kerecik olsun gülünüz ve beni kovmayınız. Ben sizsiz yaşıyamayacağım. Billâhi verem olacağım, telef olacağım. Sonra benim vebâlimi çekersiniz ve bendenizi çok ararsınız. Ah o lâtif günlerimizi düşün-
dükçe billâhilazîm çıldıracağım. Ah ne idi o sürdüğümüz ömürler. Şimdi ise han köşelerinde sürünüyorum. Gece gündüz hasret-i iftirâkınızdan ciğer sûzân ediyorum ve durmayıp ağlıyorum. Artık yetiştir. Merhamet. Bâkî. Güzel gözlerinizden operim ve merhamet ediniz.

Benî-i sâdıkmız

Suphi.»¹

1 «Benim canımdan çok sevdiğim,

Bendeniz sizin en aşağılık bir kulunuzum ve sizi can ve gönülden seviyordum. Bana acımanıza gereksinmem var. Sevdüğüm, artık bu kadar acı yetiştir. Ve beni bu kadar varlığınızdaki çıkarımayım. Pek güzel bilirsiniz ki, kulunuz yüce kişiliğinize hiç bir kötülüğüm olmamıştır. Tanrı aşkına, Hıristos (İsa) aşkına bana acıyınız ve ilginizi esirgemeyiniz. Tanrı bilir ki yüreğime bir hançer sapladınız; acıyım. ben kulunuz gecemi gündüzümü senin yoluna fedâ etmiştim. Ve gözümde senden

Mektubu bir kaç kere okudu. Pek beğendi. Kesinlikle bu etkili çağlıklar Ürani'nin taş yüreğini yumuşatacaktı. Onun sevgisini elde edeceğinden emindi. Mektubu sokakta rast-geldiği kopillerden¹ birinin eline verdi. Kendisi de arkasından giderek köşe başındaki evi gösterdi. Çocuk çingırağı hızlı hızlı çekti. Kapı açılıp bir hizmetçi görüldü, mektubu aldı. Çocuk herife bir şeyler söyledi. Hizmetçi kapıyı aralık bırakıp gözden kayboldu. Çocuk sabırsızlıkla bekliyor. Suphi'nin yüreği çarpıyordu. Gelecek cevabı büyük bir özlemle bekliyordu. Kendisini bir yürek sıkıntısı tutmuş, içi -çok şekerli bir tatlı yemiş gibi- bayım bayım bayılmaya başlamıştı. Köşeye dayanmış, dizlerinin bağı çözölmeye hazırlanmıştı. Şu işkence içinde dakikalar geçiyor, beklenen gecikiyordu.

Aradan kuşkusuz bir altı yedi dakika kadar zaman geçmişti. Suphi bu gecikmeyi mektubuna cevap yazılmakta olmasına verdi. Ah ne cevap çıkacak? Ne cevap çıkacak?

başka asla hiç bir kinuse. Tanrı biliyor ki yok. Tâ bu kadar kovulacak ve aşağılanacak derecede size ne kötülük ettim? Ürani'ciğimi, işte kapının eşigine başını koydum, beni ezip geç. Ancak Tanrı aşkına artık yüzüme bir kerecik olsun gülünüz ve beni kovmayınız. Ben sizsiz yaşayamayacağım. Billahi verem olacağım, öleceğim. Sonra benim günâhlımı çekersiniz ve bu kölenizi çok ararsınız. Ah o hoş günlerinizi düşündükçe, Tanrı biliyor ya, çıldıracağım. Ah neydi o sürdürdüğümüz ömürler. Şimdi ise han köşelerinde sürünüyorum. Gece gündüz ayrılığımızın özleminden ciğerim yanyor ve durmayıp ağlıyorum. Artık yetişir. Acıym. Güzel gözle-rinizden operim ve bana acıyınız.

Size bağlı köleniz
Suphi.*

1 Çocuklardan.

Hele! Hizmetçi yeniden görüldü, çocuğa bir şeyler söylendi; çocuk ayrılıp buraya gelmeye başladı. Suphi yerinde duramıyordu. O da çocuğa can attı: "Ne demiş? Ne demiş?" Ne diyecek. Mektup Osmanlıca¹ yazılmış. Oysa kendisi Osmanlıca okuyamazmış. Suphi'nin simdi aklı başına geldi. Burasını bir türlü akıl edememişti. Öyle ya. Ürani Türkçe yazıyı nasıl okusun?

Acele koştu. Fakat nereye? Dostlarından bir çok Rum vardı. Fakat böyle bir aşk mektubunu, özellikle kendi aşağılık durumunu ellere nasıl açık edecekti?

Mektuptan da umut kesmek zorundaydı.

Suphi bu kibâr kılığıyla serseri gibi gezmekten utanıyordu. Onları, özellikle artık işine yaramayan fakfon² saatini satmaya karar verdi. Eski püskü bir kat giysi aldı. Eline de fazla olarak üç meci diye kaldı.

Artık Suphi'nin bundan sonra yaşayışı tam serseri, tam yersiz yurtsuz kimselerin durumuna dönmüştü..

Firuzâğa tulumbacı kahvelerine dadandı; on beş yirmi gün içinde tulumbacılarla içli dışlı oldu. Arkadaşlarının baskısı üzerine tulumba sandığına "omuzdaş"³ yazılmaya karar verdi. Reis İnce Hasan'a baş vurdu. Arnavut hanındaki yatağı orada birine satmış, yani yataksız kalmış olduğundan, kefâletsiz omuzdaş olamayacaktı. Arkadaşlardan üç kişi, çapkınlık etmeyeceğine, yakışksız davra-

1 Eski yazıyla.

2 Bakır, nikel ve çinko alaşımından yapılan, gümüş görünüşünde bir mâden.

3 Tulumbacı olarak.

nışlarda bulunmayacağına kefil olarak hele Suphi'yi koğuşa kabul ettirdiler. Suphi'ye bir kat yeni tulumbacı giysisi verdiler. Gündüzleri kahvede hizmet ederek para kazanmaya başladı. Aslında, kahve parası sandık parasından¹ çıkacaktı. Hasta olursa... ya da kazayla kodese girerse, sandık parasından beslenip tütün içeceği de bir avuntuydu. Reis, Suphi'yi artçı² olarak atamıştı. Fakat daha ilk olayda, Suphi'nin bu görevin üstesinden gelemeyeceğini kestirdi. Öncülük³ denemesinde de başarılı olamadı. İnce Hasan, içinden kızyordu. Suphi cıızlığı, çelimsizliği nedeniyle ne hortumcu olabilecekti ne de borucu. Çâresiz kökenci Dursun'u artçılığa alıp Suphi'yi kökenci yaptı. Suphi'nin görevi elverişli olmuşsa da tehlikesi artmıştı. Çünkü borucuyla birlikte damlara çıkmak, ateşe herkesten yakın bulunmak zorundaydı. Bir gece koğuştakiler bir idare kandilinin hafif aydınlığı içinde horul horul uyuyorlarken köşklü⁴ nârayı atarak uyandırdı; Tataavla'da⁵ yangın olduğunu haber verdi. Suphi gözlerini uğuşturarak kalktı; başı, beyını kazan gibiydi. Omuzdaşlar giyinmekte, öteye beriye seğırtmekteydi. Suphi çâresiz, giyinmek zorunda kaldı. Tam dizliğini çekiyorken ikinci reis, Suphi'ye dedi ki:

— Haydi bakalım kökenci... fırla bakalım, reize⁶ haber ver de sandık kaldıralım.

1 Tulumbacıların gereksinmelerine harcanan ortak para.

2 Sandığın arkasından koşan tulumbacı.

3 Sandığın önünde koşarak yolu açan tulumbacı.

4 Yangını haber veren tulumbacı.

5 Kurtuluş'ta.

6 Reise.

Suphi homurdanarak yemenileri çekip fırladı. Hava pek soğuk, rüzgâr şiddetli. sokaklar karanlıktı. Uykü sersemliğiyle reisin evini güç belâ buldu. Reise “bir oğlu olduğunu”¹ haber verip döndü.

Sandık, koğuşun önünde hazırlanmış, hortumcu yola çıkmış, fenerci fenerini yakmış, takımlar² toplanmış, nâzıra hayvan gitmişti.

Suphi de köken ipini omuzladı.

İnce Hasan geldi. “Hazır ol zeybek!” Zeybek takımı “Alesta!”³ diye bağırdı. Reis sonra “Yakın gel!” emrini verdi. Takım kollara yanaştı. Al zeybek! Komutasında öncülerle artçılar bir elde sandığı omuzladılar. Fenerci öne düştü. Suphi omuzdaşlar arasında gidiyordu.

Sandık koyun ayağı⁴ gidiyor, şuradan buradan konuklar⁵ geliyordu.

Fenerci “Yalama var!” diye haykırdı. Takım dikkatli yürümeye başladı.

Bozahâne yokuşunu bu gidişle çıktılar. Suphi hem koşuyor hem Ürani’yi düşünüyor-
du. Boğaziçi’ndeki, Beyoğlu’ndaki yaşayışıyla şu tulumbacılık ömrünü karşılaştırmaktaydı. Kılığından utanıyor, eski anılara yazıklanıyordu.

Taksim alanında takım değiştirildi. Geriden, Beyoğlu caddesinden bir sandık söktü. Herkesi bir çarpıntı aldı. Reis takım açtırdı. Sandık kuş gibi uçuyordu. Neferlerden⁶ Bıç-

1 Yangın çıktığını.

2 Tulumba donanımı.

3 Hazırız.

4 Yavaş.

5 Tulumba takımına katılanlar.

6 Tulumba eri.

kın Sâlih, “Yaman gider Beyoğlu Pevruzağalı-
m!” diye bir nâra attı. İş kızıışmış, arkadaki
sandık izlemeye başlamıştı.

Suphi bu gidişe hiç alışkın değildi. Bacak-
ları güçten düşmekte, soluğu soluğuna yeti-
şemekte, geri geri kalmaktaydı. Oysa ar-
kadaki sandık ateş gibi geliyordu. Heyecanı
artmış, tehlike yaklaşmıştı. Koca Firuzağa
sandığının gebe kalması¹ düşüncesi, hepsini
titretiyordu.

Suphi'nin artık gücü kuvveti kesilmişti.
Fakat arkadaki sandık gelip çatmak üzereydi.
Şimdiki misafir takımı reisi kızdırıyor idiyse
de, bu durumda takım değiştirmek tehlikeliy-
di. Reis kırbacı havada şaklatarak sövüyor,
herkes kavgaya hazırlanıyordu.

Bıçkın Sâlih, Suphi'ye dedi ki:

— Tetik davran omuzdaş... Sandığa dik-
kat et.

Bu hızla Meşatlık'ın² önüne kadar gelmiş-
lerdi. Arkadan gelen sandık kaybolmuştu. Bu
durum, Firuzağa sandığı için daha büyük
tehlike demektir. Çünkü kaybolan sandık ar-
ka sokağa sapmıştı ki ileride önüne çıkabilir-
di. Bu durumlsa sandık için bir aşağılanma
olup kesinlikle bir kavgayı gerektirirdi..

İnce Hasan biraz soluk alarak takım de-
ğiştirdi. Keçekülâh'a takım açtırdı.

Suphi sanki yığılıp kalacağını sanıyordu.
Oysa sandığı bırakamazdı da. Pangaltı'ya
geldikleri halde bile, arkadaki sandık ortaya
çıkınamıştı. Artık tehlike geçmiş, sandık ko-

1 Rakip sandık tarafından geçilmesi.

2 Yahudi mezarlığı.

yun ayağına yatmıştı. Suphi solumaya başladı.

Yangın yeri dar bir sokak içinde, ahşap bir evdi. Ateş alt kattan çıkmış tavana kadar sarmıştı. Yandaki evin saçağı ufaktan tutuşmuştu.

Sokak hıncahınç dolmuş, ortalık bağırışlar, çığlıklar içinde kalmıştı. Tatavla sandığı işe başladı. Bir yandan sakalar su taşıyor, bir yandan şuraya buraya eşya taşıyordu.

Sandık indi; hortum takıldı; borucu bir ev aşırı bir dama çıktı. Suphi köken ipini açıp bir ucunu kökene bağladı. İpi kangalladıktan sonra fırlatıp yukarı borucuya attı. Kendisi de hemen dama çıktı. İkisi birlikte ipi tutup hortumun ucunu yukarı aldılar. Suphi kökenden hortumu tutmaya çalıştığı sırada, borucu Ali boruyu iki eliyle kavramış, sağ elinin baş parmağıyla borunun ağzını tıkayarak su bekliyordu.

Aşağıdaysa, sandık ağız ağıza dolmuş, işlemeye başlamıştı. Ali suyun basıncım duyup da parmağını çekince, hışım ve şiddetle, çatlaya çatlaya parmak kalınlığında bir su fışkırmaya başladı. Bu su evin içine girer girmez buharlaşıyor; ateş üzerinde hiç bir etki göstermiyordu. Suphi bu manzarayı ömründe görmüş değildi. Beş altı arşın¹ yakınında şiddetli bir ateş, yalın yalın alev salarak kıvrıla büküle havalanıyor, ucundan yoğun siyah bir duman sütunu çıkıyordu. Hava insanı bunaltacak derece kızmış, borucuyla Suphi buram buram ter dökmeye başlamıştı. Alev

1 Bir metrenin üçte ikisine eşit eski bir uzunluk ölçüsü.

bunlara vuruyordu. Rüzgâr biraz yatışmış, her yerden tulumbalar üşüşmüş olduğundan yangının söndürülebileceği bekleniyordu. Çevre damlardan hep yangın alevlerine doğru beş on boru sıkılmaktaydı. Suphi gözünü alevden ayırmıyordu. Dumanlar içinde milyonlarca kıvılcımlar uçuşuyor, üzerlerine kıvılcım yağıyordu. Alev yeniden yeniye tahtalara alışıkça önce kıvılcım halinde ortaya çıkan ateş büyüye büyüye alevleniyor; böylece yangın azıp genişliyordu. Ali, en çok bu noktalara dikkat ediyordu. Nerede yeni bir ateş görürse, boruyu oraya yöneltmekteydi.

Suphi sıcaktan bunalacak durumdaydı. Yüzü gözü cayır cayır yanıyordu. Arada sırada hortumun dikiş deliklerinden fışkıran suyla yüzünü gözünü ıslatmaktaydı.

Ateş gittikçe ilerliyor, bu yana doğru yürüyordu. Aşağıdan İnce Hasan avaz avaz bağıırıp (onları) aşağıya çağırmaya başladı. Karşıdaki büyücek evin sahibi Firuzaga, sandığını evine istiyordu. İnce Hasan buradan beş on meci diye umuyordu.

Ali boruyu sökmüş, Suphi ipi kökene bağladıktan sonra sağa sağa¹ hortumu aşağıya bırakmaya başlamıştı.

Borucu damdan inmiş, Suphi yalnız başına kalmıştı. Hortum aşağı inmiş ve artık Suphi de serbest kalmıştı. Oysa hiç kimse farkına varmadığı halde, bu evin arkasındaki saçak epey zaman önce ateş almıştı.

Suphi damın bacasına seğırtti. Fakat ateş tavanı sardığından alevlerin içinden geçmek

1 İçindeki suyun boşalmasını sağlayarak.

zorundaydı. Suphi tavan arasında duman içinde kalmış, sağını solunu şaşırmıştı. Oraya buraya saldırıyor idiyse de bir türlü yolu bulup da çıkamıyordu. Feryadın da hiç yararı yoktu; çünkü aşağıdaki kargaşalık, gürültü patırtı arasında feryatlarının işitilemeyeceği apaçıktı.

Suphi hâla çabalayıp duruyordu. Fakat soluması da güçleşmiş, başı dönmeye başlamıştı. İnce Hasan, Suphi'nin gecikmesinden kuşkulandı. Neferlerden ikisini çatı arasına çıkardı.

Bunlar da göz gözü görmeyecek derece yoğun bir duman içinde kaldılar. "Supi! Supi! Supi!" haykırıışlarına pek boğuk bir sesle "Aman yetişin, boğuluyorum!" cevabını aldılar. Durumu ve bulunduğu yer pek tehlikeliydi. Bir yandan da alev sarıyordu. Suphi artık hayatından umudunu kesmişti. Şu umutsuzluk ve tehlike durumunda bile Ürani'yi düşünüyordu. Sevdiğinden böyle acı bir şekilde, sonsuza kadar yoksun kalacaktı. Gözünün önüne Ürani'nin hayâli gelmiş, kendisine acıyan gözlerle bakıyordu. Fakat zavallı kızı da bir alev sarıyordu. Uzun kara saçlarının uçları tutuşmuştu bile. Suphi kendi durumunu unutup sevdiğini kurtarmaya can attı. Fakat, ne yazık, her yan alev, her yer ateş. Ürani yanıp kül olmuş, dünyayı korkunç bir ateş sarmıştı. Suphi kendisini kaybederek bayıldı.

❖VIII❖

Suphi'nin yanıkları on on beş gün içinde iyileşmiş, artık koğuştan çıkmaya ve arkadaşlarının yüreklendirmesiyle meyhâne âlemlerine katılmaya başlamıştı. Zilzurna olmayınca koğuşa girmiyordu. Şu sefil ve aşâğılık yaşayış, gün geçtikçe ahlâk ve duygularını daha da yanıltıp bozuyordu. Yavaş yavaş Ürani'yi de unutmaktaydı. Bir iki ay sonra, Ürani'yi hatırlamıyordu bile. Suphi ne kadar değişmişti. Zehra kendisini şimdi görseydi, belki de tanıyamazdı. Bir zamanın nâzik, terbiyeli Suphi'si şimdi mum gibi sertleşmiş, uçarlaşmış, bıçkınlaşmıştı. Kaba ve açık saçık sözlerin türlüstünü öğrenmiş, bir vakitler Zehra gibi, Sırrıcemal gibi güzellik ve namus singeleriyle kucak kucağayken şimdilerde en çirkef karılarla düşüp kalkmaya alışmıştı. Bu uğurda bir kaç defa kavga bile etmiş, epey dayak yemişti. Hele bir seferinde işi azdırmış, birisinin kafasını yarmıştı. Tuttukları gibi hapse atıldılar. Bir kaç ay tutuklu kaldı. Buradan kurtulduğunda, Suphi artık mânevî bakımından bitmiş gibiydi. İşte Zehra'nın öcü yerini bulmaya başlamıştı. Zehra, Marika'nın yardımıyla, Suphi'nin hayatını günü gününe değilse bile, hemen haftası haftasına izliyor-

du. Suphi'yi işte istediği noktaya sürüp getirmişti. Şimdi iş amacını sonuçlandırmaktaydı. Bu amaçsa, Suphi'yi kendi ayaklarına kaparak ağlaya ağlaya yalvarır görmektir. Bu sonuçtan ne yararı olacağını kendisi de bilmiyordu. Fakat, na olursa olsun, bir zevk alacağını umuyordu. Bu özlem Suphi'yi sevdiğini pek iyi kanıtladığı halde, Zehra bu gerçeği görmezden gelmeye çalışıyordu: "Niçin? Niçin?"

Zehra bu niçine bir türlü cevap bulamıyordu. Suphi'yi hâlâ niçin seviyordu? İşte Muhsin'e varmış, artık düşüncesini ve yüreğini onun eline teslim etmişti. Bu düşünce ve yüreğe bir yabancının girmeye ne hakkı ve yetkisi vardı? Suphi'yi düşünmek bile Muhsin'in eşlik haklarına karşı bir saldırı, bir hâinlik değil midir? Fakat bir içgüdünün hükümüne de karşı durulamaz ya... İşte istemediği halde Suphi'yi düşünüyordu. O anıyı beyninden silip çıkarmaya gücü yetmiyordu. Aşk bir yana, ya Suphi'nin bir "kaltak" için kendisini fedâ etmek yolundaki aşağılamasına dayanılabilir mi? Bu aşağılama Zehra'nın öyle gücüne gitmişti ki, o "hıncı" yüreğinden bir türlü çıkaramıyordu. O hıncı Zehra'nın hayatını, duygularını zehirlemişti. Kesinlikle nefsinin öcünü almak gerekiyordu. İşte Zehra'nın bulduğu en büyük öztür, bu öc konusuydu. Kendisi gibi doğuştan kıskanç olan kadınlar aşklarının aşağılamasına, mümkün değil sabırla dayanamazlarmış. "Kadın gönlüyle şaka olmaz." "Kadınların gönlü oyuncak değildir."

Zehra kendisini yerden göğsü kadar haklı görüyordu. Yaptıklarının olanca sorumluluğunu hep başkalarına yüklemekteydi: “Benim ne suçum var? Ben uslu akıllı yerimde oturuyordum.” Fakat Sırrıcemal’in kötü sonu, Münire’nin perişanlığı, Suphi’nin sefâleti yüreğine bir türlü su serpemiyordu. Zehra gittikçe umudunda ve hesabında yanılmış olduğunu anlamaktaydı. Rakibi gebermiş, felâketine neden olan kişi dilenmeye başlamış, kendisini aşağılayan kişi hükmen telef olmuşken bile, gönlü hâlâ tatmin olamamıştı. Belki bu durum öc alma özlemini, hırsını daha da kışkırtmış ve arttırmıştı. İçini yakıp kavuran kıskançlık ve öc ateşini bir türlü yatıştıramamış, belki daha da alevlendirmişti. Suphi’nin kendi ayakları altında yuvarlandığını görmek özlemindeydi.. Zehra düşüncesini bu noktaya getirince, birdenbire geri çekiliyordu. Çünkü o noktada baş gösteren gerçekten ürküyordu. Evet... yüreğindeki ateş, Suphi’nin pişmanlık gözyaşlarıyla sönecek de bundan ne çıkacaktı?

Zehra bu sonucu öc alma duygusunun tatmini diye yorumlamakta idiyse de, buna kendisi bile gülüyordu. “Kör olasıca yürek! Hâlâ onu seviyorsun!” Bu itirafı kimi zaman sinirlerinin bir gevşekliği zamanında (ağzından) kaçırıyordu. Fakat “o”nun adını ve kim olduğunu açıkça söylemekten çekinmekteydi. “O”, kim? Kuşku yok ki Suphi...

Muhsin, Suphi’nin bıraktığı boşluğu dolduramamıştı. Zehra onu, Suphi’yi kıskançlıktan kudurtmak için seçip kabul etmişti.

Oysa bu manevrasından hiç bir sonuç çıkmamıştı. Girişimi sonuçsuz kalmakla birlikte, kendisi de bir zorâki bağla bağlanmıştı. Şu içinde sıkıştığı çemberde çabalamaktan bir yarar görülüyordu. Zehra, Muhsin'i hiç sevmemişti. Muhsin'i yapma bebek gibi görüyordu. Bu da kendisi için bir başka acı yaratmıştı. Düşünce de başka birinin malı olduğu halde, vücudunu Muhsin'e teslim etmekten nefret etmekte; bu yaşayıştan hiç bir şevk, hiç bir zevk alamamaktaydı. Vicdânının gücenikliklerini gizleyip sindirmek, Muhsin'e karşı yapmacıklı gülümsemeler göstermek için kendisini zorladığı ve üzerine bu zorunluğu kendisi davet ettiği için, kendi kendisini azarlamaktaydı.

İşte bir yandan Zehra bu ağırlar ve yürek yanıklıklarıyla acılar çekerken öte yandan da Suphi aşağılık yaşayışına kuvvet veriyordu. Rezilce durumları ve davranışları (öyle) bir dereceyi bulmuştu ki artık koğuştan bile atıldı. "İpi ipulah sivri külâh"¹ betimlemesine uyacak biçimde yaşamaya başladı. Zil zurna sarhoş olarak sokak ortalarında, çamurlar içinde yuvarlanmak, günlerce hapislerde sürünmek, şununla bununla mücadele etmek, ötekine berikine kama çekmek, şunun bunun kesesini çarpmak, kendisi için sıradan olaylardan sayılıyordu. İş bir öyle bir duruma gelmişti ki, polis kendisini yersiz yurtsuz, serseri ve sabıkalı güruhundan sayarak uslanması için sürgün etmeye karar vermiş idi.

1 İpi Taurî'nin ipi, başında sivri külâh: "serserice yaşamak" anlamına gelen deyim.

Tam bu sırada bir gün, Suphi Beyoğlu caddesinde, Tünel'e doğru gidiyordu. Gözü çevrede bir dalgın kollamaktaydı. Çarpıp çırpacak bir şey sezdiği anda hemen oraya seğırtmeye hazırlanmıştı. Kristal'in önüne geldiği zaman, karşıdan bir fayton sökün etti ki çalakamçı geliyordu. Fayton, Suphi'nin yanı başından, gürrudek geçti gitti. Suphi bir kere irkildi durdu. Arabanın içinde Ürani, sakallı bir herife yaslanmış olarak oturmaktaydı. Şu hızlı bakış Suphi'nin duygularını yerinden oynattı. Geçmiş işte gözleri önünden yıldırım gibi geçmiş gitmişti. Yarası yine deşilmiş, irin akmaya başlamıştı. Kendisini bilmeden yürüyordu. Ürani'yi bundan önce de böyle bir rakiple birlikte görmüştü. O zaman hiç etkilenmeyen kibri ve rekabet duygusu, bu sefer fena halde yaralanmıştı. Vurmaya vurulmaya alışkanlık kazanmış olan duyguları, bu sefer büyük bir şiddetle Ürani aleyhine dönüvermişti: "Kahpenin vücudunu kaldırmalı" kararını hemen düşünüp taşınmadan verdi. Ürani'nin yok olmasına kesin karar vemişti. Artık bu kararı ne düşünüyordu, ne bir şey. Kariyi öldürecek vesselâm.¹ Kendisi için bundan kolay ne var? Solucanın bir kamada işi biter. İş, onu ele geçirmek... Suphi bu işi kafasına koydu. Akşama kadar şurada burada dolaştı. Akşam üstü üç dört kadeh absent² yuvarladı. Bu zehir zakkum, kendisini çıldırtmıştı. Dünyayı kan içinde görmekte, bir ateş vücudunu cayır cayır yakıyordu. Ürani'nin sokağında,

1 Sözün kıyası.

2 Pelin otuyla kokulandırılmış sert bir içki.

köşe başına gizlendi. Gözlerini kapıya dikti: ama yüreği hâlâ çarpıyordu. Heyecanı, amacına ulaşamamak korkusundandı; yoksa işlemeye hazırlandığı cinâyetten hiç çekinmiyordu. Dakikalar geçtikçe umudu azalıyor; aklı başına geliyordu. Gereğince sarhoş olmadığına kızmaktaydı. Çevredeki bir meyhanede, dört beş kadeh sert konyak attı. Yine kendisinde istediği derecede bir etki göremedi. Sanki beyninin sıcaklığı ispiytoyu birdenbire yakıp uçuruyordu. İki kadeh cin içti. İşte artık o sıcaklık bu alevi söndüremedi. Cin, Suphi'yi bir vuruşta çarpmıştı. Gözleri fırlamış, içi tutuşmuş, sinirleri gerilmiş, tüyleri kabarmıştı. Dünya, gözünün önünde fırıl fırıl dönmekte, sanki gökten alev yağmakta, ayağı altında kızgın bir kan dünyası çalkalanmaktaydı. Yine köşe başına geldi. Ama bu sefer karşısına ejderha çıksa yutmaya hazırdı. Saat üçe doğru, gözetlediği kapı açıldı. Dışarıya bir kadınla bir erkek çıktı. Suphi kamayı sıyırdı, bekliyordu. Gelenler tam kendi hizasına gelince, bir kere canavar gibi haykırarak üzerlerine saldırdı. Beş öfkeli vuruşla ikisinin işini bitirdi. Ayakları altında çırpınmakta olan Ürani'ye beş altı kere daha kına saplayarak, cesedi ruhsuz duruma koymuştu. İşte, ettiğini kahpenin yanına koynamıştı.

Hemen arka sokaklardan kaçıp savuştu.

Polis bu cinâyeti işleyenleri büyük bir kararlılıkla aramaya başladı. Suphi, kalabalık yerlerden kaçıp hep sapa ve ıssız yerlerde yaşamaya başladı. Böylece yakasını polisin elinden kurtaracağını umuyordu. Polis kuş-

kulandıklarını birer birer tutukluyordu. Ürani'yle ilişkisi olanları aradığı sırada ortaya Suphi'nin de adı çıkmıştı.

Suphi'nin sabıkalı ve serseri takımından olması ve hele Ürani'yle uzun süre ilişkisi bulunması dikkati çekmiş. onu en önemli sanık yapmıştı. Cin içtiği meyhaneci de, cinâyet gecesi Suphi'nin tam o saatlerde dükkânda konyak ve cin içtiğini söyleyince, polisin dikkati daha da açıldı. Sanıkların en önemlisi Suphi'ydı. Bundan sonra polis, Suphi'yi aramaya başladı. Suphi sanılarak yakalanan bir kaç kişi salıverildi. Sanığın bir kaç günde bir yerlere savuşmuş olması pek olası değilse de, bir güvenlik önlemi olarak gelenlere, gidenlere dikkat ediliyordu. Suphi, Kasımpaşa'da sefillerin yatağı olan bir evde oturmaya başlamıştı. Fakat oralarda yeni görünmeye başlamış olan bu serseri, Kasımpaşa polisini kuşkulandırmış ve Suphi tehlikeden kurtulayım derken, daha büyük bir tehlikenin kucağına atılmıştı. Hele Suphi'nin kişisel özellikleri Kasımpaşa polisine verilen tanımlamalara uygundu. Kısa bir haberleşme üzerine, Suphi tutuklandı. Beyoğlu polisi Suphi'nin aranan sanık olduğunu, inceleyerek anlamış ve onu tutukevine göndermişti. İş sorgu yargıçlığına havale olunmuş ve sayısı dörde çıkan sanıkların birer birer sorgulanmasına başlanmıştı. Daha sorgunun başlarında yargıç, Suphi dışındakiler hakkında serbest bırakılma kararı vermişti. Böylece, ortada tek başına Suphi kalıyordu. Suphi, Ürani'yle olan ilişkisini inkâr etti; fakat polisin bulduğu tanıklar bu

ilişkinin var olduğunu söylüyordu. Suphi bütün bütün inkârın bir sonuç vermeyeceğini düşünerek, var olduğu ileri sürülen ilişkinin bir kısmını, ama değiştirerek açıklamak zorunda kaldı. Sorgu yargıcı, bu değiştirmeleri birer birer bulup yüzüne çarptıkça, Suphi şaşırıyordu. Yargıç, giderek kadını öldürenin sanık olduğuna inandı. Cinâyet gecesi kendisini köşe başında görmüş olan bir arabacıyla yüzleştirilince Suphi biraz kekeleydi. Yargıç, bu durumu ipucu olarak alıp sıkıştırmaya başladı. Suphi kaçamak gösterdikçe, yargıç kaçış kapılarını birer birer kapıyordu. Suphi yine birdenbire her şeyi inkâr çıkmazına saptı. O tanıklığı red ve inkâr ediyordu. Cinâyetten hemen sonra, arka sokaktan savuştuğu sırada, kendisini pencereden görmüş olan bir Rum karısıyla yüzleştirilmesinde, geceleyin karanlık sokaktan geçip giden adamı bu karının nasıl olup da tanıyabilmiş olduğunu sorarak onun tanıklığını reddetti. Fakat yargıç bir iki ay önce Ürani'ye yazıp göndermiş olduğu mektubu gösterince, Suphi'nin rengi attı; dili dolaşmaya başladı. Yargıç bu darbeyi sonra saklamakta pek isabet etmişti. Suphi biraz aklını başına alınca, yargıç işi daha ileri götürmedi. Bundan sonra, iki gün daha sür-en sorgulamada bu konuyu hiç açmadı. Fakat gerekli gördüğünden, Suphi'nin bir ifadesini yine kendisine yazdırdı. Suphi bu manevradan hiç bir kuşkuya kapılmadı. İfadeyi yazarak imzaladı. Yargıç bu yazılı ifadedeki yazıyla mektubun yazısını yan yana getirip Suphi'ye gösterdi. Suphi sendeledi. İnkâra

artık olasılık görmedi. Ürani'yle olan ilişkisini açıkladı. Fakat bundan ne çıkar? Evet, Ürani'yi sevmiş, birlikte yaşamıştı. Ancak ayrıları aylar olmuştu. Ürani'yle ilişkisi olması, cinâyeti de kendisinin işlediğini kanıtlamaz ya! Yargıç, Ürani'yle neden ayrıldıklarını sordu. "Bah!" Canım öyle istedi!" Yargıç hizmetçi karıyı sorguya çekti. Karı, Suphi'yle Ürani'nin sık sık çekişmekte olduklarını anlattı. Firuzzağa tulumbacılarından bir kaç da, Suphi'nin kendilerine bir çok defa Ürani'den söz etmiş olduğunu; ama hep sevgi dolu bir dil kullandığını; bir kaç defa Beyoğlu'nda onu aradığı halde bulamadığını söylediler.

Sorgu yargıcı bu işlerden ve söylenenlerden hiç bir sonuç çıkaramıyordu. Evet, bir erkek bir kadını sevmiş, bununla birlikte epeyce bir zaman yaşamış, yolunda para sarf ederek iflâsa yüz tutmuş; hattâ sonunda kapı dışarı edilmiş olabilir. Fakat o kadını kesin olarak öldürmesi gerekmez. Özellikle Suphi'nin suçlu olduğu konusunda maddi kanıtlar da azdı. Cinayet gecesinin gündüzü² polis arka sokakta bir kanlı kama bulmuş ve inceleme raporu ölenlerin yaralarının bu kamayla açılmış olabileceğini doğrulamıştı; ama bu kamanın Suphi'nin kaması olduğu konusunda hiç bir kanıt yoktu. Tanıkların hiç biri bu konuda inandırıcı ve kesin bir bilgi vermemişti. Suphi'nin Mekteb-i Tıbbiye'de³ incelenen giysisinde hiç bir kan lekesi görülmemişti. Çün-

1 Bu da soru mu.

2 Ertesi gün.

3 Tıp Fakültesinde.

kü Suphi yenine bir az kan bulaşmış olan gömleğini çıkarıp yakmıştı. Bunu da hiç kimse görmüş değildi.

Yargıç Suphi'yi suçlayacak maddi kanıtlar bulamıyordu. Bir kaç kere kandırıp şaşırtarak ağzından bir itiraf almaya çalıştı. Fakat bunda da başarılı olamadı; Suphi'nin salverilmesine karar vermek üzereydi. Ancak polis, bütün çabalarına karşın Suphi'den başka bir sanık bulamıyordu. Sanıklığı artmış olan Suphi'yi birdenbire salvermek de uygun görülüyordu. Polis, Suphi aleyhinde (başka) kanıtlar aramaya başladı. Suphi'nin aleyhinde şimdiye kadar elde edilen kanıtlar kendisini önce köşe başında görmüş olan bir arabacıyla, arka sokaktan geçtiğini gören Rum karısı ve bir de meyhaneciydi. Ertesi sabah Suphi'nin geçtiği sanılan sokakta bulunmuş olan kama da ortadaydı. Ürani'yle olan ilişkisi, kendisinin de itirafına dayanmaktaydı; hele bir iki ay önce Ürani'ye gönderdiği yalvarmak mektubu da eldeydi. Ürani uğrunda servetini fedâ etmiş, sonunda kovulmuş olduğu savı ve hele bir kaç defa sığınıp başvurduğu halde kabul olunmamasının, Suphi'nin aşk duygularını parlatarak kendisinde Ürani'den öc alma düşüncesi uyandıracağı da unutulmuyordu. Ürani'yle sık sık çekişmeleri de aralarında karşılıklı bir nefretin bulunduğunu göstermekteydi. Özellikle tulumbacılık yaparak ser-serice ömür sürmeye, cinayet gibi olaylara alışkanlık kazandıktan sonra, Ürani'nin başka biriyle yaşayıp safâ sürmesini elbette beklemeyeceği ve bile isteyerek kendisini sarhoş ede-

rek o gece köşe başında beklemesinin, bu cinâyeti tasarlayarak işlemiş olduğunu göstereceği ve hele cinâyetin işlenişi saatine uyan bir zamanda kaçtığı arka sokakta taze kanlı bir kama bulunmasının, Suphi'nin olduğu anlaşılamamakla birlikte onun da böyle bir kama taşıdığını kimi tanıkların belirtmesi ve Suphi'nin yer değiştirerek Kasımpaşa'da ıssız yerlere çekilmesi gibi sanılar ve belirtiler, gittikçe yargıcın zihninde büyüyüp önem kazanıyor ve ortada başka bir sanık olmaması cesaretini arttırıyordu. Sonunda işi savcılığa havale etti.

Savcılık, sorgu yargıcının sanılarını ve olayın ayrıntılarını inceleyerek Suphi'yi, Ürani'nin ve Mösyö Kostaki'nin tasarlayarak öldüren kaatili olarak suçladı. Suçlama belgesi Cinâyet Mahkemesi savcılığına gönderildi. Cinâyet Mahkemesinde, Suphi'nin suçluluğu konusunda kanunen gereken kanının ortaya çıkmaması ve çoğunluk sağlanamaması nedeniyle aklanmasına karar verildi. Fakat İstanbul Emniyet Genel Müdürlüğü, böyle seriyi İstanbul'da bulundurmaya uygun görmeyerek Trablusgarp'a sürgün etti..

Zehra bu olayları Marika'dan haber aldı. Suphi'nin bu başına gelenler, kendi istediği gibi olmamıştı. O istiyordu Suphi cezasını çektikten sonra pişmanlıkla gelip kendisine sığınsın da yine kendisinin olsun. Oysa bu umudu yerle bir olmuş, yani kendisi için Suphi artık ölmüş gitmişti. Zehra bu ayrılığa dayanamayacağını görüyordu. Yaptıklarına hep pişman olmuştu. Keşke Suphi, Sırrıce-mal'i sevseydi de kendisinden ayrılmasaydı...

hiç olmasa yüzünü görüp sözünü işitebilirdi ya...

Suphi'yi kaybettikten sonra, onun gözünde Muhsin daha iğrenç görümeye başladı. Taştan bile yardım ve avuntu unduğu böyle bir umutsuz zamanda Muhsin'i duygularına karşı duygusuz görmekten ölke duyuyordu. Suphi'den yoksun olduktan sonra, ömründen de bir zevk unamıyordu. Bundan sonra yaşayıp da ne görecekti? Hiç sevemediği, hep nefret edip iğrendiği Muhsin'le bir arada yaşamak, mezara girmekten daha işkenceli görünüyordu. Okuduğu romanlarda bir çok kadının mertçe intihar ederek dünya dertlerinden kurtulmalarına imreniyordu. Hele Sırrı-cemal kadar da mı olamayacaktı. Fakat aklına gelen şeyin öbür dünyadaki cezası hatırına geldi. Kendisini öldürmenin de dehşet verici bir cinâyet olduğunu düşündüğü zaman, tövbe edip Tanrı'dan bağış dilemeye başladı. Ancak intiharına bir özür bulmak için kanıt aramaktan da büsbütün vazgeçmiyordu.

Zehra, din duygusunun sağlam olması nedeniyle bulduğu kanıtı uzun süre dayanıp durmayı, yazgıya itiraz sayıyordu. Olan biten şeylerin hep ilâhî yazgı olduğunu düşünüyordu. O zaman?

Bu durumda öc almada amacını gerçekleştirememiş, boş yere kendisinin felâketine ve acı çekmesine neden olmuştu. Ömrü bu ıstırap ve işkence içinde yıpranıyordu. Bundan sonra dünyada hiç bir zevk alacağını akli kesmiyordu.

Muhsin'den bir erkek çocuğu oldu. Yeni

doğan bu çocuk. iki hafta ancak yaşayabildi. Zehra bu Tanrı tarafından gelen darbeyi, kendisine bir kahır ve ceza sayıyordu. Bir iki ay sonra da, Muhsin gürledi gitti. Zehra buna sevindi.

Aradan bir yıl kadar zaman geçmiş, artık Zehra, Suphi'yi unutmuş gitmişti. Fakat hâlâ kolu kanadı kırktı, hâlâ Tanrı'nın cezasından korkuyordu. Kendisiyle evlenmek isteyen bir iki isteklisi çıktı. Zehra hepsini de büyük bir kabalıkla reddetti. Üzgün, umutsuz, acı dolu bir ömür sürüyordu.

Bir gün ufak tefek almak için çarşıya çıkmış, Malımutpaşa yokuşundan iniyordu. Büyük bir kalabalık gördü. Kadın erkek bir çok kişi toplanmış. acıyarak ve yazıkılarak bir şeye bakıyorlardı. Zehra şöyle sokularak kadının birine ne olduğunu sordu. Bir fakir, yaşlı kadın şuraya düşüp ölüvermiş. Zehra yaşlı kadına yürekten acıdı. Hemen hatırma zavallı Münire geldi. Zavallı kadıncağz şimdi kim bilir ne durumdaydı. Bir iki polis bir sedye getirmişlerdi. Ölüyü bunun üstüne koyarak götürmeye başladılar. Zehra bu yaşlı kadının Münire olduğunu hemen anladı. Ayıbı, düşünmeyi filân unutarak bağıra bağıra koştu, sedyeye atıldı. Polisler ayırmaya uğraştıkları sırada, Zehra hüngür hüngür ağlıyor, ölünün buz kesilmiş yanaklarından şapır şapır öpüyordu. İşte Münire'nin de sonu, böyle bir acıklı durumda gelmişti..

Zehra bu üzüntüyle yatağa serildi. Artık bu gibi şiddetli olaylara dayanamayacağına aklı kesmişti. Sayısız günler, hiç bir hekim

filân çağırmaksızın hastalığını azdırdı. Komşularını zorlamasıyla gelen hekimin de ilâçlarını kullanmamakta yani yine böylece intihara yönelmekteydi. Hastalığı şiddetlendiği, özellikle yürek üzüntüleri hafiflediği zaman aklı başına gelerek, hayatın değerini anladıysa da iş işten geçmiş, hastalığı süregelenleşmişti..

Yatak içinde bitkin, umutsuz yattığı sırada, geçmişin anıları hep birer birer baş kaldırdıkça çektiği sıkıntı ve acılarla kıvranıyor; şu vicdan acıları maddi acılarını çoğaltıp hastalığını arttırıyordu.

Yatağa yattığının otuz beşinci günü sabahleyin güneş doğmak üzereydi ki, zâten pek zayıf kalmış olan hayat ışığı, bir şiddetli nöbet fırtınası altında söndü, gitti.

Edebiyatımızın ilk gerçekçi-psikolojik romanı sayılan *Zehra*, 1864 yılında İstanbul'da doğan ve 29 yaşında kemik vereminden ölen Nâbizâde Nâzım'ın tek romanıdır. Roman kişilerinin konuşmalarını, kendi dillerinin özelliklerini koruyarak veren yazar, konusunu işlerken araya girip kendi düşüncelerini belirtmekten kaçındığı için öykü tekniğine bağlı bir yapı kurmaya çalışır.

Yazar, bu kitabında kıskanç bir kadının çevresindekileri nasıl mahvettiğini, ama sonunda kendi ölümüne de neden olduğunu romancılığımızda ilk kez görülen bir derinlik ve gerçekçilikle verir. Kitapta, *Zehra*'nın eşi Suphi'nin üç farklı kişilikteki kadınla; *Zehra*, Sırrıcemal ve Ürani'yle sağlıklı evlilik ve aşk ilişkileri anlatılır ve bu ilişkiler felaketle, ölümle sonuçlanır.

Zehra: Edebiyatımızın ilk doğalcı romanı.

ISBN 975-8688-00-6

9 789758 688005

6.000.000 TL
3.000.000 TL